

T. C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

CUMHURİYET DÖNEMİ PARALARININ
GRAFİKSEL TASARIMI

87433

Rüçhan KEÇECİ

Danışman

Prof. Dr. Yüksel BİNGÖL

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönergesi'nin Resim-İş Anasanat Dalı
İçin Öngördüğü YÜKSEK LİSANS TEZİ Olarak Hazırlanmıştır.

Malatya

Ocak, 1999

T87433

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

“Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü’ne”

İş bu çalışma, jürimiz tarafından Resim-İş Ana Sanat Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan:.....

Adı, Soyadı ve Ünvanı

Üye:.....

Adı, Soyadı ve Ünvanı

Üye:.....

Adı, Soyadı ve Ünvanı

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.....

Adı Soyadı ve Ünvanı

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans tezimin hazırlanmasında, şahsıma ve tezime karşı göstermiş oldukları yakın ilgiden dolayı, tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Yüksel BİNGÖL'e saygı ve şükranlarımı sunarım. T. C. Merkez Bankası Banknot Matbaasında araştırma yapabilmek için gerekli izni veren ve göstermiş oldukları sıcak yakınlıktan dolayı; T.C. Merkez Bankası Başkanı Sayın Gazi ERÇEZ'e, Başkan yardımcısı Sayın Aykut EKZEN'e, Genel Müdür Sayın Mustafa KOÇ'a, Genel Müdür Yardımcısı, Sayın İsmail ERTEKİN'e, Ayrıca Banknot Matbaasında, değerli zamanlarını benim için ayıran grafikerlerden Sayın Şükrü ERTÜRK'e ve Sayın Mustafa ÇAKIRCALI'ya teşekkürlerimi sunarken, Banknot Matbaası Grafik Atölyesinde görev yapan, çalışmalarımnda bana yardımcı olan Grafiker arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Sonsuz saygılarımla...

Rüçhan KEÇECİ

ÖZET

Para, insanlar arasında mal mübadeleleri sonucunda ortaya çıkmıştır. İlkel toplumlarda para balık, çivi, kürk, tütün, tuz, çay, pirinç, deniz kabuğu, kumaş parçası, at, tahıl gibi maddelerden oluşurken, günümüzde metal ve kağıt para (banknot) şeklinde kullanılmaktadır. Son yüzyıl içerisinde banknot daha fazla kullanılmaktadır. Metal para, üzerinde yer alan yazı ve figürler rölyef olduğundan kabartma sanatının bir ürünüdür. Banknot üzerinde yer alan yazı, rakam, çizgi, renk gibi unsurlar iki boyutlu yüzey üzerinde olduğundan grafik sanatının bir ürünüdür. Bu açıdan araştırma konumuz kapsamında, Cumhuriyet dönemi banknotları incelenmeye çalışılmıştır.

Yaptığımız araştırma altı ana bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümünde banknot ve Cumhuriyet dönemi banknotları hakkında genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümünde banknot hazırlanma süreci, banknot iş akış şeması, banknot grafik tasarımı, konu ve motiflerin belirlenmesi ile banknot oluşumunda kullanılan baskı teknikleri açıklanmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde katalog yöntemi ile I. ,II. ,III., IV., V.,VI.veVII.Emisyon grubu banknotlardan otuz yedi tanesinin ön ve arka yüzleri grafik tasarımları açısından incelenmiştir. Dördüncü bölüm cumhuriyet dönemi banknotları ve kullanılan grafik unsurlardan oluşmaktadır. Beşinci bölümde değerlendirme, altıncı bölümde ise öneriler yer almaktadır.

Araştırma konum gözlem ve incelemelere dayanmaktadır. Merkez Bankası Banknot Matbaasından alınan izin belgesi ile on beş güne yakın bir sürede banknotlar üzerinde yapılan gözlem ve incelemeler değerlendirilmiştir. Banknot Matbaasında görev yapan Yönetici ve Grafik Sanatçıların vermiş oldukları bilgilerden faydalanılmıştır. Banknotların güvenliği dikkate alındığı için detaylı bilgiler verilmesi uygun olmadığından, detaya girilmemiştir.

SUMMARY

The money had been come into light exchanging of goods. In primitive society the money. Comes into existence as fish, nail, fur, tobacco, salt, tea, rice sea-shell a piece of cloth, horse, cereals but now a days comen into existence as metal and banknote. In the last century th banknote had been used most widely. The metal money is a production of relief art which has writing and figures on. The writing and figures which are on the metal money are the product of graphical art with two dimensions.

In this way in this research the republic age of banknotes had been looked over There are six main parts in this research in the first part the general information had been given about the republic age banknotes. In the second part th time of preparing the banknotes, banknotes, the chart of doing work, the representation of banknotes graphics, the deceleration of subject and motifs and technics of press had been tried to explain. In the third part by the method of catalogue I, II, III, IV, V, VI and VII issue group and the 37 of banknotes had been investigated on the front and back representation of graphics. In the fourth part it had consisted of the republic age banknotes and used graphic elements. In the fifth part there will be the value of the subject and in the sixth part there will be some recommendations.

The research had been based on the observation and investigation the observation and investigation on the banknotes had been appraised for nearly two weeks by the permission of the Central Bank. It had been made use of the information given by the managers and officers working in the Central Bank. Because of the security of the banks the detailed information hadn't been given.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
Terminoloji	2
I.BÖLÜM	3
I. BANKNOT	3
1.1. Banknot Nedir?	3
1.2. Banknotun Tarihçesi	3
1.3. Cumhuriyet Dönemi Banknotları	5
II. BÖLÜM	8
2.1. Banknotun Hazırlanma Süreci	8
2.2. Banknot Üretiminin İş Akış Şeması	9
2.3. Banknotların Grafik Tasarımı	10
2.3.1. Konu ve Motiflerin Belirlenmesi	10
2.3.2. Renk Belirlenmesi	11
2.4. Banknotların Baskı Yöntemi ve Teknikleri	11
III. BÖLÜM	14
3. Cumhuriyet Dönemi Banknotlarının Tanıtımı	14
IV. BÖLÜM	157
4. Cumhuriyet Dönemi Banknotları ve Kullanılan Grafikselsel Unsurlar	157
4.1. Yazı ve Rakamlar	157
4.2. Portreler	157

4.3. Figürler	158
4.4. Manzaralar	159
4.5. Mimari Yapıtlar	159
4.6. Motifler	159
4.7. Renk Düzeni	160
4.8. Banknot Boyutları	160
V. BÖLÜM	161
DEĞERLENDİRME	161
VI. BÖLÜM	163
ÖNERİLER	163
KAYNAKLAR	164

1. GİRİŞ

İnsan, doğası gereği diğer canlılardan bazı yönleriyle ayrılır. Bilinen en belirgin özelliği aklını kullanabilmesidir. Bu yapısal özelliğinden dolayı toplumsal yaşama gereğini de hisseder. Toplumsal yaşam içerisinde iş bölümü, paylaşım ve iletişim vardır. Bu çerçevede hayat mücadelesi yapan insanın kendi statü ve becerisine göre bir iş yapması zorunludur. Çalıştığı iş sayesinde belirli bir gelir, daha belirgin bir anlatımla 'Para' kazanacaktır.

Para ; İnsanlar ve oluşturdukları toplumlar arası, bir değişim aracıdır. Değişim aracı olan para ; potansiyel güç ve değerdir. Bu güç ve değere her insan ulaşabilmek ister. Dolayısıyla 'Para' İnsanoğlunun vazgeçilmez en değerli ürünüdür.

Her insan kendine özgü para üretmez, ancak büyük topluluklar ve ülkeler kendi özelliklerine uygun bilgiler taşıyan paralar üretir. Para, insanlar gibi ülkelerin de en önemli sembollerinden biridir. Bu nedenle yapılacak paranın kopya edilememesi ve değeri bakımından mükemmel olması, titizlikle hazırlanmasını gerektir.

Para, çeşitli unsurlardan oluşmaktadır. İçerisinde rakamlar, yazılar, resimler, çizgiler ve renkler yer alır. Bu öğelerin hepsi grafik sanatını oluşturan temel elemanlardır. 'Para' grafik sanatının bir ürünü olduğundan araştırma konumuz içerisinde yer almıştır.

Biz insanlar günlük yaşamımız içerisinde kullanmış olduğumuz paraları, bir sanat eseri değerinde hiç inceleyebildik mi? Ulusları temsil eden bayraklar gibi değer taşıyan paralarımıza, ne kadar değer verebildik? Kendi kültürel değer ve motiflerimizden oluşan, tasarım açısından bir Alman markıma ve ya bir Amerikan dolarına benzeyen banknotlarımızın tamamı ile bize ait olduğunu söyleyebiliriz?

1.2. Terminoloji

Bordür (Fr) : Sınır belirleyici çizgisel öge. Sanatsal içerik taşıyın ya da taşımasını, her türden yüzey üzerinde yer alabilir.

Emisyon (Fr): Dışa verme, çıkarma, ihtiyaç etme, yayma, yayımlama. Özel anlamı ise 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası kuruluşu yasasının belirlediği ilkeler ve ölçütler bağlamında, dolaşıma sunmak (tedavüle çıkarmak) üzere, banknot basma işlemidir.

Filigran (Fr): Kağıt ışığa tutulduğunda algılanabilen, belli bir portre, figür ya da motifin, üretim sırasında kağıt hamurunun molekülleri, özel bir kalıpla sıkıştırılıp, seyrekleştirilmesi ile elde edilen görüntüsü.

Giyüş (Fr): Belirlenmiş geometrik prensiplere bağlı olarak gerçekleştirilen özel bir çizim tekniği.

Gravür (Fr): Ahşap ya da metal baskı levhalarıyla çeşitli kazıresim teknikleri kullanılarak gerçekleştirilip çoğaltılmış her tür sanatsal ürün.

Kartuş: Ortasındaki boşluğa yazı yazılan ya da bir simge yerleştirilen, çevresi bezemeli küçük çerçeveye verilen ad.

Kontur (Fr): Bir resimde betilerin sınırını belirleyen çizgi.

Kufi (Ar): Hat sanatında kullanılan bir yazı türü.

Lavi (Fr): Sulandırılmış çini mürekkebi ve fırça ile resim yapma tekniği. Tek renkli resim tekniği.

Taydus: Banknot kağıdı üzerinde oluşturulan bir tür kabartma.

Tertip: Aynı değer ve emisyon grubunda yer alan, aynı veya farklı renk-biçim değişikliğine uğramış banknot.

Trampa: İki malın doğrudan karşılıklı gelmesi ve birbirleriyle değiştirilme işlemi.

I.BÖLÜM

1.BANKNOT

1.1. Banknot Nedir?

Banknot, bilinen en kısa tanımıyla kağıt paradır. Kağıt üzerine resim sanatının temel öğeleri olan çizgilerin, renklerin, noktaların, beneklerin, lekelerin, dokuların sahteciliğe karşı güvenlik yüklemeleri ile bir arada, belli estetik anlayışlarla tasarlandığı belli baskı teknikleri ile uygulandığı GRAFİK SANATINA ait estetik bir üründür.¹

Banknotun bir başka tanımını yapacak olursak, belirli bir güç ve değer taşıyan, insanlar arası değişim aracı olan kağıt-kalıp-mürekkep gibi öğeler ile insanlar ve makinelerle işlenmesi sonucunda oluşmuş bir iletişim aracı üründür.

1.2. Banknotun Tarihçesi

İnsanların parayı ilk ne zaman kullandıkları kesin olarak bilinmemektedir. Çünkü bilenen en ilkel toplumlarda yaşayan insanların aynı şeyleri para olarak kullanmadıkları görülür. Bu eski çağlarda tuz, tütün, çay, deniz hayvanları kabukları, gibi maddeler para olarak kullanılmıştır. Daha yakın zamanlarda ise insanlar tunç, demir gibi madenleri para olarak kullanmışlardır.² Altın, gümüş yakut, inci gibi kıymetli maddeler para tarihinde önemli bir yer tutmuştur. Paranın metal halinde biçimlenip sembolleşmesi, toplumlar arası ortak para değerini oluşturmuştur. Günümüzde ise metal paralardan ziyade kağıt para (banknot) iletişimlerde daha hakim bir konuma gelmiştir.

Para, trampanın güçlüklerini gidermek ve değişimi kolaylaştırmak için doğmuştur. İki malın doğrudan karşılıklı gelmesi ve değişimi zordu, bu zorluk para kavramının oluşmasında temel öge idi. Parayı günümüzde metal para ve banknot olarak kullanılmaktadır. Son bir yüzyıldan beri de kağıt paraları yani banknotları kullanır olmuştuk.

Tarihte ilk banknot M.Ö. 1600 yılında Mısır'da kullanıldığına dair bazı görüşler olmasına rağmen genel kabul gören fikir, bunun WU-Tİ hanedanı zamanında M.Ö. 140 yılında Çinliler tarafından kullanıldığıdır. Çinliler kağıt parayı Moğollar zamanına kadar aralıklarla tedavül ettirmişlerdir. Moğol hanı Kubilay Han 1260-1290 yılları arasında iki kere kağıt para emisyonuna başvurmuştur. Çıkarılan bu paraların üzerinde görevlilerin isimleri ve

¹ – Şükrü Ertürk, Banknotun Sibernitik Oluşumu ve Proje Kavramı (Rapor), Ankara 1995, s.8.

² – Tezer Öçal, Para Teorisi ve Politikası, Ankara 1985, s.6.

damgaları bulunurdu. Tedavülü mecburî olan Çin kağıt parasının taklid edilmesi suçtu. Askerlerin maaşları Çav, (chao) adı verilen bu parayla ödenmekteydi. Çin'de kullanılan bu kağıt paraların hazinede karşılığı mevcuttu. Zira, Kubilay Han, kağıt paranın Darbhanede bloke edilen altın ve gümüşün miktarı kadar olmasını emretmişti. Böylece, bir kimse altın veya gümüş eşya yapmak istediği zaman, Darbhaneye gidip kağıt para karşılığında gereği kadar altın veya gümüş satın alabilirdi. Kağıt paraların eskimesi ve yırtılması durumunda bunlar devlet tarafından % 3 eksisine değiştirilmekteydi. Görüldüğü gibi bu kağıt paralar, altın ve gümüşe karşı konvertibil olmalarının yanında, sahtekârlık ve taklit tehlikesine karşı da korumalı bir şekilde imal edilmişlerdi. Milâdî 1330'da Çin'i ziyaret eden Seyyah İbn Batuta burada kullanılan kağıt parayı şu ifadelerle tanımlamaktadır. *"Alış-veriş dinar ve dirhem ile değil, bir kağıt parçası vasıtası ile vukubulur; her biri avuç iki kadar olup üzerlerinde hükümdarın damgası basılırdı. Bunların yirmi beşine bir bâliş denilip bizim dinara tekabül eder. Bir kimsenin kağıt paraları yırtıldığı vakit bunları Darbhaneye benzer bir yere götürüp yenisiyle değiştirirdi."*

Uygurlar XI. yüzyılda kumaş parçaları üzerine mühürler basarak bunları para yerine kullanmış oldukları bilinmektedir. Kumdu adlı bu kumaş-paralar eskidiğinde yenisiyle değiştirilmekteydi. Öte yandan Suvar Türkleri de Ekin adı verilen kumaş-paralar kullanmaktaydılar. Yine İdil Bulgarları ile Hazarların alış-verişlerde deri-paralar kullandıkları bilinmektedir.

Bunun dışında Doğu'da İlhanlılar zamanında İran'da kısa süreli bir kağıt para deneyiminin olduğunu görüyoruz. Sultan Geyhâtû, 13 Eylül 1294'te tedavüldeki madenî paranın hazineye girmesini sağlamak maksadıyla çav adı verilen kağıt paraları piyasaya sürmüştü. Çav'n çıkarılmasından sonra sikkenin kullanılması yasaklanmıştı. Çav'ı alış-veriş vasıtası olarak kabul etmeyenler ise öldürülecekti. Bunun dışında altın ve gümüşe dayalı bütün san'atlar yasaklanmış ve kalpazanlık konusunda çok sert tedbirler alınmıştır. Sahte para basanlar, yakalandıklarında karısı ve çocuklarıyla beraber öldürülüp, malları müsâdere edilecekti. Söz konusu para, alınan bütün bu sıkı önlemlere rağmen halk arasında rağbet görmemişti. Kanunları ve devleti direkt olarak karşısına alamayan halk, pasif mücadeleyi seçmiş ve çareyi Tebriz şehrinden göç etmekte bulmuştu. Bunun neticesinde Tebriz'de ticaret tamamen durmuş ve fiyatlarda 10-12 katına çıkmıştı. Halkın bu açık tepkisi üzerine, bir iki

ay içerisinde hükümdar bu parayı tedrici olarak tedavülden kaldırmak zorunda kalmıştı.

Kağıt para, Batı'da ilk olarak Amerika'da, 1690 yılında askerlerin maaşların karşılık olmak üzere İngiliz kolonisi olan Massachusetts hükümeti tarafından çıkarılmıştı. Bunu daha sonra diğer koloni hükümetleri takip etmiştir. Değeri, itibarî kıymetinin % 1'ine kadar düşen bu paralar, Amerika Birleşik Devletleri'nin bağımsızlığına kavuşmasından sonra, 1790'da çıkarılan bir kanunla devlet tahvilleriyle değiştirilmişlerdi. Amerikan iç savaşından dolayı zarurete düşen devlet, 1862'de piyasaya 150 milyon dolarlık karşılıksız kağıt para sürmüştü. Halk arasında greenback adı verilen bu paralar, üç sene içinde itibari (nominal) değerinin %33'ünü kaybetmişlerdi. Bu paralar savaşın sona ermesinden sonra da piyasada kalmış ve zamanla değer kazanmışlardır.³

Ülkemizde ilk kağıt para Osmanlı imparatorluğunda sultan Abdülmecit zamanında 1840 yılında "kaime" adı altında tedavüle çıkmıştır.⁴ Cumhuriyetin ilanından sonra ilk banknotlarımız 5 Aralık 1927 günü piyasaya çıkarıldı. Harf devrimi yapılmadığı için eski Türkçe ve Fransızca bastırılan bu paraları 7 ayı değerdedi. İlk Türkçe yazılı banknot 15 Ekim 1937'de çıkarıldı.⁵ İngiltere'de "Thomas de la Rue" matbaasında bastırılan "5 LİRA" değerindeki banknot, II. Emisyon grubu içerisinde çıkarılmıştır.

1.3 Cumhuriyet Dönemi Banknotları

Cumhuriyet dönemi banknotlarımız, Cumhuriyetin ilanı olan 29 Ekim 1923 tarihinden başlar, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin o dönemlerde kendisine ait bir banknotu yoktu, Osmanlı Devletine ait banknotları kullanılmaktaydı. Cumhuriyetin ilanından sonra 5 Aralık 1927 günü ilk Cumhuriyet dönemi banknotları piyasaya çıkarıldı. Harf devrimi henüz yapılmadığı için bu banknotlar eski Türkçe ve Fransızca olarak bastırılmıştır. Birinci emisyon grubu içerisinde bu banknotumuz Ressam Ali Sami Bey tarafından tasarımı yapılmış olup, zamanın Maliye vekili Mustafa Abdulhalik Bey' in imzası taşıyarak, İngiliz "Thomas De la Rue" Matbaası tarafından bastırılarak tedavüle çıkmıştır. O zamanın imkanlarının yetersiz oluşu, banknotun ülkemiz dışında bastırılmasına neden olmuştur.

Resmi Gazetenin 12.1.1926 tarih ve 265 sayısında, 701 numaralı kanuna göre Türkiye Cumhuriyetinin ilk basılacak kağıt paralarının özellik ve baskı şekillerine karar vermek üzere

³ - Ali Akyıldız, Kağıt Para, İstanbul 1996, s.18.

⁴ - M. Erol, Osmanlı İmparatorluğunda Kağıt Para (Kaime), Ankara 1970, s.5.

⁵ - Sabah Gazetesi, Cuma 15 Kasım 1996, s.23.

Maliye vekili M. Adülhalik Bey' in reisliğinde ve kanunun öngördüğü Ziraat, İş, Osmanlı İtibari Milli, Akhisar Tütüncüler, Akşehir Bankaları ve Türkiye'de bulunan diğer bankaların birer temsilcilerinden oluşan "Evrak, Nakdiye Komisyonu" göreve başlamıştır. Komisyon yapmış olduğu çalışmalarda o dönem ülkemizde bulunan matbaaların istenilen ölçülerde banknot üretemeyeceğini belirterek, banknotun sahtesinin üretilmemesi açısından, kabartma olarak filigranlı kağıt ve Taydus kabartma yöntemini benimsemesinden dolayı İngiliz ve Amerikan matbaaların yapabileceğine karar verilmiştir. ⁶

Sonuç olarak, uzun tartışmalar sonunda resimlerin ve grafik tasarımların Evkaf Müzesi Müdürü Ressam Ali Sami Bey tarafından yapılması koşuluyla, kağıt paraların İngiliz "Thomas De la Rve" firması tarafından 88.000 İngiliz Lirasına bastırılmasına karar verilmiştir. ⁷

İleri tarihlerde tasarım ve basım işlemleri yabancı ülkelerde yapmaya başlanmıştır. Bu işlemlerin sonucunda, para gibi önemli bir değer taşıyan bu konu hakkında sakıncalar doğuracaktır. Örneğin II. ve III Emisyon grubu içerisinde yer alan bazı banknotların grafik tasarımları Alman Marklarına ve Amerikan Dolarlarına benzemesi gibi, ya da 1941'de İngiltere'de bastırılan II. Emisyon, I. Tertip kağıt 50 kuruşlukların İngiltere'den geldiği sırada Pire Limanında Alman uçaklar, tarafından bombalanması sonucu, su yüzeyine çıkan paraların Yunanlar tarafından toplanıp piyasaya sürülmesi gibi sorunlar yaşanmıştır. ⁸

Cumhuriyet dönemi banknotları dört ayrı grupta toplayabiliriz:

a- Arap harfli banknotlar. Bu grup içerisine giren banknotlarımız yukarıda bahsi geçen I. Emisyon grubu banknotlarıdır.

b- Atatürk'ün sağlığında çıkan Atatürk resimli ve yeni Türk harfli banknotlar; Ulu önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün 10 Kasım 1938 tarihinde ölümüne kadar çıkarılmış olan II. Emisyon grubu banknotların bir kısmını kapsamaktadır.

c- İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı döneminde çıkan İnönü resimli banknotlar; Atatürk'ün ölümü, Atatürk portreli II. Emisyon banknotlarının tedavüle çıkmasını engelledi. Grafik tasarımları ve gravürleri hazırlanmış olan 500 ve 1000 Liralı banknotlar 1939 yılında tedavüle çıkarıldı, yalnız kararlaştırılan tutarın tümü aynı tasarımla bastırılmadı, bazı

⁶ - Cüneyt Ölçer, Cumhuriyet Dönemi Türk Paraları. Ankara 1983, s.10.

⁷ - Cüneyt Ölçer, Cumhuriyet Dönemi Türk Paraları. Ankara 1983, s.11.

⁸ - Sabah Gazetesi, 15 Kasım 1996 Cuma, s.23.

küpürlerin ikinci kısmı Atatürk'ün ölümü üzerine, Cumhurbaşkanı seçilen İsmet İnönü'nün portresini taşıyan banknotlar çıkarıldı. II. Emisyon grubu banknotlar Atatürk'ün portreleriyle tedavüle çıkmış, sonra ki tertiplerde İnönü'nün portreleriyle tedavüle çıkarak grup dönemi sona erdirilmiştir. II. III. ve IV. Emisyon grubu banknotlar aynı zaman dilimi içerisinde çıktıkları görülmüştür. Bu nedenle tarih bakımından emisyonların sınırını çizmek mümkün değildir.⁹

d- Çok partili siyasal yaşama geçildikten sonra (1951) çıkarılan Atatürk portreli banknotlar; 1950 senesinde Cumhuriyet hükümetinde çok partili sisteme geçiş ve seçim sonucu iktidar değişikliğinin tesirini kağıt paralarda da göstermiş ve Merkez Bankası 1951 senesinden itibaren V. Emisyon adı altında Atatürk resimli ve filigranlı yeni kağıt paraları tedavüle çıkmaya başlamıştır. Bu yeni emisyonu kağıt paraları tedavüle çıkması ile II., III., IV. Emisyona ait banknotlar belirli tedavül süreleri sonunda geçerliliğini kaybetmiştir.¹⁰

V. Emisyon grubu banknotları, Cumhuriyet dönemi banknotlarının emisyon grupları içerisinde en çok kargaşanın yaşandığı gruplardan biridir. Merkez Bankası yönetici kadrosundaki meydana gelen değişiklikler banknotlar üzerinde belirgin olarak görülmüştür. Bu dönem banknotlarının, özellikle ilk başlarda çıkan banknotlar ve tertiplerinin ön yüz ve arka yüzleri farklı renklerde çıkmıştır. Ayrıca bu banknotların ilk tertipleri "Thomas De la Rue" ve "Bradbury Wilkinson" basım evlerinde basılmışsa da sonraları 1958 senesinden itibaren Ankara'da kurulan Devlet Banknot Matbaasında basılmaya başlamıştır.¹¹

15. 6. 1966 tarihinden günümüze kadar üretilen ve üretilmeye halen devam eden banknotlar ülkemiz sanatçıları tarafından grafik tasarımları yapılmakta ve Devlet Banknot Matbaasında üretimleri devam etmektedir. En son Emisyon grubu olarak VII. Emisyon grubu çıkarılmış olup, halen kullanılan banknot grubunu kapsamaktadır. Gelişen teknoloji ile birlikte grafik tasarımları da gelişerek Türk motiflerinin oluşturduğu Türk banknotları tedavüle çıkmaktadır.

⁹ - Cüneyt Ölçer. Cumhuriyet Dönemi Türk Paraları, Ankara 1983, s.15.

¹⁰ - Cüneyt Ölçer. Cumhuriyet Dönemi Türk Paraları, Ankara 1983, s.15-16.

¹¹ - Cüneyt Ölçer. Cumhuriyet Dönemi Türk Paraları, Ankara 1983, s.17.

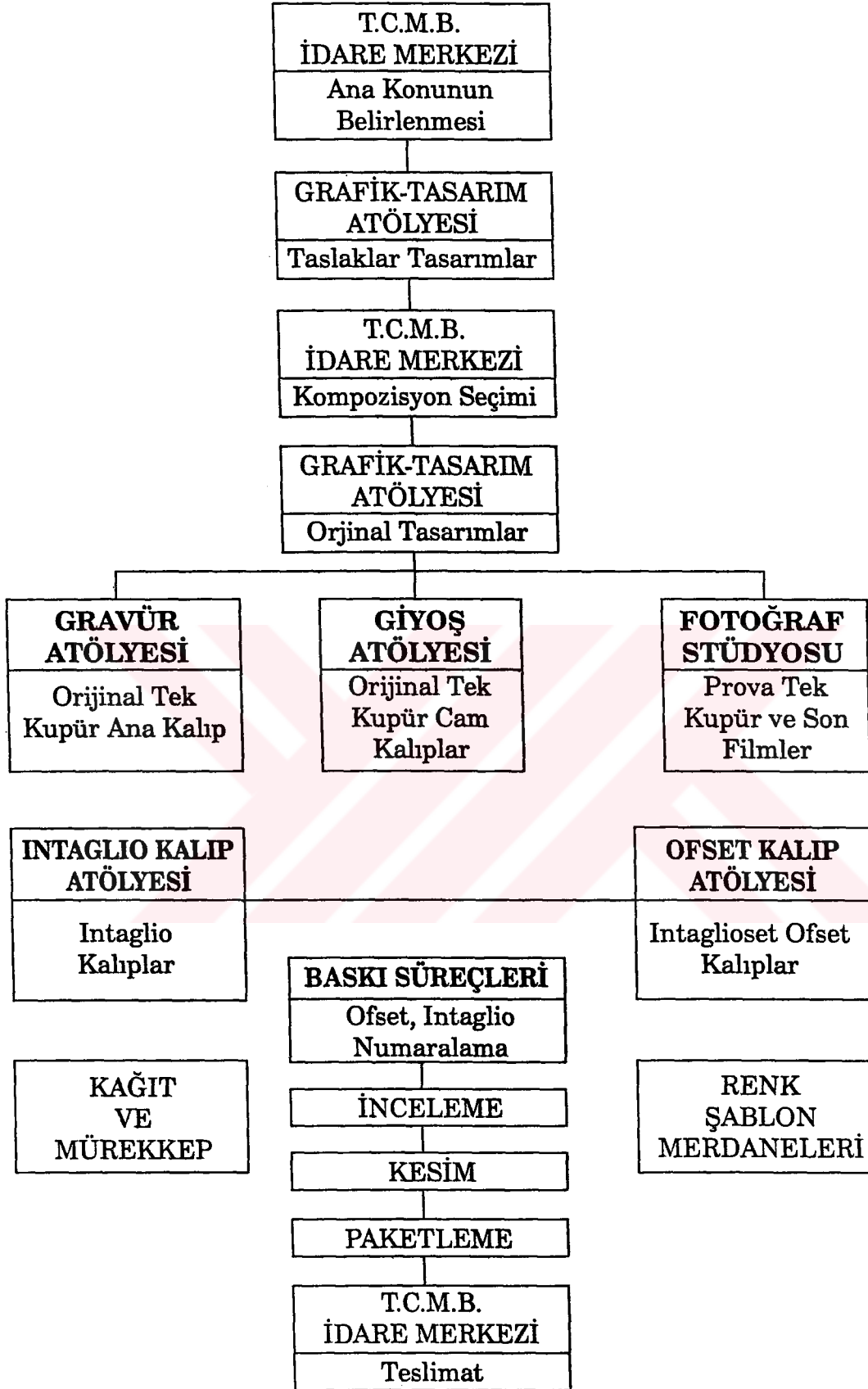
II. BÖLÜM

2.1. Banknotun Hazırlanma Süreci:

Ülkemizde çıkarılan banknotlar 26 Ocak 1970 gün ve 13409 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 1211 sayılı “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu” ile ilgili kanuna göre üretilmektedir. Grafik tasarımları tamamlanmış, tedavüle yeni çıkacak banknotlar kanun hükmüne göre üretilir. Bu üretimde; Baskı öncesi hazırlık, baskı, inceleme (kalite kontrol), Kesim ve Paketleme işleri yapılmaktadır. Bu işlemleri daha detaylı açıklayabilmek için sayfa 9’da Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Banknot üretiminin iş akış şeması verilmiştir.

Banknot oluşumunda ilk olarak, baskı öncesi hazırlık evresi yer alır. Bu aşama da Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nın kanun çerçevesinde, oluşması istenilen banknotun değer ve özellikleri Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İdare Merkezi tarafından grafikerlere aktarılır. Banknotlar grafikerler tarafından büyük bir titizlik ile tasarlanır. Tasarısı beğenilen banknotun, orijinal tasarımı tekrar grafikerler tarafından hazırlanır. Baskı süreci biten banknotlar tek tek incelenir, hatalı ve eksik olanları ayrılır. Bu aşamada baskı süreci başlar, çeşitli baskı evrelerinden geçen banknotlar, defter sayfaları gibi büyük boyutlardaki kağıtlar üzerine çoğaltılmış olur. Hatalı ve eksik baskı taşıyan banknotlar ayrılır, diğerleri günlük yaşamda kullanabileceğimiz hale gelebilmesi için numaralanarak kesim atölyesinde kesilir ve paketleme servisine gönderilir. Paketleme servisinde miktarı belirlenen banknotlar, tutanak dahilinde tekrar Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İdare Merkezine teslim edilerek, günlük yaşamda kullanılacak hale getirilmiş olur.

2.2 Banknot Üretimine İş Akış Şeması

2.3. Banknotların Grafik Tasarımı

Banknotun görsel olarak oluşabilmesinde grafik tasarımın önemli bir payı vardır. Grafik tasarım; görsel bir iletişim sanatıdır. Birinci işlevi, bir mesaj iletmek, bir ürünü ya da hizmeti tanıtmaktır.¹² Banknotun görsel oluşumu ve insanlar arası iletişimi sağlamaya etken olan grafik tasarım, grafik sanatçıları tarafından büyük özveri ve titizlikle oluşturulur.

Grafik sanatçılarının tasarımı oluşturabilmesi için belirli bir tasarım sürecine ihtiyacı vardır. Bu süreç; problemi tanıma, bilgi toplama, yaratıcılık ve buluş süreci, çözüm bulma ve uygulama gibi başlıklardan oluşur. İlk aşama problemi tanımadır. Tasarımda yer alacak konu ve mesajlar kimleri hedeflemektedir? Mesajı nasıl iletacaksınız? İkinci aşama bilgi toplama sürecidir. Tasarımı yapılacak konu hakkında istenilen bilgiler toplanır. Grafikerler kendi duygu ve düşünceleri ile yeteneğini sergilerler. Bu aşamada çok sayıda tasarımlar oluşturmaya çalışılır. Tasarım yığınları içerisinde amaca uygun başarılı olanlar seçilir, belirli bir çözüm bulunmuş sayılır. Son aşama olarak uygulama yöntemi ile tasarım son şeklini alır. Bu süreç, banknot tasarımı için de söz konusudur.

Ülkemizde banknot tasarımları, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İdare Merkezinde görev yapan yetkili kişiler tarafından alınan kararlar grafikerlere aktarılır. Bu kararlar doğrultusunda grafik sanatçıları tasarımı oluşturmaya çalışırlar. Oluşan tasarımlar tekrar idare merkezine sunulur. İstenilen şartlarda yapılmış olan tasarımlardan seçim yapılarak tedavüle çıkarılması için hazırlıklara geçilir.

Cumhuriyet dönemi banknotlarının grafik tasarımları; I. Emisyon grubu Ressam Ali Sami Bey tarafından hazırlanmıştır. II. Emisyon, III. Emisyon, IV. Emisyon ve V. Emisyon grubu banknotların hemen hemen hepsi ülkemiz dışında, yabancı grafik sanatçıları tarafından hazırlanmıştır. VI. Emisyon grubu içerisinde yer alan banknotların bazıları ve VII. Emisyon grubu banknotlarının grafik tasarımlarının tümü ülkemiz sanatçıları tarafından hazırlanmıştır. Bu sanatçılar; Mustafa ÜSTÜN, Selahattin TUĞA, Çiğdem DUMAN, Necla GÖKSU, Harika TOMBUŞ, Hüseyin ŞAŞMAZ ve Hüseyin AKSU gibi grafik sanatçılarımızdır.

2.3.1. Konu ve Motiflerin Belirlenmesi

Banknotlar üzerinde yer alan konu ve motifler kendi kültürel değerlerimizden seçilmiştir. Konu ve motifler Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İdare Merkezinde görev

¹² – Emre Becer, İletişim ve Grafik Sanatı, Ankara 1997, s.33.

yapan yetkili kişiler tarafından belirlenir. Konular genel olarak; tarihi öneme sahip alanlar, doğal güzelliği olan mekanlar, Anadolu insanını tanıtan görüntüler, kahramanlık unsuru taşıyan anıt-heykel gibi görünümünden oluşmaktadır.

Motif olarak; kendi kültürümüzde varolan motiflerden daha çok halı kilim motiflerini içermektedir. Bunun yanı sıra bitkisel, geometrik, taş oyma, mimari, mitolojik ve rumi motiflerden oluşmaktadır. Motifler seçilen konuya uygun özellikte olup konuyla bütünleşecek şekilde seçilerek tasarlanmıştır.

Üretilmiş bir banknottan sonra tedavüle çıkarılan ve farklı değerde banknot, insanlar tarafından daha rahat ayırt edilebilmesi için bir birinden farklı renk tonlarıyla hazırlanmıştır.

2.3.2. Renk Belirlenmesi

Renkler banknotun görsel oluşumunu sağlayan unsurlardan biridir. Banknot üzerinde öncelikle algılanması istenilen yazı ve rakamlar koyu renk tonlarıyla belirlenmeye çalışılmıştır. Portre, anıt, manzara gibi konular da koyu renk tonları ile ifadelendirilmiştir. Genel olarak banknot yüzeyinde ki renkler sade ve bir birine eşdeğer renk tonlarından seçilmiştir. Banknotların ön yüz ve arka yüz renk tonları aynı olmaya çalışılmışsa da bazı banknotlarda farklılıklar gösterir.

2.4. Banknotların Baskı Yöntem ve Teknikleri:

Banknot üzerinde yer alan resim, yazı, rakam, çizgi, filigran, süsleme motif gibi unsurlar farklı basım teknikleri içermektedir. Banknot belirli bir değer taşıdığından ve sahtesinin yapılmaması için aşırı titizlik ve güvenlik önlemleri taşıyan baskı teknikleri kullanılır. Şimdi bu baskı tekniklerini ana başlıklar halinde inceleyelim. (Banknot gizlilik ihtiva ettiği için baskı teknikleri detaylı olarak açıklanmamıştır.)

- a. Tifdruk (çukur) Baskı
- b. Tipografik (Yüksek) Baskı
- c. Ofset (Düz) Baskı
- d. Delikli (Serigraf) Baskı

a. Tifdruk (Çukur) Baskı:

Bu baskı tekniği, özgün baskı resim tekniğinden biri olan gravürün ticari biçimidir. Bu teknik, ilk kez 15. Yüzyılda Almanya'da uygulanmaya başlamıştır. Tifdruk baskının işleyiş sistemi ve banknot üzerinde kullanılmasını şöyle açıklayabiliriz; Basılacak imge, metal

kalıp üzerine kazınır ya da asitle yedirilerek oyulur. Daha sonra kalıbın bütün yüzeyi mürekkeple kaplanır ve yüzey üzerinde kalan mürekkep, silinerek temizlenir. Böylelikle kalıbın sadece kazınmış ya da oyulmuş yerlerinde mürekkep kalmış olur. Kalıp, üzerine kağıt konularak silindirik kazanlı bir presten geçirildiğinde; çukurda kalan bölgelerdeki mürekkep kağıt üzerinde aktarılmış olur.¹³ Kağıt üzerine geçen imge, kağıt üzerinde hafif kabarıklık şeklinde oluşur, bu kabarcıklığı doku yoluyla algılayabiliriz. Çukur baskı tekniğiyle banknot üzerinde yer alan portreler, resimler, bazı motifler, yazı ve rakamlar oluşturulur.

b. Tipografik (Yüksek) Baskı:

Baskı tekniklerinin en eskisi ve aynı zamanda en kolay anlaşılır olanı, tipografik baskıdır. Çocukluğumuzda yaptığımız patates baskılar, lastik damga ve mühürler tipografik baskı tekniğinin en bilinen örnekleridir. Tipografik baskı tekniğinde kağıda aktarılması gereken bütün görsel unsurlar, baskı kalıbında diğer bölümlere göre daha yüksektir. Kalıp yüzeyine merdane ile mürekkep verildiğinde, yüksekte kalan bölümler mürekkebi alır. Baskı kalıbındaki mürekkep-belirli bir basınç kullanılarak kağıda doğrudan aktarılır.¹⁴

Tipografik baskı tekniğiyle banknot üzerinde yer alan yazı ve rakamlar oluşturulur. Bu baskı tekniği ile oluşan yazı ve rakamlar doku yoluyla incelendiği zaman belirli bir çukurluk algılanır.

c. Ofset (Düz) Baskı:

Üç temel baskı tekniği arasında en yenisi, ofset baskı tekniğidir. Bu teknik, Bavyera'lı Alois Senefelder'in 1799'da bulduğu litografik baskı (taşbaskı) tekniğinin rafine edilmiş biçimidir.

Litografi tekniği, su ile yağın birbirleriyle karışmaması ilkesine dayanır; Basılması istenilen imge, yağ esaslı bir mürekkep ya da füzüle düzeltilmiş kireçtaşı üzerine çizilir. Daha sonra bir sünger yardımıyla su, arap zıncı ve asitten oluşan bir çözelti yüzeye uygulanır. Bu çözelti, imgenin bulunmadığı yağsız yüzeyler tarafından reddedilir. Taş yüzeye merdaneyle mürekkep verildiğinde ise bunun tam tersi gerçekleşir. Bu kez bünyesinde yağ bulunan mürekkep, imgeyi oluşturan yüzeyler tarafından kabul edilirken, imgenin yer almadığı yağsız yüzeyler tarafından reddedilir. Mürekkeplenmiş taşın üzerine daha sonra kağıt

¹³ – Emre Becer, İletişim ve Grafik Sanatı, Ankara 1997, s.135.

¹⁴ – Emre Becer, İletişim ve Grafik Sanatı, Ankara 1997, s.132.

konur ve imge, bir pres yardımıyla kağıt üzerine aktarılır. Litografi tekniğinde özenli bir çalışma ile yüksek kalitede baskılar elde etmek mümkündür.¹⁵

Ofset basım tekniği, banknot üzerinde yer alan yazı, rakam ve süslemeler için kullanılır. Resim ve portreler için kullanıldığında, başarılı olduğu söylenemez. Bu teknikle hazırlanmış olan VII. Emisyon grubu banknotlarından 10 TL'si ve 100 TL'si üzerinde yer alan resim ve portreler diğer gravür baskılarla mukayese edildiğinde daha zayıf görünümlüdür.

d- Serigrafi (Delikli) Baskı:

Serigrafi, şablona dayalı bir baskı tekniğidir. Basılacak imgeyi oluşturan şablonlar elle kesilerek ya da fotografi tekniğiyle hazırlanabilir. İpek, naylon, polyester, kumaş (dacron) ya da ince dokulu tel yüzeyler tahtaya ya da çelik çerçeveler üzerine gerilir. Bu çerçevenin içine konan mürekkep rakle adı verilen kauçuktan yapılmış yayıcılarla açık gözenekli bölgelerden geçilerek istenilen yüzeye aktarılır. Serigrafi tekniği banknot baskıcılığında pek tercih edilen bir baskı tekniği değildir.

¹⁵ - Emre Becer, İletişim ve Grafik Sanatı, Ankara 1997, s.137.

III. BÖLÜM

3.1. Cumhuriyet Dönemi Banknotlarının Tanıtımı

Cumhuriyet dönemi banknotlarımız, Cumhuriyetin ilanı olan 29 Ekim 1923 tarihinden günümüze kadar oluşan zaman diliminde tedavüle çıkan banknotlardan ibarettir. Bu banknotlar farklı Emisyon ve Tertip grupları içerisinde görülmektedir. Ülke ekonomimiz farklı seyir izlediğinden çok sayıda banknotumuz arka arkaya tedavüle çıkmıştır. VII Emisyon grubu içerisinde çıkarılan banknotlarımızdan I., II., III., IV., V. ve VI. Emisyon grubunda çıkarılan banknotlar tedavülden kalkmış olup, günümüzde sadece VII. Emisyon grubu banknotlar kullanılmaktadır. Aynı emisyon grubu içerisinde, aynı değeri taşıyan banknotlardan değişik tertiplerde banknot üretildiği görülebilmektedir. Bu tertip değişikliği banknotun grafik tasarım açısından fark ihtiva etmektedir. Sadece renk ve bazı banknotlarda portre değişikliği olarak görülmektedir. Örneğin Atatürk'ün portresinin yerine İnönü 'nün portresi kullanılmıştır.

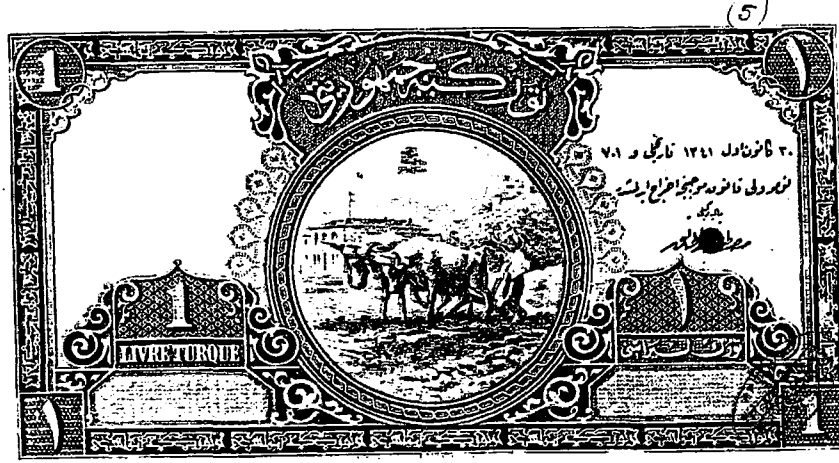
Araştırmanın bu bölümünde katalog yöntemi ile yedi ayrı emisyon grubundan toplam otuz yedi adet banknotun ön yüz ve arka yüz olarak incelenmeye çalışılmıştır. Genel sıra olarak banknotların emisyon gruplarına bağlı kalınarak inceleme yapılmıştır.

Araştırma içerisinde yer alan banknotların emisyon grubu, kupürü, tertibi ve taşıdığı portreler aşağıda sunulmuştur.

<u>Emisyon Grubu</u>	<u>Kupürü</u>	<u>Tertibi</u>	<u>Taşıdığı Portreler</u>
E1	1. TL	I	-
E1	5. TL	I	-
E1	10. TL	I	-
E1	50. TL	I	Atatürk
E1	100. TL	I	“
E1	500. TL	I	“
E1	1000. TL	I	“
E2	50 Kuruş	I	İnönü
E2	5. TL	I	Atatürk
E2	100. TL	I	Atatürk
E2	1000. TL	II	İnönü

<u>Emisyon Grubu</u>	<u>Kupürü</u>	<u>Tertibi</u>	<u>Taşıdığı Portreler</u>
E3	2,5 TL	I	İönü
E3	10 TL	I	“
E3	100 TL	I	“
E4	10 TL	II	Atatürk
E4	100 TL	I	“
E5	2,5 TL	I	Atatürk
E5	5 TL	I	“
E5	50 TL	I	“
E5	100 TL	II	“
E5	1.000 TL	I	“
E6	5 TL	II	Atatürk
E6	50 TL	II	“
E6	100 TL	III	“
E6	1.000 TL	II	“
E7	10 TL	II	Atatürk
E7	500 TL	I	“
E7	1.000 TL	I	“
E7	5.000 TL	I	“
E7	10.000 TL	I	“
E7	20.000 TL	I	“
E7	50.000 TL	I	“
E7	100.000 TL	I	“
E7	250.000 TL	I	“
E7	500.000 TL	I	“
E7	1.000.000 TL	I	“
E7	5.000.000 TL	I	“

E I- BİR TÜRK LİRASI
I. TERTİP

Resim No	: 1-a
Emisyon Grubu	: E1
Küpürü	: "1" BİR TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 39. 995. 985
Basım Yeri	: Thomas De La Rue-İNGİLTERE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 5. 12. 1927
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 25. 4. 1939
Taşıdığı imzalar	: M. Abdülhalik RENDA
Boyutları	: 90x166 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

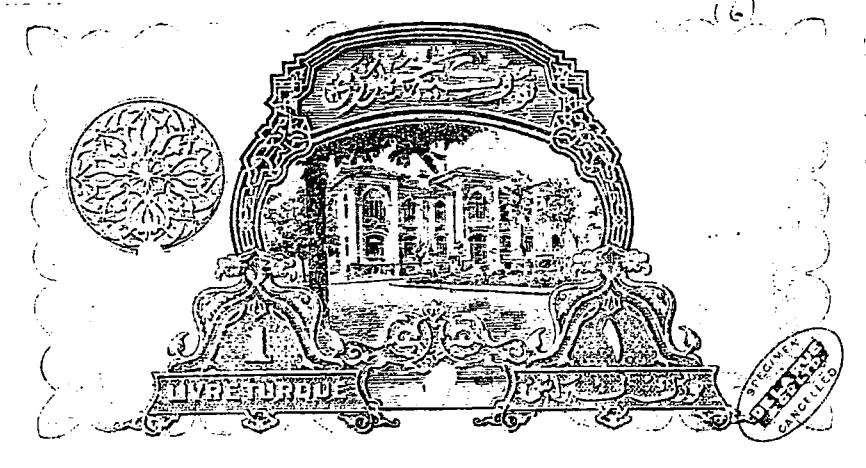
Yeşil rengin hakim olduğu bir Türk Lirası, Latin - Arap harf ve rakamlarının bir arada kullanıldığı bir tasarımdır. Tasarımın merkezinde daire içerisinde, sol arka tarafta Türkiye Büyük Millet Meclisi Binası, sağ arka tarafta Ankara kalesi ve bunların ön tarafında ise

karasabanla çift süren bir köylü konu olarak seçilmiştir. Farklı mekanlarda bulunan bu resimlerin bir daire içerisinde toplanması ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün "köylü milletin efendisidir" sözünü çağrıştırmaktadır. Gravürü, örgü desenli bir bordür çevrelemektedir. Dairenin sağ ve sol taraflarında açık yeşil tonlu motifler ve bu motiflerin üst kısmında açık yeşil ton üzerine açık tonla Türkiye Cumhuriyeti ibaresi Arapça olarak yazılıdır. Yarım daire biçimli alanı resmi motifler çevrelemektedir. Gravürün sağ tarafından yer alan banknotun değerini gösteren Fransızca yazı ile "Türk Lirası" ve "Bir" rakamı, sağdaki Arapça yazılı benzeri ile aynı görünümündedir. Etrafı bitkisel motiflerle çevreli olan bu alanların alt tarafları, banknotun seri numaraları yazılabilmesi için boş bırakılmıştır.

Banknot yeşil tonlu kalın bir bordür ile çevrelidir. Dikdörtgen biçimli bordürün iç kısmı, açık tonlu kufi motiflerle kaplıdır. Bordürlerin üst köşelerinde daire, alt köşelerin de kare alanlar içerisinde Latin ve Arap rakamları ile "Bir" rakamı koyu zemin içerisine açık kontürlü biçimde yazılıdır.

Banknotun sağ tarafında açık zemin üzerine, dönemin maliye Bakanı M. Abdülhalik RENDA' nın isminin ve imzasının yer aldığı bölüm, sağ tarafta ise benzer biçimli çerçeve içerisinde ATATÜRK'ün portresinin yer aldığı filigran görülmektedir.

E 1 - BİR TÜRK LİRASI I. TERTİP

Resim No : 1-b

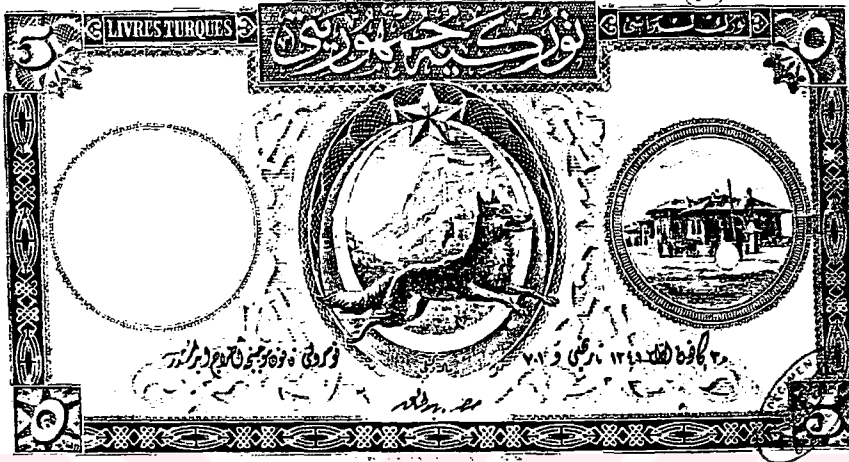
Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Zeytuni Yeşil tonun hakim olduğu Bir Türk Lirasının arka yüzü , tasarım açısından ön yüz ile bağlantılıdır. Ön yüz görünümünde olduğu gibi, paranın merkezine odaklanmış dairemsi çerçeve içerisinde, gravür tekniğiyle “Maliye Bakanlığı Binası “resimlendirilmiştir. Bu resmin dışı, koyu ton içerisinde açık tonla küfi motifler çevrelemektedir. Aynı motifler gravürün üst kısmında yer alan Arapça “Türkiye Cumhuriyeti” yazılı ibareyi çevrelemektedir. Gravürün alt köşelerinde bir birine benzer yapı içerisinde Fransızca ve Arapça “Türk Lirası” yazıları ile “Bir” rakamı yer almaktadır. Rumi motiflerle çevrelenmiş olan bu alanların arası yine Rumi motifle bir birbirine birleştirilmiştir.

Banknotun sol üst kısmına doğru mühür biçiminde, bitkisel motifli bir daire yer almaktadır. Bu dairenin bulunduğu alanın diğer tarafında ise; ATATÜRK’ ün portresinin yer aldığı filigran görülmektedir. Bu alanları ve banknotu giyoş motiflerin oluşturduğu kıvrımlı bir bordür çevrelemektedir. I. emisyon grubu içerisinde yer alan “Bir Türk Lirası” I tertip haline tedaviyle çıkmıştır.

E 1- BEŞ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 2-a
Emisyon Grubu	: E 1
Küpürü	: 5 "BEŞ TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL 47.014.965
Basım Yeri	: Thomas De La Rue - İNGİLTERE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 5. 12. 1927
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 15. 10. 1937
Taşıdığı İmzalar	: M. Abdülhalik RENDA
Boyutları	: 94x170 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

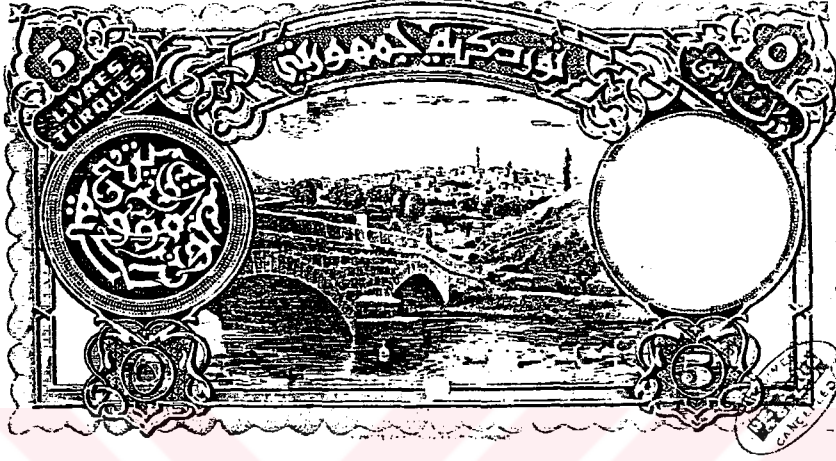
Koyu mavi rengin hakim olduğu "Beş Türk Lirası", Kalın mavi tonlu bir bordür ile çevrelenmiştir. Bordür iç içe geçmeli, açık tonlu motiflerden oluşmaktadır. Bordürün

köşelerinde yer alan kartuşların içerisinde, banknotun değerini gösteren “Beş” rakamı Arap ve Latin harflerinden oluşmaktadır. Bu rakamlar açık tonlu olup, koyu mavi fon üzerinde giyoş motifler yer almaktadır. Banknotun üst kısmında, bordür içerisinde dikdörtgen biçiminde bir levha yer almaktadır. Levha koyu mavi tonda olup içi Arapça “Türkiye Cumhuriyeti” yazılı açık tonlu bir yazıdan oluşmaktadır. Levhanın yan kısımlarında, bordür içerisine gömülü olarak “Türk Lirası” ibareleri Arapça ve Fransızca olarak görülebilmektedir.

Banknotun iç kısmında yer alan kompozisyonunun merkezinde, elips içerisinde güneşin doğuşunu gösteren bir manzaranın önünde yer alan bozkurt, Türklerin türeyişini sembolize etmektedir. Manzaranın dışını çevreleyen, çizgilerden oluşmuş hilal ve yıldız giyoş tekniğinde süsleme çevrelemektedir. Bu yapı rumi motifli bir alan üzerinde yer almaktadır. Banknotun sağ tarafında yer alan, ince bordürlerle çevreli daire içerisinde “Türkiye Büyük Millet Meclisinin Binası” konu olarak seçilerek, gravür tekniğinde resimlenmiştir. Aynı daire biçimli yapı, banknotun sol tarafında yer alır. Bu yapı içerisinde ATATÜRK’ün portresinin yer aldığı filigran görülebilmektedir.

E 1 - BEŞ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 2-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Ön yüzde ki ton gibi koyu Mavi renk tonunun hakim olduğu tasarımın, orta kısmında bir manzara bu manzaranın sağ ve sol kesimlerinde birer daire tasarımı oluşturmaya çalışır. Ortada bulunan manzara, gravür tekniğinde yapılmış olup, Ankara'da bulunan bir köprüyü ifade etmektedir. Manzaranın sol kısmında yer alan, koyu mavi fon üzerine açık tonda, küfi motifli bir yazı daire içerisinde görülmektedir. Daire çizgiler ve giyoş tekniğinde motiflerle çevrelenmiştir. Manzaranın sağ kısmında M. Kemal ATATÜRK' ün portresinin yer aldığı, daire biçiminde bir filigran yer alır. Filigranın dışı ince giyoş tekniği ile motiflenerek çevrelenmiştir. Banknotun sağ ve solunda yer alan dairelerin alt kısımlarına Arapça ve Latin reklamlarla, "Beş" rakamı çizgisel koyu fon üzerine, dış kısımları açık kontürle belirlenmiş bir biçimde yer alır. Bu görünüm açık ve koyu çizgi ile daire gerisine alınmış ve yan tarafları

motiflerle kaplanmıştır. Aynı reklamlar banknotun sağ üst ve sol üst köşelerinde motifler içerisine görünmektedir. Rakamlarla daireler arasında kalan bölümle koyu mavi fon içerisinde dişi karakterde Arapça ve Fransızca “Beş Türk Lirası” yazılı levhalar mevcuttur.

Banknotun üst kısmında Arapça yazılı “Türkiye Cumhuriyeti anlamında dişi karakterde yazılmış bir bölüm yer almaktadır. Bu bölümün dışı motiflerle kaplanmış olup, paranın dış kısımlarına kayıp iç içe girerek değişik bir görünüm sunar. Bu motiflerin oluşturduğu çerçevenin dış kısımları koyun mavi renkte giyoş tekniğiyle motifler bulunmaktadır. I. emisyon grubu içerisinde “Beş Türk Lirası” I tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 1- ON TÜRK LİRASI
I. TERTİP

Resim No	: 3-a
Emisyon Grubu	: E 1
Küpürü	: 10 "ON TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 41.507.530
Basım Yeri	: Thomas De La Rue - İNGİLTERE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 5. 12. 1927
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 10. 5. 1938
Taşıdığı İmzalar	: M. Abdülhalik RENDA
Boyutları	: 99 x 175 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Genel olarak Eflatun renk tonunun hakim olduğu banknot, kalın bordür içerisinde, üç geometrik biçim ile tasarlanmıştır. Banknotun merkezinde açık mavi bir fon ve fonu

çevreleyen dikdörtgenel bir çerçeve yer alır. Açık tonla kufi yazılardan oluşan fon üzerinde, koyu tonla dönemin Maliye Bakanı Abdülhalik RENDA'nın isminin ve imzasının yazılı olduğu alan görülmektedir. Dikdörtgenel yapının üst kısmında "Türkiye Cumhuriyeti" yazılı olduğu Arapça yazı yer almaktadır. Banknotun sağ tarafında, dikdörtgenel biçim içerisinde yer alan elips, bordür ile çevrelenmiş olup iç kısmında ki gravür "Beş Türk Lirası"nın önyüzünde ki resim ile benzer özellik göstermektedir. Bu biçime benzer bir yapı banknotun sol tarafında ATATÜRK'ün portresinin yer aldığı filigranın çevresinde de görülmektedir. Benzer yapıların alt taraflarında "Türk Lirası" ve "Beş" rakamının yer aldığı Arapça ve Fransızca yazılı bölümler görülür.

Banknotu çevreleyen Eflatun renkten oluşan bordürün iç kısmı kufi yazılardan oluşan motiflerden oluşmaktadır. Bordürün köşelerinde banknotun değerini gösteren, kare biçimli kartuş içerisinde "10" rakamı açık tonlu olup giyoş motiflerden oluşan fon üzerinde yer alır.

E 1- ON TÜRK LİRASI
I. TERTİP

Resim No : 3 - b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Arka yüz üzerinde yer alan unsurlar, tasarım açısından ön yüze benzemektedir. Eflatun rengin hakim olduğu tasarımın merkezinde, dikey duran dikdörtgen bir gravür yer alır. Kalın bordürlerle çevrelenmiş gravür, Ankara Kalesinden bir görünümü konu olarak almıştır. Gravürü çevreleyen bordürler, eflatun içerisinde açık tonlu bitkisel motifler görülür. Gravüren üzerinde yer alan bordür üzerinde “Türkiye Cumhuriyeti” yazılı ibare Arapça olarak yazılıdır. Yazı eflatun zemin üzerinde yer alan bitkisel motiflerin üzerindedir. Bordürlerin oluşturduğu dikdörtgenin her bir köşesinde, iç içe geçmeli motiften oluşan kare alanlar yer almaktadır.

Banknotun sağ ve sol kısımlarında bir birine benzeyen elipsler görülür. İçleri boş görülen elipslerin sağ tarafında yer alan elipsin içerisinde Atatürk’ün portresinin yer aldığı

filigran mevcuttur. Elipsler, ite ince dışta kalın bir kontürle evrenmiştir. Bitkisel motifi süslemeler kontürlerin dışında yer alıp elipsleri çevreleyerek güzel bir görünüm oluştururlar. Bu Şekillerin alt tarafında, geometrik biçimli bordürün çevrelediği, banknotun değerini gösteren “Bir” rakamı ve “Türk Lirası” yazısı Arapça ve Fransızca yazılar yer alır. Banknotu çevreleyen bordür, giyoş motiflerden oluşarak tasarıma sınır getirmiştir. I. Emisyon grubu içerisinde yer alan “On Türk Lirası” I tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 1 - ELLİ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 4-a
Emisyon Grubu	: E-1
Küpürü	: 50 "ELLİ TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 46. 166. 650
Basım Yeri	: Thomas De la Rue- İNGİLLTERE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 5.12.1927
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 1.4. 1938
Taşıdığı İmzalar	: M. Abdülhalik RENDA
Boyutları	: 98x185 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Kahverengi ve zeytuni yeşil renklerin kullanıldığı banknot, kompozisyon olarak üç bölümden oluşur. Merkezde dikdörtgen bir bölümün hakim olduğu alan, bunun sağ ve sol

kısımlarında bir birine benzer yapıda elipslerin görüldüğü dikdörtgen alanlar görülmektedir.

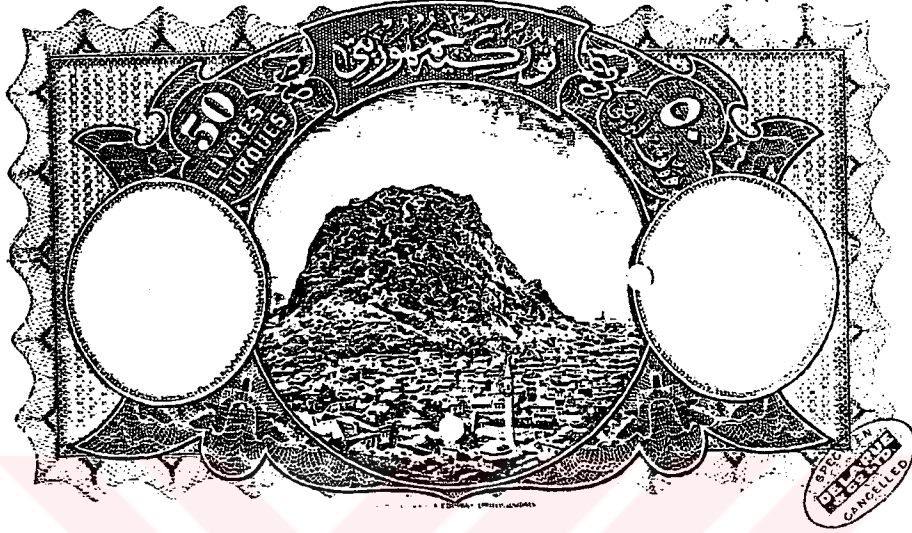
Zeytuni yeşil rengin görüldüğü dikdörtgen, yazı ve motiflerden oluşur. Fon kısmında bir birine geçmeli motifin bulunduğu alan üzerinde, dönemin Maliye Bakanı M. Abdülhalik RENDA' nın adının ve imzasının yer aldığı bölüm görülmektedir. Bu alanın üst kısmında dikdörtgen levha içerisinde, "Türkiye Cumhuriyeti " yazılı Arapça yazı kahverengi üzerine açık tonla yazılıdır. Dikdörtgen levha rumi motiflerle çevrelenmiş olup, alt kısmında güneş ışıklarına benzer çizgiler geçmektedir.

Banknotun sağ tarafında, elips içerisinde Ulu önder Mustafa Kemal ATATÜRK' ün portresinin bulunduğu bir gravür görülmektedir. Gravür, kahverengi tonda, lavi tekniği ile renklendirilmiştir. Gravür, açık tonda kontür ile sınırlandırılmış olup, çevresi birbirine geçmeli bitkisel motiflerle süslenmiştir.

Koyu fon üzerine süslenmiş olan bu alan bir kare görünümündedir. Benzer motiflerin ve elipsin yer aldığı kare, banknotun diğer tarafında görülebilmektedir. Kare içerisinde yer alan elipsin iç kısmı geçmeli motiflerin oluşturduğu ince bordür ile çevrelidir. Bu elipsin içi Atatürk' ün portresinin yer aldığı filigrandan oluşmaktadır. Elipslerin üst kısmında, banknotun değerini gösteren "Elli" rakamı ve "Türk Lirası" ibaresi Arapça ve Fransızca olarak yazılıdır.

Banknotu çevreleyen bordür, iç içe geçmeli bitkisel motiflerden oluşmaktadır. Bordürün alt köşesinde, banknotun değerini gösteren "Beş" rakamı Latin ve Arap rakamlarından oluşup, kıvrımlı bir kartuş içerisinde açık tonda yer almaktadır.

E-1 ELLİ TÜRK LİRASI
I. TERTİP

Resim No : 4-b

Grafiksel Çözümleme :Arka Yüz

Kahverengi ve zeytuni yeşil renklerin bir arada kullanıldığı banknotun arka yüzünde, giyoş motifli bordürün çevrelediği kompozisyon sade görünümlüdür. Kompozisyonun merkezinde daire içerisinde Afyon şehrinin konu edildiği bir gravür görülmektedir. Gravür tek renkle (Lavi tekniğinde) açık koyu dengesi ile ifade edilmeye çalışılmıştır. Gravürün sağ ve sol kısımlarında simetrik olarak yer alan iki elips mevcuttur. Elipslerin dışları kontürlü olup, iç kısımları giyoş tekniğiyle ince bir bordür çevreler. İç kısımları boş görülen elipslerin, sağ kısmında yer alan elips içinde Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran dikkatli bakıldığında görülmektedir. Gravürü çevreleyen, birbirine benzer görülen ve giyoş motiflerden oluşmuş yarım daire biçimli alanlar görülmektedir. Üst parça üzerinde, açık tonla "Türkiye Cumhuriyeti" yazısı arapça olarak yer

alır. Levhanın dışı kontürlü olup, kontürlerin uç kısımları rumi motifli olarak iç içe geçmektedir. Levhanın sağ ve sol kısımlarında banknotun değerini gösteren “elli” rakamı ve “Türk Lirası” yazısı arapça ve Fransızca olarak yazılıdır. Banknotu çevreleyen giyoş motifli bordürün içi düz olup dış kısmı kavislidir. I. emisyon grubu içerisinde yer alan “Elli Türk Lirası” I tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E-1 YÜZ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 5-a
Emisyon Grubu	: E1
Küpürü	: 100 "YÜZ TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: Tl. 46. 082. 600
Basım Yeri	: Thomas De la Rue-İngiltere
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 5.12. 1927
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 1.3.1938
Taşıdığı İmzalar	: M. Abdülhalik RENDA
Boyutları	: 112x189 mm.

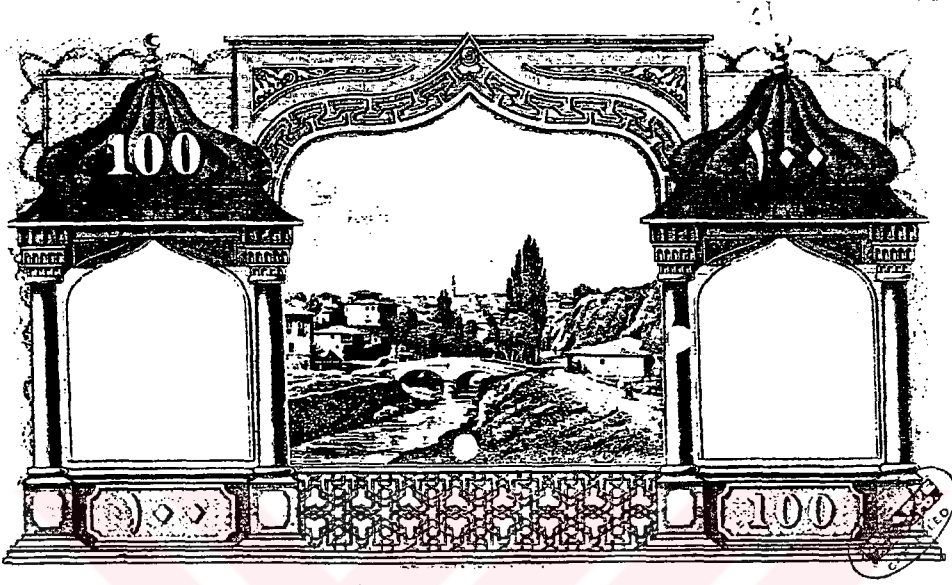
Grafiksel Çözümleme. Ön Yüz

Zeytuni yeşil renk tonunun hakim olduğu banknot, kalın bir bordürle çevrelenmiştir. Banknotun iç kısmı sade olup, sağ tarafında Atatürk'ün portresinin yer aldığı bölüm görülür.

Gravür tekniğinde yapılmış olan portreyi açık ve koyu çizgilerin oluşturduğu kontürler, elips biçiminde çevreleyip sınırlandırır. Elipsin dışı, iç içe geçmeli iki bölümden oluşur. Bu alanlar geçmeli motifler ve bitkisel motiflerle kaplıdır. Elipsin üzerinde “Türkiye Cumhuriyeti” ibaresi yazılı Arapça yazı, koyu zemin üzerine açık tonla yazılıdır. Portrenin yer aldığı bölümün sol tarafında, bitkisel motiften oluşmuş büyük bir desen yer alır. Bu desenin sol kısmında Atatürk’ ün portresinin yer aldığı filigran görülmektedir. Filigranın üst kısmında, dönemin Maliye Bakanı M. Abdülhalik RENDA’ nın isminin ve imzasının yer aldığı yazı grubu görülür.

Banknotun üst kısmında, bordüre yapışık olarak sarkan Rumi ve giyoş motifli desen tasarıma bir denge kazandırmıştır. Dış kısımda yer alan bordüre yapışık ve banknotun iç kısmında yer alan giyoş motifli bordür, dış bordürle banknotun iç kısmını bir birine bağlamaktadır. Banknotu çevreleyen kalın bordür, iç içe geçmeli geometrik motiflerden oluşmuştur. Bordürün alt köşelerinde, banknotun değerini gösteren “Yüz” rakamı, üst köşelerinde ise “Yüz” rakamı ve “Türk Lirası” ibaresi yer alan Arapça ve Fransızca yazılı yazılar görülür.

E1- YÜZ TÜRK LİRASI
I. TERTİP

Resim No : 5-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Zeytuni yeşil tonunun hakim olduğu Yüz Türk Lirasının arka yüzü. Görünüm açısından mimari bir görünüm ihtira eder. Banknotun merkezinde dikdörtgensel bir yapı içerisinde Anadolu dan bir kasabanın görünümünün yer aldığı gravür mevcuttur. Gravürün sağ ve sol taraflarında sütunların taraflarında sütunların taşıdığı birer kubbe görünümü ile mimari yapılar görülmektedir.

Banknotun merkezinde dikdörtgensel yapı içerisinde yer alan gravür, yeşil rengin açık ve koyu dengeleriyle oluşturulmuştur. Gravürün sağında ve solunda yer alan mimari biçimlerin kubbesine benzer özellikte tasarlanmıştır. Kubbeyi anımsatan bu görünüm açık tonda olup koyu kontürlerle belirlenmiştir. Kontürlerin arasında kalan bölümde, iç içe geçmeli geometrik motifler koyu yeşil tonda belirgin olarak algılanmaktadır. Bu şeklin sağ ve

sol alanında kalan boşlukta, bu şekle benzer görünümde kontürlerle sınırlandırılmış alan içerisinde koyu zemin üzerine açık tonla bitkisel motifler görülebilmektedir. Bu biçimlerin üst kısımlarında belirli bir zemin oluşturacak gibi görülen ve kontürlerin oluşturmuş olduğu bir bölüm yer almaktadır.

Gravürün sağ ve sol kısımlarında bir birine simetrik duran mimari yapı, sağ ve sol kısımlarında doru nizamında tasarlanmış birer sütunlarla durmaktadır. Sütunlar tabanlarında kaidesi mevcut olup üst kısımlarında sütun başlıkları ile tepesinde içe dönük hilal bulunan kubbeyi taşımaktadır. Kubbe üzerinde görülen Arap ve latin rakamlarıyla “Yüz” rakamlarına birer fon olmuştur. Mimari yapının tabanında sütun kaideleri arasında yer alan, köşeleri içe dönük dairelerin oluşturduğu dikdörtgenin iç kısmı arı peteği şeklinde fon oluşturup “Yüz” rakamlarını ön plana çıkarmaktadır. Bu dikdörtgensel levha açık ve koyu kontürle sınırlandırılmıştır. Gravürün alt kısmında, iki mimari yapının arasında kalan, açık zemin üzerine koyu kontürlerle oluşturulan mimari motifler tasarıma hoş bir görünüm katmaktadır. I. emisyon grubu içerisinde yer alan “Yüz Türk Lirası” I tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 1 - BEŞYÜZ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 6.a
Emisyon Grubu	: E1
Küpürü	: 500 "BEŞ YÜZ TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 30. 747. 5.
Basım Yeri	: Thomas De La Rue- İNGİLTERE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 5. 12. 11927
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 15. 6. 1939
Taşıdığı İmzalar	: M. Abdülhalik RENDA
Boyutları	: 120x 194 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Kahverengi ve sarı renk tonlarının hakim olduğu Beş yüz Türk Lirası kalın bir bordür ile tasarımı sınırlamaktadır. Banknotun sağ tarafında açık ve koyu tonlu kontürlerin

sınırladığı elips içerisinde kahverengi tonda Ulu önder M. Kemal Atatürk'ün gravür tekniğinde portresi yer almaktadır. Elipsin dış kısmını, giyoş tekniğinde bir süsleme çevreler. Gravürün alt kısmında Selçuklu mimarisinde daha çok gördüğümüzde bir motif, koyu zemin üzerine kontürlerle belirlenerek açık tonla yansıtılmıştır. Motifin içerisinde Arap rakamıyla “Beşyüz” rakamı koyu zemin üzerine dışı karakterde oluşturulmuştur. Motifin alt kısmında ise Arapça “Türk Lirası” ibaresi koyu bir biçimde görülmektedir. Banknotun sol tarafında, Sivas Gökmedrese, gravür tekniğinde resimlendirilmiştir. Kahverengi olarak tasarlanan gravürün alt tarafı, sol kısımda Atatürk'ün portresinin yer aldığı bölümün, altındaki motifle benzemektedir. Bu mimari motifin merkezinde “Beşyüz” rakamı yer alır. Motifin alt kısmında Fransızca “Türk Lirası” ibaresi koyu tonla görülmektedir. Banknotun sağ ve sol kısımlarında sarı tonlu bölümler yer almaktadır. Sarı zemin içerisinde bir birine geçmeli bir motif görülmektedir. Zeminin üzerinde dönemin Maliye Bakanı M. Abdülhalik RENDA' nın isminin ve imzasının yer aldığı yazı grubu görülmektedir. Sarı zeminin üst kısmında, güneşin ışıklarını anımsatan çizgiler görülür. Bu çizgiler, kontürlerle belirlenmiş ve üzerinde “Türkiye Cumhuriyeti” ibaresi yer alan Arapça yazılı bir levhanın altından gelmektedir.

Beşyüz Türk Lirasını sınırlandıran kalın bordür, kahverengi tonlu olup iç içe geçmeli mimari motiflerden oluşmaktadır. Bordürün üst köşelerinde yer alan kartuş içerisinde banknotun değerini gösteren “Beşyüz” rakamı Arap ve Latin rakamı şeklinde yer alır.

E1- BEŞYÜZ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 6-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

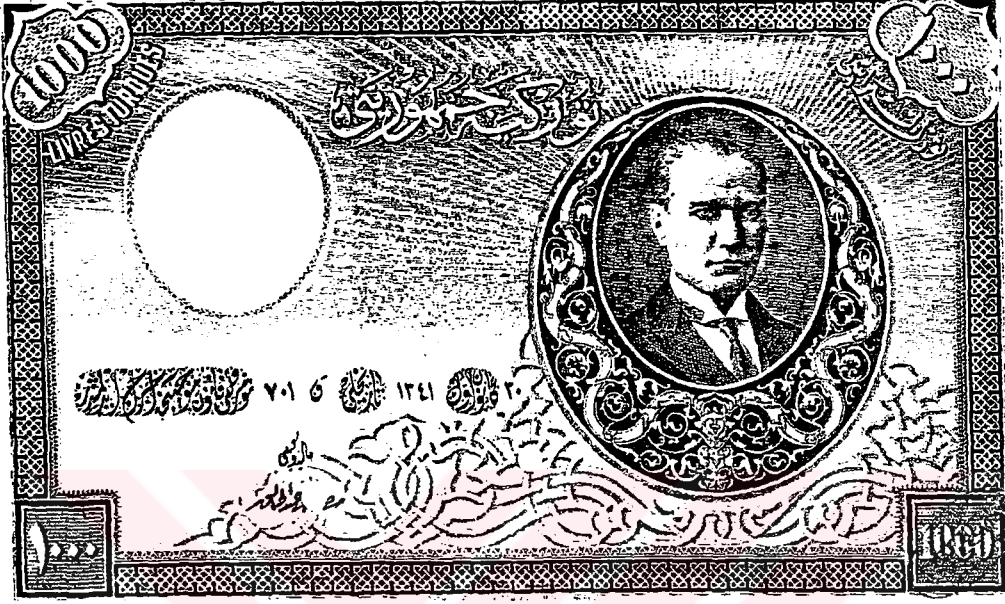
Sarı ve kahverengi renklerin kullanıldığı banknotun arka yüzü, giyoş motifli bordürlerin çevrelediği alan içerisinde oluşmuştur. Tasarımın merkezinde, tarihi önem taşıyan Sivas şehrinin bir görünümü, dikdörtgensel alan içerisinde resimlendirilmiştir. Resim gravür tekniğinde yapılmış olup, bir bordür ile çevrelidir. Kahverengi fon içerisinde kontür çizgileriyle belirlenen bordürün iç kısmı birbirine geçmeli motiflerle doludur. Gravürün üst kısmında "Türkiye Cumhuriyeti" ibaresi Arapça yazılıdır. Koyu zemin üzerine açık tonla yazılı bu yazının dışı, kontürlerle çevrelenmiş olup bir kubbe görünümündedir. Gravürün yan taraflarında kontürlerle belirlenmiş birer elipsler yer almaktadır. Sağ tarafta yer alan elips, filigranlı olup Atatürk'ün portresini taşımaktadır. Elipslerin alt kısmında kavisli çizgilerin oluşturduğu, ucu rumili alan içerisinde banknotun değerini gösteren "Beşyüz" rakamı ve

“Türk Lirası” ibaresi yazılı Arapça ve Fransızca yazılar görülmektedir. Yazılar açık tonlu olup, kahverengi fon üzerine yazılır. Fonun alt kısmında, dikdörtgen bir levha yer alır. Levha, banknotun seri numaraları yazılması için ayrılmıştır. Banknotun seri numaraları yazılması için ayrılmıştır. Banknotun kartuş, elips ve gravür arasında kalan üçgenimsi alan içerisinde bitkisel motifler koyu ton içerisinde tasarıma renk kazandırmaktadır. Gravürün alt kısmında giyoş ve rumi motifli, sarı tonlu bir alan görülür.

Banknotu çevreleyen giyoş motifli bordürün içi düz dışı kıvrımlı olup tasarımı sınırlamaktadır. I. Emisyon grubu içerisinde yer alan “Beş Türk Lirası” I tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E1- BİN TÜRK LİRASI
I. TERTİP

Resim No	: 7-a
Emisyon Grubu	: E1
Küpürü	: 1000 "BİN TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 15. 374. 000
Basım Yeri	: Thomas De La Rue- İNGİLDTERE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 5. 12. 1927
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 15. 6. 1938
Taşıdığı İmzalar	: M. Abdülhalik RENDA
Boyutları	: 124x 201 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Koyu mavi renk tonunun hakim olduğu banknot,kalın bir bordür ile sınırlandırılmıştır. Banknotun iç kısmında ulu önder M. Kemal ATATÜRK' ün portresinin

yer aldığı gravür, açık kontür ile sınırlandırılarak elips biçiminde açık tonla ifadenmiştir. Elipsin dış kısmında koyu mavi fon üzerine bitkisel motifler görülmektedir. Bu motifleri, açık ve koyu kontürlerin yer aldığı ikinci bir elips çevrelemektedir. Bu görünüm bir madalyonu ve bir hilal görünümünü çağrıştırmaktadır. Atatürk'ün Türk milletinin kalbinde nasıl bir yerde olduğunu bu ifade çok güzel yansıtabilmektedir. Elipsin alt tarafında yer alan, güneşin ışıklarını algılatan çizgiler, açıklamaya çalışmış olduğumuz ifade çok güzel yansıtabilmektedir. Elipsin tabanında yer alan iç içe geçmeli görülen bitkisel motif elipse bir destek sağlayıp ayakta tutmaktadır.

Banknotun sol tarafında açık kontür ile belirlenmiş elipsin iç tarafında giyoş tekniğiyle oluşan bir motif yer alır. Elipsin iç kısmına dikkatli bakıldığında Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran görülebilmektedir. Bu filigran ve sağ tarafta büyük elipsin arasında kalan bölümde. "Türkiye Cumhuriyeti" anlamına gelen Arapça yazılı bir bölüm yer almaktadır.

Banknotu çevreleyen kalın bordü koyu mavi ton içerisinde, açık tonda iç içe geçmeli geometrik motifler oluşturmaktadır. Bordürün alt köşelerinde kare biçimini açık kontürler sınırlamaktadır. Sağ alt kare içerisinde yer alan bölümde, küçük geometrik parçalarına oluşturduğu açık fon üzerine dişi karakterde "Bin" rakamı yer almaktadır. Aynı görünüm sol alt köşede görülebilmektedir. "Bin" rakamı dişi karakterde, Arapça olarak yerleştirilmiştir. Banknotun sol üst ve köşesinde kavisli çizgilerin oluşturduğu alan içerisinde dişi karakterde "Bin" rakamı görülmektedir. Bu biçimin alt kısmında, kartuşa uygun olarak eğik halde "Türk Lirası yazısı" Arapça olarak yer almaktadır. Tasarım sol üst köşede Fransızca olarak görülebilmektedir.

E1- BİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 7-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Cumhuriyet dönemi Banknotları içerisinde, 1. Emisyon grubunun son banknotu olan Bin Türk Lirasının arka yüzü koyu mavi renk tonunun hakim olduğu bir görünüm içerisinde. Banknotun merkezinde, kontürlerin sınırladığı bir bordür ile çevrelenmiş gravür yer almaktadır. Gravürü çevreleyen bordür sekizgen görünümde olup içi dikey çizgilerle oluşmuştur. Gravürün sağ tarafında Atatürk'ün portresinin yer aldığı elips biçiminde bir filigran görülmektedir. Filigranı koyu mavi bir kontür ve giyoş tekniğinde motifler çevrelemektedir. Filigrana yapışık olarak uzanıp giden kıvrımlı bitkisel motif banknotun sağ tarafını kaplayacak şekilde uzayıp gitmektedir. Filigranın alt kısmında yarım çember görünümünde bir alan yer almaktadır. Bu alanın fonu koyu mavi olup, içerisinde dişi karakterde "Türk Lirası" ifadesi yer alan Arapça bir yazı görülmektedir. Yazının alt tarafında

yatay duran bir elips yer alır. Elipsin içi giyoş tekniğinde motiflerin oluşturduğu fon ve üzerinde açık tonda Arapça yazılı “Bin” rakamı mevcuttur. Rakamın yer aldığı biçimin çevresinde bitkisel motifli süslemeler görülmektedir.

Banknotun sol tarafın sağ tarafı ile simetrik bir benzerlik göstermektedir. Filigranın bulunduğu kısımda aynı biçimde bir elips yer almaktadır. Elipsin içi, iç içe geçmekte olan bitkisel motifler görülmektedir. Bitkisel motifle koyu mavi fon üzerine açık ton ile tasarlanmıştır. Elipse yapışık olarak uzanan kıvrımlı bitkisel motif, sağdaki simetrisi gibi uzanıp gitmektedir. Elipsin altında yer alan yarım çember içerisinde Fransızca “Türk Lirası” yazısı görülmektedir. Yine bitkisel motiflerin çevresinde yer aldığı elips üzerinde “Bin rakamı yer almaktadır.

Bitkisel motiflerin bolca kullanıldığı banknotun taban kısmında, gravürün altına doğru iç içe geçmiş bitkisel motifler giyoş tekniğinde oluşmuş bordürün üzerini kapatmaktadır. Süslemenin altında yer alan fon yine giyoş tekniğinde motiflerle kapatılmıştır. I. Emisyon grubu içerisinde yer alan “Bin Türk Lirası” I tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 2- ELLİ KURUŞ

I. TERTİP

Resim No	: 8-a
Emisyon Grubu	: E2
Küpürü	: 50 "ELLİ KURUŞ"
Bastırılan Miktar	: TEL. 20. 000. 000
Basım Yeri	: Almanya- Reichsdruckerei
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 26. 6. 1994
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 1.8. 1947
Taşıdığı İmzalar	: K. Zaim SUNEL, Nedim ERSUN
Boyutları	: 55x125 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Sarı ve açık yeşil renk tonlarının hakim olduğu banknot, tasarım açısından Alman Marklarını çağrıştıracak görünümde tasarlanmıştır. Bu benzerlik banknotun alman

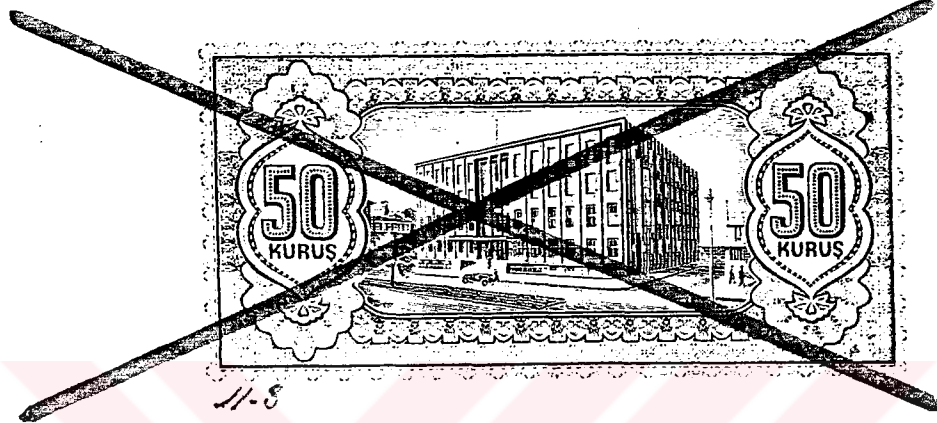
Rechsdruckere: matbaası tarafından yapılmasından kaynaklanmaktadır. Banknot üzerinde her ne kadar Türk kültürüne ait öğeler bulunsada banknot Alman Marklarının görünümünden kendini alamamıştır.

Banknot, bitkisel motiflerin ve kontürlerin sınırladığı dikdörtgen bölüm ile sağ kısımda yer alan rakamların bulunduğu alan olarak iki bölüme ayrılmıştır. Sağ kısımda görülen, seri numaraları giyoş tekniğinde oluşan yeşil motif üzerinde dişi karakterde “Elli” rakamı yer almaktadır.

Dikdörtgen alan içerisinde yer alan bölümün merkezinde dönemin Cumhurbaşkanı ismet İNÖNÜ’ nün, gravür tekniğinde portresi görülmektedir. Yeşil tonda resimlendirilen portreyi ince bir kontür ve koyu yeşil tonda zincir süsleme çevrelemektedir. Bu alanın çevresini giyoş tekniğinde motifler kaplamaktadır. Gravürün alt kısmında koyu yeşil üzerine açık tonla yazılmış bir yazı yer almaktadır. Portresinin sağ ve sol kısımlarında, Elli kuruş yazısı ve rakamı simetrik olarak tasarlanmıştır. Bu yazı ve rakam sarı ve açık yeşil tonların oluşturduğu süsleme üzerinde yer alır.

E 2 - ELLİ KURUŞ

I. TERTİP

Resim No : 8-6

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Banknotun arka yüzü ön yüzünde farklı renk olarak kahverengi ve yeşil tonlarla tasarlanmıştır. Tasarım açısında ön yüz ile uyum içerisinde olan banknotta dikdörtgen içerisinde T.C. Merkez Bankasının Ankara'daki Binası banknotun merkezinde yer almaktadır. Dikdörtgensel bir alan içerisinde yer alan resim gravür tekniğinde yapılmıştır. Gravürün sağ ve sol kısımlarında birbirine simetrik 50 kuruş yazısının bulunduğu bölümler yer almaktadır. Giyoş tekniğinde oluşturulan açık yeşil fon üzerinde yer alan 50 kuruş yazısı ince bordür ve kontürler ile sınırlandırılmıştır. Bu sınırlandırılan şeklin üç kısımlarında birer bitkisel motif yer almaktadır. Bu biçimin altında yine giyoş tekniğinde yapılmış motifin bulunduğu alan yer alır. Sade görümlü banknot, giyaş tekniğinde motifler kaplamaktadır. II. Emisyon olan grubu içerisinde yer alan "Elli Kuruş" I tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 2 - BEŞ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 9-a
Emisyon Grubu	: E-2
Küpürü	: 5 "BEŞ TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 70.000.000.
Basım Yeri	: Thomas Dela Rue- İNGİLTERE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 15. 10. 1937
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 10. 11. 1952
Taşıdığı İmzalar	: Selahattin ÇAM, Said ERDA.
Boyutları	: 70x 155 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Mavi rengin hakim olduğu tasarım, kalın bordürler ile çevrelenmiştir. Banknotun merkezinde, kontürleri ile çizilmiş "Beş" rakamı yer almaktadır. Beş rakamında altında "Beş

“Türk Lirası” yazısı ve 1215 sayılı kanun ile ilgili yazı görülür. Bu rakam ve yazıların altında yeşil tonda göbekli bir motif yer almaktadır.

Banknotun sağ tarafında, Atatürk’ün portresinin yer aldığı gravür görülmektedir. Bu gravür örneği bundan önce incelediğimiz banknotlarda ki gravürlerden farklı olarak belirli bir sınırlama getirilmeden oluşturulmuştur. Banknotun sol tarafında ise, sağ tarafa benzer boşluk görülür, bu alan içerisinde Atatürk’ün portresinin yer aldığı filigran görülmektedir.

Beş Türk Lirasını çevreleyen mavi renkte kalın bordürün alt köşelerinde kare içerisinde “Beş” rakamı görülür. Karenin iç kısmında göbekli bir motif fon üzerinde yer almaktadır. Bordürlerin üst köşelerinde, yaprak biçimli bir alan içerisinde “Beş” rakamı giyoşlu bir fon üzerinde görülür. Bu yapının alt kısmında kontürle belirlenmiş dikdörtgen levha içerisinde açık tonla “Türk Lirası” koyu zemin üzerine yazılmıştır. Bordürün üst kısmında “Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası” yazılı bir alan görülmektedir. Levhanın alt ve üst kısımları kontürler ile sınırlandırılırken üç kısımları ise bitki motifleri ile kapatılmıştır. Bordürlerin iç kısmında genel olarak bitkisel motifler görülmektedir. Bordür ile banknotun içi kısmını bir birine bağlayan bölümlerde bitkisel motifler ve giyoş tekniğinde motifler görülebilmektedir.

E 2 - BEŞ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

11-9

Resim No : 9-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Yeşil rengin hakim olduğu banknotun arka yüzü, dairesel formların ve mimari unsurların bolca kullanıldığı bir tasarım görünümündedir. Banknotun merkezinde, “Ankara Güven Anıtı” gravür tekniğinde resimlendirilmiştir. Gravürün sağ tarafında kontür ile sınıflandırılmış daire içerisinde Atatürk’ ün portresinin yer aldığı filigran görülebilmektedir.

Banknotu taş görünümde, kalın bordür çevrelemektedir. Bordürler sanki bir mermer parçasını andıracak şekilde bitkisel motifler kazınarak işlenmiş gibi durmaktadır. Banknotun üst köşelerinde kare bordür içerisinde yer alan daire, dişi karakterde “Beş” rakamı ve “Türk Lirası” yazısını taşımaktadır. Dairenin iç kısmı yeşil tonda giyoş motifli bir fon kaplamaktadır. Banknotun üst kısmında taş levha gibi asılı duran, “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası” yazılı levha, açık yeşil fonda yer alır. Levhanın taban kısmı yarı açık

kalacak şekilde, düz taşa benzer bir bordür ile çevrelidir. Yan kısımda yer alan bordürlerin taban kısmı kaideli olup ince birer sütun ile desteklenmiştir. Gravür ile bordürler arasında kalan bölümde, taş zemin üzerine göbekli motifler görülmektedir. Bordür ile banknotun iç kısmının birleştiği alanlarda giyoş motifler ve gölge görüntüsü verebilen koyu renk tonları geçiş sağlamaktadır II. Emisyon grubu içerisinde yer alan “Beş Türk Lirası” I Tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 2 - YÜZ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 10-a
Emisyon Grubu	: E2
Küpürü	: 100 "YÜZ TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 60. 000. 000.
Basım Yeri	: Thomas De La Rue- İNGİLTERE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 1.3. 1938
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 15. 10. 1942
Taşıdığı İmzalar	: Selahattin ÇAM, Said ERDA.
Boyutları	: 85x185 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

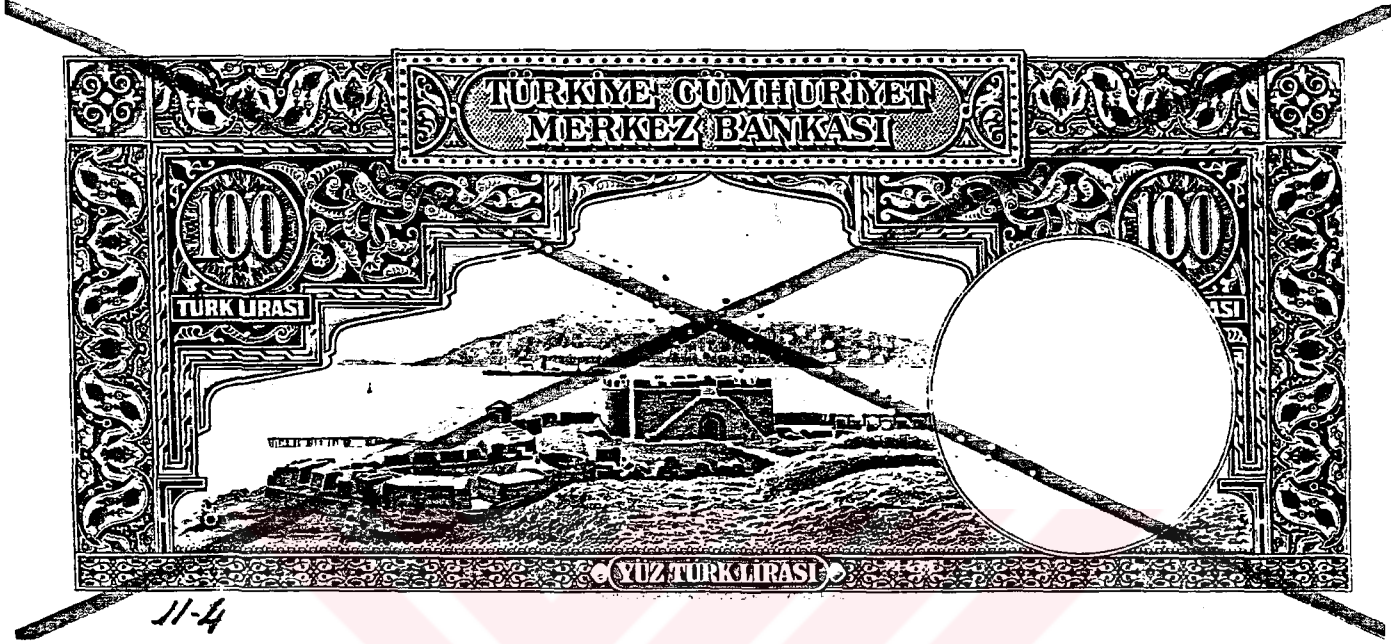
Koyu kahverengi tonun kullanıldığı tasarım, süsleme yönünden zengin bir görünüm sunmaktadır. Bitkisel ve kabartma motiflerinin kullanıldığı banknotun merkezinde "Yüz

Türk Lirası” yazısı ve “Yüz” rakamı giyoş ve kontürlerin oluşturduğu Fon üzerinde yer alır. Sağ tarafında Atatürk’ün portresi görülmektedir. Gravür tekniğinde yer alan portre kahverengi olarak banknot yüzeyine aktarılmıştır. Banknotun sol tarafında yer alan boşluk içerisinde Atatürk’ün portresinin yer aldığı filigran görülebilmektedir.

Banknotun iç kısmını çevreleyen süslemeler barok anlayışı ile yapılmıştır. Mimari bir yapı görünümünde işlenmiş alan banknotun dış kısmı koyu kahverengi ile renklendirilmiştir. İç içe kaynaşmış bitkisel motifler ve kabartmalar her yüzey üzerinde görülebilmektedir. Banknotun üst köşelerinde giyoş motifli fon üzerine “Türk Lirası” ve “Yüz” rakamı açık tonla tasarlanmıştır. Simetrik olan bu biçimlerin arasında kalan bölüm içerisinde, “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası” yazılı alan kahverengi üzerine açık tonla, yan kısımları gölgelenebilecek şekilde aktarılmıştır. Dikdörtgen görümlü levhanın üç kısımları sivrileştirilerek bitki motifleri ile süslenmiştir. Banknotun alt köşelerinde ise kabarık çiçek görümlü olan içerisinde açık kahverengi tonla “Yüz” rakamları görülebilmektedir.

E 2 - YÜZ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 10-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Banknotun ön yüzünde yer alan, renk ve süsleme anlayışı arka yüz üzerinde görülebilmektedir. Banknotu iç kısımda yer alan gravür tekniğinde resim, çevresini saran yoğun süslemenin aksine sade görünümlüdür. Bir zamanlar çevresini süsleyen yoğun süslerden daha fazla yoğunlaşan, milli mücadelenin en önemli bölgesini teşkil eden “Çanakkale boğazi” kahverengi renk tonu ile resimlenmiştir. Atatürk’ün portresi, Çanakkale Boğazi’na bakar gibi görüldüğü filigran “Çanakkale geçilmez” sözünü ifade edecekmiş gibi durmaktadır.

Banknotu çevreleyen süsleme grubu içerisinde yer alan “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası” yazısı, süsleme grupları ile kaynaşmış bir görümdedir. Kontür ile sınırlandırılan bu alan, kalın bir bordür ile çevrelidir. Banknotun üst köşelerinde kare alan içerisinde göbekli

bir bitkisel motif yer alır. Karenin genişliğinde yer alan bordürün iç kısımları bitkisel motiflerle kaplıdır. Bordürün iç kısmını sınırlayan rumi motifli bir bordür yer almaktadır. Bu alan gravür ve dış bordür arasında yer alıp bitkisel motiflerle kaplıdır. Daire içerisinde “Yüz” rakamı ve “Türk lirası” yazılı ifade bu alan içerisinde yer almaktadır.

Banknotun tabanında ince dekoratif motiflerden bir bordür yer alır. Bordürün orta yerinde koyu zemin üzerine açık tonla “Yüz Türk Lirası” yazılı, uçları topuz bir alan görülmektedir. II. Emisyon grubu içerisinde yer alan “Yüz Türk Lirası” I tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 2 - BİN TÜRK LİRASI
II. TERTİP

Resim No	: 11- a
Emisyon Grubu	: E2
Küpürü	: 1000 "BİN TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 50. 000. 000
Basım Yeri	: Thomsa De la Rue- İNGİLTERE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 18. 11. 1940
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 24. 4. 1946
Taşıdığı İmzalar	: K. Zaim SENEL, Said ERDA
Boyutları	: 95x205 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Arduvaz mavisinin hakim olduğu tasarım, mimari bir çerçeve içerisinde düzenlenmiştir. Çerçevenin iç kısmında üç bölüm halinde yer alan kompozisyonun sağ

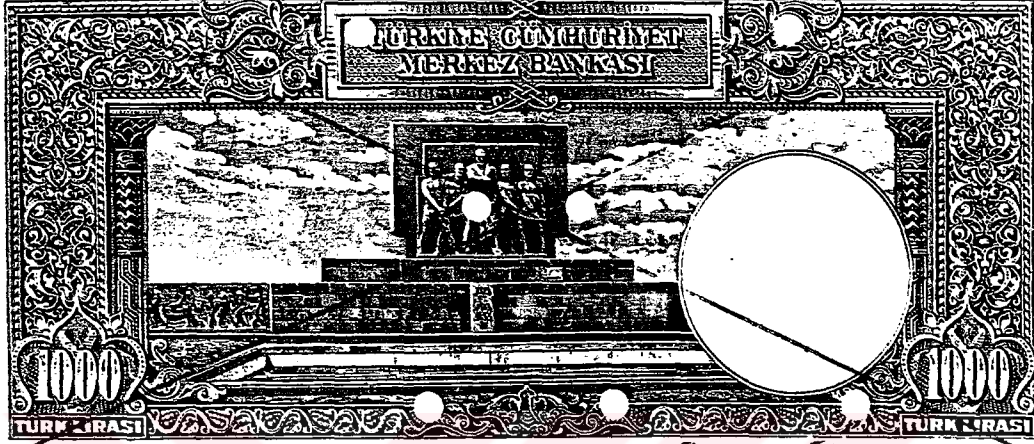
tarafında ismet İNÖNÜ' nün gravür tekniğinde portresi yer almaktadır. Kompozisyonun merkezinde ince motiflerin oluşturduğu zemin üzerine, banknotun değerini gösteren “Bin” rakamı ve “Bin Türk Lirası” yazısı yer alır. Banknotun sol kısmında Atatürk'ün portresinin yer aldığı bir filigran mevcuttur.

Banknotu çevreleyen, bordür ve süsleme grubundan oluşan çerçevenin üst kısmında “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası” ibaresinin yer aldığı dikdörtgen bir levha görülür. Levhayı ince bir bordür sınırlamaktadır. Banknotun sağ ve sol yanlardaki bordürlerin içi hatayı, penç ve yapraklardan oluşmuştur. Bu alanda yer alan sütunların üst kısımları, yanan bir meşale görünümünde olup, içerisinde “Bin” rakamı ve Türk Lirası'nın bulunduğu giyoş motifli fon görülür. Sütunların tabanında ise geometrik kartuşların oluşturduğu alan içerisinde “Bin” rakamı yer alır. Banknotu, tabanlarında kıvrılan ince bir bordür çevreler.

Banknotun seri numaralarının yer aldığı bölümlerin zemin renkleri açılarak üzerine seri numaraları yazılmıştır. Alt bölümlerdeki bordürler geometrik kompozisyonlardan oluşurken iç yanları da rumi motiflerle kaplı olup giyoş çerçeve ile birleştirilmiştir.

E 2 - BİN TÜRK LİRASI

II. TERTİP

ORJİNAL DEĞİL

Resim No : 11-b.

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Arduvaz mavisinin hakim olduğu tasarım yoğun bir süslemenin oluşturduğu çerçeve içerisinde yer alır. İki yanda yer alan sütunlar sahne görüntüsü katarak, içerisinde yer alan “Ankara Güven Anıtı”nın gravür tekniğindeki resmini ortaya çıkarır. Sağ tarafta yer alan Atatürk’ün portresinin bulunduğu filigran daire görünümü ile resim üzerine binecek şekilde yerleştirilmiştir.

Kalın bordür ile çevrelenmiş banknotun üst kısmının da “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası” ibaresini taşıyan levha, tabanı süslemeli bir bordür ile çevrelenmiştir. Banknotun alt köşesinde kartuşlar içerisinde “Bin” rakamı ve “Türk Lirası” yazısı, giyoş tekniğinde oluşan fon üzerinde yer alır. Bu alanlarda yer alan kalın bordür, yoğun rumi desenlerle süslenmiştir. Banknotun tabanında görülen bordür ise üzerinde yaprakların ve üzümlerin bulunduğu asma

dalı ile dolu olup ortada rumi bir motif ile birleşir. Yanlarda yer alan sütunların başı akantus yapraklarından oluşmaktadır. Gövdesi ise yivli ve geometrik geçmelidir. Sütunlarının tabanlarında rumi motif yer almaktadır. II. Emisyon grubu içerisinde yer alan “Bin Türk Lirası” I tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 3 - İKİ BUÇUK TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 12-a
Emisyon Grubu	: E3
Küpürü	: 2 ½ "İKİ BUÇUK TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 108.750.000
Basım Yeri	: Thomas De La Rue - İNGİLTERE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 27.3. 1947
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 15. 7. 1952
Taşıdığı İmzalar	: K. Zaim SUNEL Kamil KIBRIZLI, Nedim ERSUN
Boyutları	: 65x145 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Eflatun ve kahverengi olan iki Buçuk Türk Lirası'nın, önyüzü bordür ile çevrelidir. Bordürün sınırladığı alan içerisinde yer alan bölüm üç parça halinde tasarlanmıştır. Sağ

tafafta İnönü' nün portresinin yer aldığı gravür görölür. Gravür, kahverengi tonlardan oluşmaktadır. Sol tarafta, eflatun alan içerisinde filigran yer almaktadır. Orta alanda yazı ve rakamlar banknotun değerini ifade etmektedir. Yazı ve rakamların tabanında yer alan fon çizgisel motiflerden oluşmaktadır. “iki buçuk” rakamının üzerinde bitkisel motifler görölür.

Banknotu çevreleyen bordürü açık ve koyu ton kontürler sınırlamaktadır. Bordürün iç kısmı kahverengi tonlu olup giyoş desenlidir. Bordürün alt köşelerinde “iki buçuk” rakamı açık tonla belirlenmiştir. Üst kısımda kıvrımlı alan içerisinde açık tonla “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası” ibaresi yer alır. Bu ibarenin sağ ve sol tarafında bir birine simetrik yapılar yer alır. Yapıların ortasında “iki buçuk” rakamı ve küçük dikdörtgen levha üzerine “Türk Lirası” yazısı yazılıdır. Bu alanın, sağ ve sol taraflarının taban kısmı giyoşlu olup üst kısımları bitkisel motiflidir. Bordürün sağ ve sol kısımlarının içleri giyoşlu olup, giyoşun bittiği yerde ise birbirine geçmeli motif yer almaktadır.

E 3 - İKİ BUÇUK TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 12-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Eflatun ve kahverengi olan banknotun arka yüzü bordürler ile çevrelemiştir. Banknotun iç kısmı ön yüz gibi üç bölümden oluşmaktadır. Sağda daire içerisinde filigran yer alır. Sol tarafta altın külçesi görünümünde, dikdörtgen içerisinde “iki buçuk” rakamı ve “Türk Lirası” ibareleri bulunan alan giyoşlu bir fona sahiptir. bu alanın dış kısmını bitkisel motifler ve giyoş tekniğinde motifler oluşturur. Dikdörtgen alanı içerisinde kontür yer alır ve kalın bir bordür çevreler. Banknotun orta kısmında Ankara da bulunan “Halkevi” gravür tekniğinde kahverengi tonla resimlendirilmiştir. Halkevinin konu olarak seçilmiş olması eğitime verilen değeri göstermektedir. Banknotun sağ üst ve alt köşelerinde “iki buçuk” rakamı açık tonla ifade edilmiştir. Banknotun tabanında ise açık bir kontürün belirlediği dikdörtgen alan içerisinde kahverengi üzerine açık tonda “İki Buçuk Türk Lirası” ifadesi

görülür.

Banknotu çevreleyen bordürlerin en dışta ki bordür, giyoş motifli olup banknotu tamamen çevrelemektedir. İç kısımda yer alan ikinci bordür, taban kısmı açık kalacak şekilde banknotu kaplar. Bu bordür kahverengi tonlu olup, giyoş motiflerle oluşmuştur. III. Emisyon grubu içerisinde yer alan “iki Buçuk Türk Lirası” I tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 3 - ON TÜRK LİRASI
I.TERTİP

Resim No	: 13-a
Emisyon Grubu	: E-3
Küpürü	: 10 "ON TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 200.000.000
Basım Yeri	: Reichsdruckerei-Almanya
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 15.1.1942
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 1.4.1950
Taşıdığı İmzalar	: K. Zaim SUNEL, Nedim ERSUN
Boyutları	: 65x155 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Turuncu ve bej renk tonlarının kullanıldığı tasarım, Alman Marklarına benzer görünümde tasarlanmıştır. Tasarım, iki bölümden oluşmaktadır. Bordürün sınırladığı

dikdörtgen alan ve bu alanın sağ tarafında banknotun değerini gösteren rakamlarından oluşan alan, tasarımı oluşturmaktadır.

Banknot üzerinde yer alan dikdörtgen yapıyı çevreleyen bordür, dekoratif motiflerden oluşmaktadır. İnce bordürün içerisinde kalan kompozisyonun sağ tarafında, ismet İNÖNÜ'nün portresinin bulunduğu gravür yer alır. Kare görünümlü gravürün, orta kısımları sivri görünümlüdür. Gravürün dış kısmı, giyoş motiflerin oluşturduğu fon ile çevrelidir. Gravürün alt ve üst kısımlarında, banknotun seri numaraları için birer alan ayrılmıştır. Kompozisyonun sağ tarafında, banknotun değerini gösteren yazı ve rakamlar yer almaktadır. Orta alan içerisinde iri görünümlü “On” rakamı bir fon gibi görünmekte ve üzerinde “On Türk Lirası” ibaresi yer alan dikdörtgen levha görülmektedir. Kahverengi fon üzerinde açık tonla yazılı olan bu ibareyi kesik kesik çizgiler çevrelemektedir. Bu alanın üst kısmında “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası” ibaresi yer alan bir yazı görülmektedir. Dikdörtgen kompozisyonun her köşesinde, banknotun değerini gösteren “ON” rakamı yer almaktadır. Banknotun sağ tarafında, banknotun seri numaraları arasında, banknotun değerini gösteren “ON” rakamı göbekli giyoş motiflerinden oluşan bir desen üzerinde yer alır.

E 3 - ON TÜRK LİRASI

I. TERTİP

11-4

Resim No : 13-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Turuncu ve bej renklerin kullanıldığı banknotun arka yüzü, sağ tarafa kaydırılmış dikdörtgen yapı içerisinde tasarlanmıştır. Banknot üzerinde yer alan, gravür tekniğinde ki resimde “Mahalli giysiler içerisinde üç Türk köylü kadını” konu olarak kullanılmıştır. Türk köylü kadınlarının çalışkanlıkları ve güler yüzleri gravür üzerinde yer alan resimde görülmektedir. Gravürü rumi motifli desenler çevrelemektedir. Gravürün üst kısmında “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası” ibaresini taşıyan bir bölüm yer almaktadır. Yazı, açık çizgilerin oluşturduğu fon üzerinde kahverengi olarak tasarlanmıştır. Yazıyı üç kısımları yaprak biçimli bir kontür sınırlandırmaktadır. Görünüm olarak aynı biçimde yer alan kontür, “On Türk Lirası” yazısını çevrelemektedir.

Banknotun çevreleyen dikdörtgenin yan tarafları, bordürlü olup iç kısımları giyoş

motiflidir. Bu bordürler ile gravür arasında kalan bordürler, aynı özellikte tasarlanmıştır. Bu benzer bordürler arasında kalan yüzey üzerinde banknotun değerini gösteren “On” rakamı giyoş motifli birer desen üzerinde yer almaktadır. Rakamın üst kısmında “ON Türk”, alt kısmında ise “Lirası” yazılıdır. Bu yazılar koyu ton üzerinde açık tonla görülmektedir. Dikdörtgen yapının alt ve üst kısımlarında pek belirgin görülmeyen ve tasarımın iç kısmı ile benzer görülen kalın bordürler, tasarımı sınırlamıştır. III. Emisyon grubu içerisinde yer alan “On Türk Lirası” I tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 3 - YÜZ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 14-a
Emisyon Grubu	: E3
Küpürü	: 100 "YÜZ TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 900.000.000
Basım Yeri	: Reichsdruckerei-ALMANYA
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 15.8.1942
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 25.4.1946
Taşıdığı İmzalar	: K. Zaim SUNEL, Nedim ERSUN
Boyutları	: 75x175

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Kahverengi renk tonunun hakim olduğu banknot, dikdörtgen bir alan ve bu alanın sağında rakamların yar aldığı ikinci bir bölümden oluşmaktadır. Dikdörtgen alanın dış

çevresini, giyoş motiflerinin oluşturduğu ince bir bordür kaplar. Banknot üzerinde İnönü' nün portresinin bulunduğu gravür, sağ tarafta yer alır. Gravürün içi giyoş motifli kıvrımlı bir bordür çevreler. Bu alanın dışı yine aynı görünümlü bordürün çevrelediği giyoş motiflerin oluşturduğu zemin kaplar. Bu zemin içerisinde banknotların seri numaralarını gösteren alanlar yer almaktadır. Gravürün sağ tarafında, banknotun değerini gösteren alanlar yer almaktadır. Gravürün sağ tarafında, banknotun değerini gösteren rakam ve yazılar yer almaktadır. "Yüz" rakamı üzerinde "Yüz Türk Lirası" ibaresi ve 1715 sayılı kanunla ilgili yazılar kahverengi olarak yer almaktadır. Bu görünümün üzerinde "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi koyu tonlu ve gölgeli olarak görülmektedir. Banknotun alt kısmında "Türk Lirası" yazısı yer almaktadır. Dikdörtgen yapının köşelerinde "Yüz" rakamı kontürle sınırlanmış kare içerisinde açık tonda yer almaktadır. Köşelerde yer alan rakamları birbirine bağlayan bordürün iç kısmı, giyoşlu motiflerden oluşmaktadır. Banknotun sağ tarafında yer alan "Yüz" rakamı açık tonla tasarlanmış ve yandan gölgelenmiştir. Bu görünüm giyoş motiflerinin oluşturduğu çiçek biçimli yapı üzerinde görülür.

E 3 - YÜZ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

11-4

Resim No : 14-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Kahverengi renk tonunun hakim olduğu banknotun arka yüzü, dikdörtgen yapı içerisinde tasarlanmıştır. Tasarım üstüne altı kalın bordürler ile çevrelenmiştir. Dikdörtgen yapının merkezinde, elinde üzüm salkımı tutan bir Türk kızının resmi gravür tekniğinde görülmektedir. Bu gravür, Anadolu da doğal bir güzelliği yansıtmaktadır. Türk kızının yüzünde yer alan masum ifade, saflığı simgelemektedir. Gravürü sekizgen bir bordür çevreler. Bordürün yan uçları iç içe geçmeli bitkisel motiflerle birleşmiştir. Banknotun sağ ve sol kısımlarda birbirine simetrik yapıda birer biçim yer alır. “Yüz” rakamı açık tonla yapılmış olup fonu kahverengi tonludur. Açık kontürün oluşturduğu altın görünümlü yapı, rakamın bulunduğu alanı sınırlar. Bu alanın alt ve üst kısımları çınar yaprağı biçimli alandan oluşmaktadır. Giyoş motiflerin oluşturduğu bu alanlar içerisinde, üst kısımda “Yüz”, alt

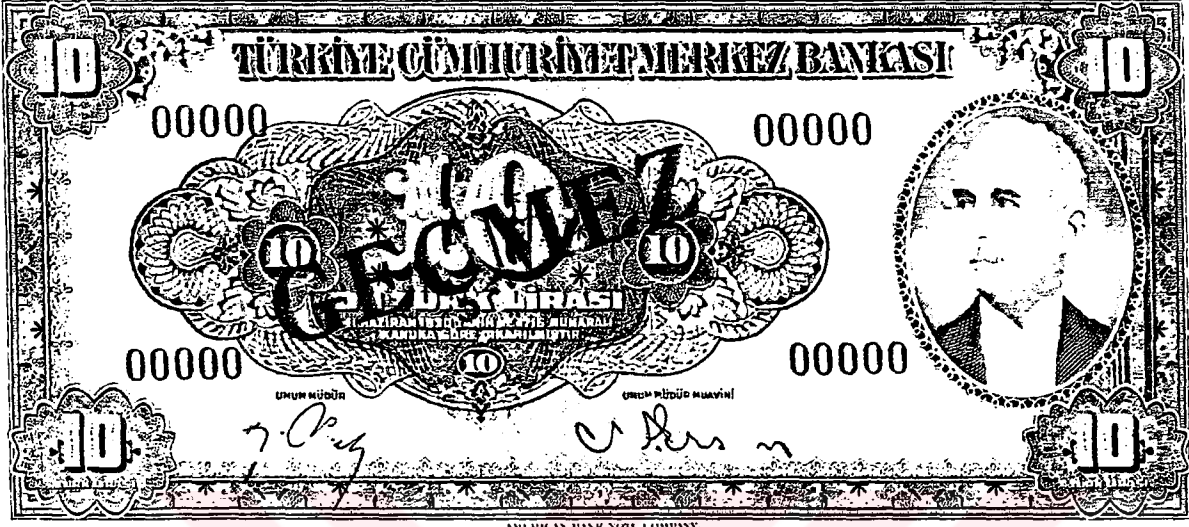
kısımda “Türk Lirası” ibareleri açık tonla yer almaktadır.

Banknotu çevreleyen yan bordürler, alt ve üsteki bordürlere oranla daha ince tasarlanmış ve iç kısmı giyoş motiflerle oluşmuştur. Üst kısımda yer alan bordülerin uçlarında “Yüz” rakamı görülmektedir. Orta kısımda ise “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası” yazılı ibare görülür. Banknotun altında yer alan bordürün merkezinde “Yüz Türk Lirası” ibaresi görülür. Bu yazının uçları sivri ve rumilidir. Köşelerde bulunan “Yüz” rakamı ile kalan alan giyoş motiflerden oluşmuştur. II Emisyon grubu içerisinde yer alan “yüz Türk Lirası” I tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 4 - ON TÜRK LİRASI

II. TERTİP

Resim No	: 15-a
Emisyon Grubu	: E4
Küpürü	: 10 "ON TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 200.000.000.
Basım Yeri	: American Bank Note Company- AMERİKA
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 15.9.1948
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 2.6.1952
Taşıdığı İmzalar	: K. Zaim SUNEL, Nedim ERSUN
Boyutları	: 75x165

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

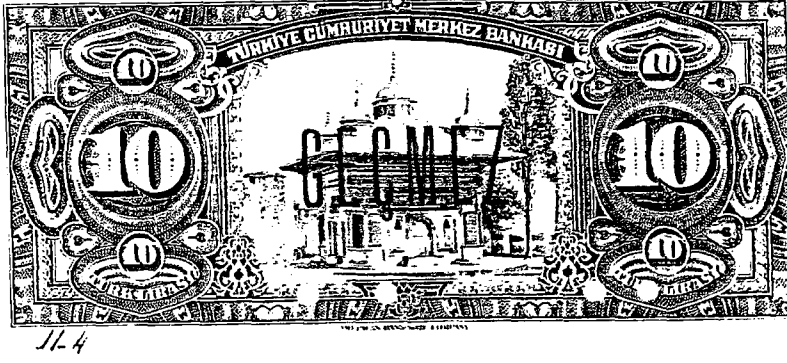
Açık kahverengi renk tonunun hakim olduğu On Türk Lirası, bordürlerin çevrelediği alan içerisinde tasarlanmıştır. Tasarım içerisinde yer alan kompozisyon iki bölümden

oluşmaktadır. Sağ tarafta elips içerisinde İsmet İnönü'nün portresinin yer aldığı gravür görülmektedir, gravürü açık kontür ve iç içe geçmeli çizgisel motif sınırlamaktadır. Banknotun değerini gösteren rakam ve yazılar kahverengi üzerine açık tonla tasarlanmıştır. Tasarım kavislerin oluşturduğu sepet görünümlü biçim üzerinde yer alır. Bu biçimin uçlarında daire içerisinde "On" rakamı yer almaktadır. Kontür ile belirlenmiş dairenin dış kısmı çiçek görünümlüdür. Bu bölümler giyoş motiflerinin oluşturduğu geniş bir alan üzerinde yer almaktadır.

Banknotun üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi yer alır, Yazı, koyu tonla ifadenmiştir. Banknotu çevreleyen bordürün köşelerinde yer alan kartuş içerisinde, açık tonla "On" rakamı görülmektedir. Kahverengi olan bordürün iç kısımlarında çiçek ve yapraklar mevcuttur. Banknotun üst köşelerinde yer alan kartuşların içe dönük kısımları, rumili motiflerle bordüre tutturulmuştur.

E 4 - ON TÜRK LİRASI
II. TERTİP

Resim No : 15-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Açık kahverengi renk tonunun hakim olduğu banknotun arka yüzü, ebruli bir tablo gibi durmaktadır. Banknotu çevreleyen kalın kahverengi bordürün içi ebru sanatından örneklerin oluşturduğu kompozisyon ile doludur.

Banknotun merkezinde yer alan Gravür de "Sultan Ahmet Çeşmesi" konu olarak aktarılmıştır. Ülkemizde, sanat eserlerinden önemli bir örneği gösteren bu gravür, bitkisel motiflerle çevrelenmiştir. Gravürün üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılı ibare yer almaktadır. Yazı kahverengi fon üzerine açık tonla yazılmış olup, alt ve üst kısımlarında kontürler yer alır. Yazının bulunduğu levhanın uçları rumilidir. banknotun sağ ve sol bölümlerinde birbirlerine simetrik olarak duran, banknotun değerini gösteren bölüm ebru sanatında "yürek" diye tabir edilen motiflerden oluşmaktadır. İç içe geçmiş daireler

üzerinde yer alan "On" rakamı açık tonla kahverengi zemin üzerine tasarlanmıştır. Zemin giyoş motifleri ile oluşmuştur. Dairelerin üst, alt ve yan tarafında yürek motifler görülür. Banknotun değerini gösterdiği bu alan içerisinde, kontür ile belirlenen daire ile on rakamları küçük boyutta tasarlanmış olup, alt tarafta ise kavisli bir şekilde "Türk Lirası" ibaresi görülebilmektedir. Banknotun yan kenarlarında, kalın bordürün altında yer alan ikinci bir bordür görülmektedir. Açık kontürlerin sınırladığı bu kontür, kahverengi zemin üzerine birbirine geçmeli motiften oluşmuştur.

Banknot üzerinde, genel görünüm açısından her ne kadar Türk motifleri kullanılmışsa da, genel görünümü Amerikan dolarını çağrıştırmaktadır. IV. Emisyon grubu içerisinde yer alan "On Türk Lirası" II tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 4 - YÜZ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 16-a
Emisyon Grubu	: E 4
Küpürü	: 100 "YÜZ TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 500.000.000
Basım Yeri	: American Bank Note Company-A.B.D.
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 18.7.1947
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 10.10. 1952
Taşıdığı İmzalar	: K. Zaim SUNEL, Sadi BEKTER, Kamil KIBRIZLI
Boyutları	: 83x181 mm.

Grafiksel Çözümleme:Ön Yüz

Yeşil rengin hakim olduğu banknot, tasarım açısından Amerikan Dolarını

çağrıştırılmaktadır. İnce bir bordürün çevrelediği banknot merkezinde, İsmet İNÖNÜ' nün portresinin bulunduğu gravürden oluşmaktadır. Gravür kontür ile sınırlanmış olup çevresi kıvrımlı bir yapı içerisinde kalmıştır. Bu yapı koyu yeşil ton içerisinde giyoş motifleriyle kaplıdır. Gravürün alt tarafında taban oluşturacak şekilde iç içe geçmeli mimari motif yer almaktadır. Bu motifin üst kısmında bitkisel motifler bir denge sağlayacak biçimde sağ ve sol tarafta yer alır. Gravürün sağ ve sol kısımlarında benzer yapıda iki bölüm yer alır. Bu bölümler banknotun değerini gösteren rakam ve yazılardan oluşmaktadır. Rakam ve yazıların fon kısmında, açık zemin üzerine ince çizgili sepet biçiminde bir motif yer almaktadır. Bu motif üzerinde rakam ve yazılar koyu yeşil tonda tasarlanmıştır.

Banknotun üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılı ibare koyu yeşil ton ile aktarılmıştır. Banknotun köşelerinde yer alan kartuşlar giyoş motifli olup yeşil tonludur. Açık tonla tasarlanmış olan "Yüz" rakamı, kartuşun merkezinde yer alır.

Banknotu çevreleyen ince bordür, iç içe geçmeli motiflerden oluşmaktadır. Bu bordürle sınır teşkil eden, banknotun taban ve yanlarında yer alan giyoş desenli bordür koyu yeşil tonludur. Aynı kalınlıkta üçüncü bir bordür ise daha açık tona sahip ve rumi motiflerle tasarıma renk kazandırır.

E 4 - YÜZ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 16-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Yeşil rengin hakim olduğu banknotun arka yüzü, ince bir bordür ile sınırlanmıştır. Bordürün iç kısmında dikdörtgen çerçeve içerisinde, "Rumeli Hisarı'nın" yer aldığı görünüm gravür tekniği ile yapılmıştır. Yeşil tonların kullanıldığı gravürün üzerine sarkmış görünen "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi, yarım daire içerisinde yer alır. Yazıyı oluşturan levhanın uç kısımları rumilidir. Yazı açık tonlu olup, fonu ise koyu yeşildir. Gravürün tabanında, koyu yeşil üzerine "Yüz Türk Lirası" ibaresi açık tonla görülebilmektedir. Gravürün yan taraflarında yer alan bordürler bitkisel motifler içerir. Bu bitkisel motiflerle kaplı bordür birer sütun gibi durmaktadır.

Banknotun sağ ve sol kısımlarında simetrik olarak yer alan ve banknotun değerini gösteren "Yüz" rakamı sepet biçimli birer motif içerisinde yer alır. Bitkisel motiflerinde görüldüğü

biçim içerisinde yer alan rakam, yeşil ton üzerine açık tonla yazılıdır.

Tasarımın her köşesinde, banknotun değerini gösteren "Yüz" rakamı yer almaktadır. Bu rakamlar bordür biçimli, bitkisel ve giyoş motifli süslemelerin hakim olduğu alan içerisinde açık ton üzerinde görülebilmekteler. Kalın ve bol süslemeli bordür ile sırt sırta yer alan ince bordür, üçgenlerin oluşturduğu sade bir motif içermektedir. Açık ve koyu yeşilden oluşan bordür tasarımı çevreleyerek sınırlamıştır. IV. Emisyon grubu içerisinde yer alan "Yüz Türk Lirası" I tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 5- İKİ BUÇUK TÜRK LİRASI
I. TERTİP

Resim No	: 17-a
Emisyon Grubu	: E 5
Küpürü	: 2 1/2 "İKİ BUÇUK TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 50.000.000
Basım Yeri	: Thomas Del la Rue - İNGİLTERE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 15.7.1952
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 20.10.1966
Taşıdığı İmzalar	: Nuri GÖNER, Reşat AKSAN, Kamil KIBRISLI
Boyutları	: 65x145 mm.

Grafiksel Çözümleme : Ön Yüz

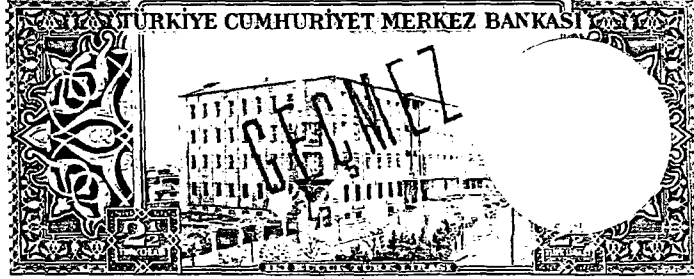
Eflatun rengin hakim olduğu tasarım, kalın bordürler ile çevrelenmiştir. Bordürler

içerisinde yer alan yüzey üç bölümden oluşmaktadır. Çok sade görülen bu yüzeyin sağ tarafında Atatürk'ün portresi yer alır. Gravür tekniğinde yapılan bu portreyi, kırmızımsı bir eflatun renk oluşmaktadır. Tasarımın merkezinde, banknotun değerini gösteren rakam ve yazılar yer almaktadır. Bitkisel motiflerin çok hafif görüldüğü alan üzerinde yer alan "iki buçuk" rakamı koyu tonludur. Aynı motif üzerinde "İki Buçuk Türk Lirası" yazısı açık tonlu olup gölgeli görülmektedir. Bu yazılarının alt kısmında ise imzaların ve ilgili kanun hükmünün yer aldığı yazı grupları görülmektedir. Tasarımın sol kısmında ulu önder M. Kemal ATATÜRK'ün portresinin yer aldığı filigran, sade olan üzerinde görülür.

Banknotu oluşturan bordürlerin her köşesinde dikdörtgen biçimli kartuşlar yer almaktadır. İç içe dikdörtgenlerden oluşan kartuşların merkezinde "iki buçuk" rakamı ve "Türk Lirası" ibareleri yer alır. Açık ton üzerine kontürlerle yazılı rakam ve yazıyı, yine kontürler dikdörtgen biçiminde sınırlar. Dış kısımda yer alan ikinci dikdörtgenin içi çiçek motifli süslemelerle kaplıdır. Dış kısımda yer alan kalın bordürün iç kısmı, bitkisel motiflerden oluşmaktadır. Bu bordürün üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılı bir ibare mevcuttur. Yazının alt kısmında geçmeli motiflerden oluşan ikinci bir bordür yer alır. Banknotun yan kısımlarında, kalın bordürlerle sırt sırta yer alan bir başka bordür grubu görülmektedir. Çizgisel motifli olan bordür kontürlerle sınırlandırılarak tasarıma renk katmaktadır.

E 5 - İKİ BUÇUK TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 17-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Eflatun rengin hakim olduğu banknotun arka yüzü, yanlarda kalın bordürlerden ve merkezde ise bir resimle tasarlanmıştır. Merkezde yer alan resim, gravür tekniğinde yapılmış olup, T.C. Merkez Bankası Binası (Ankara) konu olarak kullanılmıştır. Dikdörtgen alan içerisinde yer alan resmin üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılı ibare görülebilmektedir. Yazı koyu tonda yazılıp, alt ve yan tarafları gölgelendirilmiştir. Gravürün yer aldığı dikdörtgen alan, kontür çizgileri ile sınırlanmış ve dikdörtgen alanını taban kısımlarında birer kartuş görülür. Kartuşların içerisinde banknotun değerini gösteren "iki buçuk" rakamı ve "Türk Lirası" ibareleri görülür. Kartuş, iç içe geçmeli kontürlerin oluşturduğu geometrik formlar ile kare görünümünü almıştır. Banknotun sağ tarafında Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran, bir kontür ile daire içerisine alınmıştır. Banknotun

tabanında koyu eflatun içerisinde açık tonla "İki Buçuk Türk Lirası" yazısı okunaklı olarak kendini gösterir. Yazı açık kontürler ile sınırlanmıştır. Yazının yanlarında koyu eflatun üzerine belirgin olarak görülen iki adet kontür çizgileri, banknotun yanlarında yer alan bordürlere kadar uzanır. Banknotun dış kısmına yakın alan ince bordür, küçük yarım dairesel motiflerden oluşur. İç tarafında yer alan kalın bordür ise iç içe geçmeli bitkisel motiflerle kaplıdır. Bordürlerin iç kısmında ve filigranın altında kalan birbirine simetrik rumi motifler, banknotun arka yüzeyine bir güzellik kazandırır. V. Emisyon grubu içerisinde yer alan "İki Buçuk Türk Lirası" IV tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 5 - BEŞ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 18-a
Emisyon Grubu	: E 5
Küpürü	: 5 "BEŞ TÜRK LİRASI"
Bastırılma Miktar	: TL. 200.000.000
Basım Yeri	: Bradbury Wilkinson - İNGİLTERE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 10.11.1952
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 8.1.1968
Taşıdığı İmzalar	: Nuri GÖVER, Reşat AKSAN, Kamil KIBRISLI
Boyutları	: 68x150 mm.

Grafiksel çözümlenme : Ön Yüz

Mavi rengin hakim olduğu Beş Türk Lirası, kalın bir bordür ile çevrilidir. Bordürün iç

kısımında yer alan kompozisyon üç bölümden oluşmaktadır. Banknotun sol kısmında Atatürk'ün portresinin yer aldığı gravür görülmektedir. Gravür dikdörtgensel yapı içerisinde mavi tonda yer almaktadır. Kompozisyon merkezinde giyoşlu motiflerden ve rumi motiflerden oluşan sepet biçimli yapı üzerinde, banknotun değerini gösteren rakam ve yazılar görülmektedir. Üst kısımda "Beş" rakamı kontür çizgileri ile belirlenmiş, alt kısımda ise "Beş Türk Lirası" ibaresi yer alır. İlgili kanun hükmü ve seri numaraları ise bu alanın alt kısmına doğru görülür. Banknot grupları içerisinde şu ana kadar hiç görülmemiş bir tasarım örneği yazı gruplarının en alt kısmında görülür. Süsleme olarak fon kısmında ilk defa yazılar yer almaktadır. Küçük yazı gruplarıyla, farklı biçim ve yönlerde "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılarından oluşan, yazı grupları banknot üzerinde yer alan imzaların altında farklı bir etki yapmıştır. Kompozisyonun sol tarafında, sağdaki dikdörtgensel yapının aynı boyutlarda bir alan yer alır. Bu alan içerisinde Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran mevcuttur.

Banknotun üst kısmında bordür içerisinde "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılı ibare mavi fon üzerine açık tonlu yazılıdır. Yazıyı çevreleyen açık bordürün uç kısmı birbirine geçmeli rumi motifi görülmektedir. Bordür, mavi tonlu olup iç kısmı giyoş motiflerle kaplıdır. Banknotun yan kısımlarında yer alan bordürün iç ve dış kısımlarında örgülü motifle kaplı birer ince bordür yer almaktadır. Banknotun alt kısmında ise bordürün altına doğru, açık tonlu çiçek motiflerinden oluşan ince bir bordür görülmektedir. Bordürün her köşesinde birer kartuş yer alır. Üst kısımlar kare olup "Beş" rakamı ve "Türk Lirası" yazısı, alt kısımda ise "Beş" rakamının yer aldığı çiçek biçimli kartuşlar yer alır.

E 5 - BEŞ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 18-b

Grafiksel Çözümleme : Arka Yüz

Mavi rengin hakim olduğu banknotun arka yüzü, bitkisel motifler ve bordürler ile çevrelidir. Tasarımın köşe ve yan kısımlarda mavi fon üzerinde açık tonlarla bitkisel motifler yer almaktadır. Motiflerin iç kısmında giyoş motiflerin oluşturduğu, Mavi tonlu bordür yer alır. Bordürün üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılı ibare dikdörtgen alan içerisinde koyu tonla yazılıdır. Bordürün sağ üst ve sol alt köşesinde banknotun değerini gösteren "Beş" rakamı yer alır. Banknotun iç kısmında görülen kompozisyonun sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran; Yaprak motiflerinden oluşan ince bir bordür ile daire halinde çevrelidir. Kompozisyonun merkezinde; Önlerinde içi fındık dolu birer sepet bulunan "Üç Türk Kızı" gravür tekniğinde resimlendirilmiştir. Türk kızlarının çalışkan olduğunu simgeleyen bu resim mavi renk tonları ile oluşmuştur. Kompozisyonun sol

kısımında çizgilerle oluşan bitkisel motif üzerinde, banknotun değerini gösteren "Beş" rakamı ve "Türk Lirası" yazısı koyu tonlarla oluşmuştur. V. Emisyon grubu içerisinde yer alan "Beş Türk Lirası" IV tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 5 - ELLİ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 19-a
Emisyon Grubu	: E 5
Küpürü	: 50 "ELLİ TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 200.000.000
Basım Yeri	: Bradburg Wilkinson - İNGİLTERE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 1.12.1951
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 7.5.1979
Taşıdığı İmzalar	: Nuri GÜVER, Reşat AKSAN, Kamil KIBRISLI
Boyutları	: 74x160 mm.

Grafiksel Çözümleme : Ön Yüz

Kahverenginin hakim olduğu banknot, bordürler ile çevrelidir. Tasarımın yan

tarafında, çerçeveyi oluşturan dış kısım, bitkisel motiflerden oluşan birer demetle bordüre yapışık olarak yer almaktadır. Kahverengi tonda olan bordür giyoş motiflerden oluşmaktadır. Bordürün köşelerinde banknotun değerini gösteren "Elli" rakamı ve "Türk Lirası" yazısı yer almaktadır. Banknotun üst kısmında bordür içerisinde "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılı ibare kahverengi üzerine açık tonla yer alır. Yazıyı çevreleyen açık tonlu kontürün iç kısımları, iç içe geçmeli bitkisel motiflerden oluşmaktadır. Banknotun üst kısmında bordüre bitişik olarak, tasarımın merkezine doğru uzanan, açık tonlu ve bitkisel motifli bir alan görülmektedir. Bu alan üzerinde banknotun seri numaralara ve "Elli" rakamı yazılıdır. Bu süsleme ile bitişik, banknotun merkezinde sepet biçimli giyoş motifli bir desen yer alır. Bu desen üzerinde banknotun değerini gösteren "Elli Türk Lirası" yazısı ve ilgili kanunu belirten yazı grupları yer alır. Bu yazıların alt kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazısından oluşan küçük ve farklı kıvrımların oluşturduğu yazı grupları üzerinde imzalar görülmektedir. Tasarımın sol kısmında Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran mevcuttur.

E 5 - ELLİ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 19-b

Grafiksel çözümleme: Arka Yüz

Kahverenginin hakim olduğu banknotun arka yüzü, bordürler ile çevrelidir. Banknotun alt ve üst kısmında yer alan bordürler kahverengi üzerine açık tonlu giyoş motifleri ile oluşmuştur. Üst kısımda yer alan bordürün uçlarında giyoş motifli kareler yer almaktadır. Alt kısımda yer alan bordürün üzerinde "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılı ibare kahverengi fon üzerine açık tonla yazılıdır. Yazıyı açık tonlu kontür, dikdörtgen biçimde sınırlamaktadır. Yazının yan tarafları çiçek motifleri ile çevrelidir. Banknotun yan tarafında yer alan bordürler iç içe geçmeli çizgisel motiflerden ve bitkisel motiflerden oluşur. Banknotun merkezinde, yarım daire içerisinde Ulus Zafer Anıtı'ndan bir Türk askerinin konu edildiği gravür yer almaktadır. Bu gravürle Türk askerlerine vermiş olduğumuz güven ve sevgi simgelenmektedir. Yarım daireyi rumi motifler çevrelemektedir. Bu motiflerin yan

taraflarında rumi motiflerden oluşan bir bordür görülmektedir. Bordür üzerinde açık tonla yazılı "Elli" rakamı ve "Türk Lirası" ibaresi tasarlanmıştır. Banknotun sağ tarafında Atatürk'ün portresinin yer aldığı bir filigran sol tarafta ise giyoş motifler üzerine "Elli" rakamı ve "Türk Lirası" yazılı ibare görülmektedir. V. Emisyon grubu içerisinde yer alan "Elli Türk Lirası" VII tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 5 - YÜZ TÜRK LİRASI
II. TERTİP

Resim No	: 20-a
Emisyon Grubu	: E 5
Küpürü	: 100 "YÜZ TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 300.000.000
Basım Yeri	: Bradbury Wilkinson - İNGİLTERE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 2.7.1956
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 12.4.1976
Taşıdığı İmzalar	: Nail GİDEL, Emir SENCER, Kamil KIBRIZLI
Boyutları	: 80x170 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Yeşil rengin hakim olduğu banknot, bitkisel motiflerden oluşan bordür ile çevrelidir.

Bitkisel motiflerin hakim olduğu bordürün alt ve üst kısımlarının bir bölümü giyoş motiflidir. Bordürlerin köşelerinde kare formlu giyoş motifleri yer almaktadır. Banknotun üst kısmında dikdörtgen alan içerisinde koyu tonlarla "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi yazılıdır.

Banknotun merkezinde sepet biçimli rumi ve giyoş motiflerden oluşan süsleme üzerinde banknotun değerini gösteren "Yüz" rakamı ve "Yüz Türk Lirası" yazısı yer almaktadır. Bu alanın alt kısmında ilgili kanun ve imzaların bulunduğu alan görülür. İmzalar, "Yüz" rakamları ve "Yüz Türk Lirası" yazılarından oluşan kompozisyon üzerinde yer alır. Banknotun sağ kısmında Atatürk'ün portresinin yer aldığı gravür, sol kısmında ise Atatürk'ün portresin yer aldığı filigran görülebilmektedir. birbirine benzer tasarlanmış olan bu yüzeylerin üst ve alt köşelerinde banknotun değerini gösteren yazı ve rakamlar yer almaktadır.

E 5 - YÜZ TÜRK LİRASI

II. TERTİP

Resim No : 20-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Renk tonu ön yüzden farklı olan banknot, yeşilimsi mavi tonla tasarlanmıştır. Banknot giyoş motifli bordürler ile dikdörtgen biçiminde sınırlandırılmıştır. Banknotun, sol tarafında yer alan bordür, diğer alanlardan farklıdır. Geniş yüzeye sahip, giyoş motifli bordürü yan taraflarda, çiçeklerden oluşan süslemeler kaplamıştır. Bordürün üst kısmında kare bir kartuş yer alır. Giyoş motifli olan kartuşun içerisinde banknotun değerini gösteren "Yüz" rakamı ve "Türk Lirası" yazısı açık tonla yer almaktadır. Bordürün alt kısmında dikdörtgen alan içerisinde "Yüz" rakamının yer aldığı başka bir kartuş görülür. Ankara Gençlik Parkı'ndan bir görünümün yer aldığı gravür, geniş bir yüzeyi kaplar. Gravürün üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazısı koyu tonla görülmektedir. Gravür ile yan tarafında Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigranın arasında, çiçek ve yapraklardan

oluşan kalın bir bordür yer alır. Filigranın üst kısmında ise banknotun değerini gösteren "Yüz" rakamı ve "Türk Lirası" yazısı açık tonla yer almaktadır. Beşinci emisyon grubunda çıkartılan "Yüz Türk Lirası" VI. Tertip halinde tedavüle çıkartılmıştır. V. Emisyon içerisinde yer alan "Yüz Türk Lirası" VI tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 5 - BİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 21-a
Emisyon Grubu	: E 5
Küpürü	: 1000 "BİN TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 1.000.000.000
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 15.4.1953
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 7.5.1979
Taşıdığı İmzalar	: Nuri GÖVER, Reşat AKSAN, Kamil KIBRIZLI
Boyutları	: 80x170 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Eflaton rengin hakim olduğu banknot, bordürlerle çevrelenmiştir. Genellikle giyoş

motiflerin kullanıldığı bordürlerin dış kısmında bitkisel motiflerle ince bir bordür görülmektedir. Banknotun üst kısmında yer alan bordürün içerisinde, "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılı ibare, açık tonla yazılmıştır. Bordürlerin köşelerinde, banknotun değerini gösteren "Yüz" rakamı ve "Türk Lirası" yazıları kartuş içerisinde yer alır.

Banknotun merkezinde, banknotun değerini gösteren yazı ve rakamlar, giyoş ve rumi motiflerden oluşan bir alan üzerinde yer alırlar. Bu alanın alt kısmında, "Bin" rakamı, "Türk Lirası" ve "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılarından oluşan kompozisyon üzerinde ise çeşitli imzalar yer alır. Banknotun sol tarafında ise Atatürk'ün portresinin bulunduğu filigran görülür. Bu iki alan, birbirine benzer olup bitkisel motiflerle çember biçiminde yer alırlar.

E 5 - BİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 21-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Eflatun rengin hakim olduğu banknotun arka yüzü, bordürler ile dikdörtgen biçiminde tasarlanmıştır. Banknotu çevreleyen bordürlerin, dış kısımda iç içe geçmeli motiflerin oluşturduğu ince bir bordür yer alır. Bu bordürün iç kısmında giyoş motiflerin oluşturduğu kalın bordür görülür. Kalın bordürün köşelerinde banknotun değerini gösteren, "Yüz" rakamları ve "Türk Lirası" yazıları yer alır. "Türk Lirası" ibaresi sadece üst bordür üzerinde yer alır. Banknotun sağ tarafında, bordürlerin üzerine basacak gibi duran, bordür ile çevreli filigran, daire görünümünde tasarlanmıştır. Filigran üzerinde Atatürk'ün portresi görülür. Banknot üzerinde geniş bir yüzeyi kaplayan resim, gravür tekniğinde yapılmış olup, İstanbul Rumeli Hisarı'ndan Boğaziçi'nin görünümünü yansıtmaktadır. Ülkemizin enfes görümlü köşelerinden birinin konu edildiği bu gravürü, sağ tarafta filigran, sol tarafta ise giyoş

motiflerinin oluşturduğu bordür sınırlamaktadır. Gravürün üst kısmında, yarım daire içerisinde "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılı ibare, levha biçiminde yer alır. Bir döneme mor binlik diye damgasını vurmuş olan bu banknot V. Emisyon içerisinde I. tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 6 - BEŞ TÜRK LİRASI

II. TERTİP

Resim No	: 22-a
Emisyon Grubu	: E 6
Küpürü	: 5 "BEŞ TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 1.078.360.000
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 20.9.1976.
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 16.5.1983.
Taşıdığı İmzalar	: Dr. Tayyar SADIKLAR, Naci TİBET
Boyutları	: 60x135 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Eflatun rengin hakim olduğu banknotun tasarımında, herhangi bir sınırlandırma getirilmeden tasarlanmıştır. Böyle bir anlayış, şu ana kadar incelemiş olduğumuz

banknotlarda görülmemiştir.

Banknotun kompozisyonu, üç bölümden oluşmaktadır. Sağ tarafta Atatürk'ün portresinin yer aldığı gravür görülmektedir. Gravürün çevresinde, portreye uygun biçimde kıvrılan çizgiler ve bordür görülür. Portrenin sağında yer alan giyoş motifli bordürün uç kısmı, "Beş" rakamı ve "Türk Lirası" ibaresinden oluşmaktadır. Kompozisyonun sol tarafında giyoş motiflerin oluşturduğu, yaprak biçimli dairenin içerisinde Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran görülür. Gravürün etrafında yer alan kıvrımlı çizgilerle, filigranın çevresinde yer alan giyoş motifli bordürümsü alan, banknotun değerini gösteren alan üzerinde birleşirler. "Beş Türk Lirası" ibaresinin bulunduğu bu alanın üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi, alt tarafında ise ilgili kanun hükmü ve çiçek görünümlü alanlar içerisinde giyoş motifleri kendini göstermeye çalışır. Banknotun geri kalan kısımları ise farklı renklerin oluşturduğu biçimlerle oluşmuş fon kısmı yer alır. VI. Emisyon içerisinde tedavüle çıkan bu banknot, II tertip halinde üretilmiştir.

E 6 - BEŞ TÜRK LİRASI

II. TERTİP

Resim No : 22-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Ön yüz ile renk ve biçim açısından uyum gösteren banknotun arka yüzü, çok sade görünümle tasarlanmıştır. Tasarım üzerinde büyük bir alanı kaplayan gravür tekniğindeki resim, konu olarak "Antalya Manavgat Şelalesi" nden bir görünümü ifade etmektedir. Bu manzaranın sol tarafında, yarısı manzara içerisinde saklı görünen filigran, Atatürk'ün portresini taşımaktadır. Manzara ve filigranın bulunduğu alanı, yan taraflarda kıvrımlı kontürlerin oluşturduğu bulut biçimi, üst kısımlarda ise bordürler çevrelemektedir. Üstte yer alan dikdörtgen bordür, sade olup "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresini taşırken, banknotun alt kısmında yer alan bordürle aynı uzunluktadır. "Beş Türk Lirası" ibaresinin bulunduğu, banknotun alt yüzeyinde yer alan bordür, yazının bulunduğu alan sade olup yan tarafları yapraklardan oluşan motif ile kaplıdır.

E 6 - ELLİ TÜRK LİRASI
II. TERTİP

Resim No	: 23-a
Emisyon Grubu	: E 6
Küpürü	: 50 "ELLİ TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 3.135.800.000
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 4.4.1983
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 21.8.1987
Taşıdığı İmzalar	: Osman ŞIKLAR, İbrahim KURT
Boyutları	: 71x160 mm.

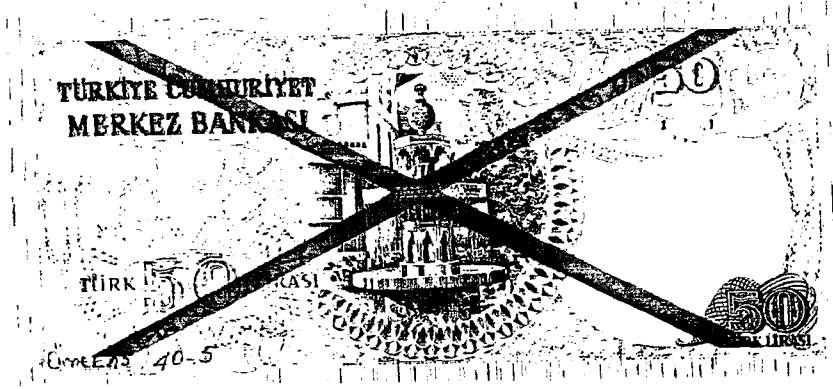
Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Açık kahverengi rengin hakim olduğu banknot, fon kısımda yer alan ince-dikey çizgilerin sınırladığı dikdörtgen alan içerisinde tasarlanmıştır. Tasarımı oluşturan

kompozisyon, üç bölümden oluşmaktadır. Kompozisyonun sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı gravür görülmektedir. Gravür, portreden uzaklaştıkça açık tona dönüşen kahverengi fon üzerinde yer alır, Kompozisyonun sol tarafında, giyoşlu çizgilerin çevrelediği rumi motifi, dairemsi bir alan içerisinde yer alır. Bu alanın üzerinde, banknotun değerini gösteren "Elli" rakamı, giyoş motifinden oluşan fon üzerinde yer alır. Rakamı rumi motifleri çevrelemektedir. Kompozisyonun merkezinde banknotun değerini gösteren rakam ve yazılar yer alır. Bu alanın alt kısmında "Elli" rakamı, açık tonlu olup giyoş motiflerinden oluşmuş bir desen üzerinde görülür. Rakamın alt kısmında koyu bir tonla belirlenen "Elli Türk Lirası" ibaresi görülmektedir. Bu yazının yan tarafları, yaprak ve giyoş motifleri ile oluşmuş kesik bordürler sıralanır. Merkezde yer alan "Elli" rakamının üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi ve alt kısımda ilgili kanun bitkisel motiflerin oluşturduğu desen üzerinde yer alırlar. Banknotun sağ üst köşesinde kopuk bir parça halinde, giyoş ve rumi motiflerinin oluşturduğu alan içerisinde "Elli" rakamı açık tonla tasarlanmıştır.

E 6 - ELLİ TÜRK LİRASI

II. TERTİP

Resim No : 23-b

Grafiksel Çözümleme:Arka Yüz

Açık kahverengi rengin hakim olduğu banknotun arka yüzü, fon kısmında yer alan ince-dikey çizgilerin sınırlandırıldığı alan içerisinde tasarlanmıştır. Tasarım, dikdörtgen yapı içerisinde, üç bölümden oluşmaktadır. Tasarımın merkezinde, İstanbul Topkapı Sarayı'ndaki mermer çeşmenin konu edildiği resim, gravür tekniğinde ve bir daire içerisinde yer alır. Tasarımın sağ tarafında, bir ucu gravürün ve rumi motifli desen altına gizlenmiş gibi görünen daire, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran çevreler. Dairenin üzerinde yer alan rumi motifli desen, banknotun değerini gösteren "Elli" rakamını taşımaktadır. Bu alanın alt köşesinde "Elli" rakamı, giyoş motifler içerisinde kaybolurken, alt kısmında "Türk Lirası" ibaresi görülür. Banknotun sol tarafında, banknotu boydan boya kaplayan rumi motifli üzerinde; "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi koyu tonla, "Elli" rakam ve "Türk Lirası" ibaresi ise giyoş motifleri üzerinde oluşan kompozisyon yer almaktadır. VI. Emisyon grubunda yer alan "Elli Türk Lirası" II tertip halinde tedavüle çıkarılmıştır.

E 6 - YÜZ TÜRK LİRASI

III. TERTİP

Resim No	: 24-a
Emisyon Grubu	: E 6
Küpürü	: 100 "YÜZ TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 4.618.800.000
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 20.6.1983
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 5.5.1986
Taşıdığı İmzalar	: Osman ŞIKLAR, Ruhi HASESKİ
Boyutları	: 77x170 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Yeşil rengin hakim olduğu banknot, açık bir ton ile tamamı kaplanmıştır. Tasarım

yönüyle üç bölümden oluşan banknotun, sağ tarafında Atatürk'ün portresi, gravür tekniğinde yer almaktadır. Banknotun sağ tarafında, giyoş motiflerinin daire biçimiyle kapladığı "Yüz" rakamı desen içerisinde kaybolmuş görünür. Bu desenin üst kısmında, rumi motiflerden oluşan bir başka desen yer alır. Banknotun merkezinde, bitkisel motiflerin oluşturduğu rumili desen içerisinde "Yüz" rakamı zor ayırt edilmektedir. Bu desen üzerinde "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi, "Yüz Türk Lirası" yazısı ve ilgili kanun hükmüyle çeşitli imzalar yer almaktadır. Bu alanın alt kısmında, koyu tonlu desen ve bordürler banknotun bir köşesinden diğer köşesine kadar uzanır. Banknotun sol alt köşesinde başlayan bu süslemede, üç adet yaprağın oluşturduğu desenin yanında, banknotun değerini gösteren "Yüz" rakamı, açık tonlu olup giyoş motifleriyle çevrelenerek süsleme grubuna katılır. Bu görünümü, koyu lale desenli alan, içerisinde çiçek ve yaprakların yer aldığı bordürle banknotun alt köşesine kadar uzanarak takip eder. Banknotun sağ üst köşesinde yer alan ve banknotun değerini gösteren "Yüz" rakamı, yaprak motifleriyle çevrelenerek, alt köşedeki süsleme ile birleşir.

E 6 - YÜZ TÜRK LİRASI

III. TERTİP

Resim No : 24-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Kahverengi renk tonunun hakim olduğu banknotun arka yüzü, sade bir görünümle tasarlanmıştır. Tasarım üzerinde yer alan resim büyük bir alanı kaplamaktadır. Türkiye'nin en yüksek dağı olan "Ağrı Dağı" konu olarak seçilerek, gravür tekniğiyle banknotun yüzeyine aktarılmıştır. Bu resmin sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı gravür görülebilmektedir. Gravürün üst kısmında, rumi motifli bir desen, alt kısmında ise gyoş motiflerinin çevrelediği "Yüz" rakamı yer alır. Banknotun sol alt köşesinde, "Yüz" rakamı açık tonla yazılmış olup rumi motiflerle çevrelenmiştir. Aynı rakam, üst köşede gyoş motiflerinin oluşturduğu alan içerisinde açık tonla görülür.

Banknotun üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazısı, banknotun tüm yüzeyini kaplayan fon üzerinde, koyu tonla yer alır. Banknotun alt tarafında, açık tonlu yaprakların oluşturduğu kalın bordür içerisinde "Yüz Türk Lirası" yazısı yer almaktadır. VI. Emisyon grubunda yer alan "Yüz Türk Lirası" III tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 6 - BİN TÜRK LİRASI

II. TERTİP

Resim No	: 25-a
Emisyon Grubu	: E 6
Küpürü	: 1000 "BİN TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 157.469.000.000
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 17.12.1979.
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 29.9.1986
Taşıdığı İmzalar	: İ. Hakkı AYDINOĞLU, Tanju POLATKAN
Boyutları	: 82x170 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

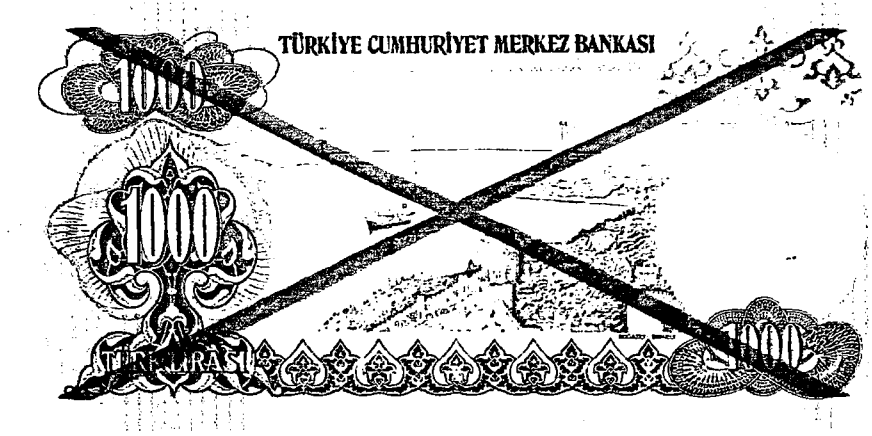
Mor rengin hakim olduğu banknot, buğday başaklarından oluşan fon ile kaplanmıştır. Tasarım, üç bölümden oluşmaktadır. Banknotun sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer

aldığı gravür görülmektedir. Banknotun sol tarafında, daire içerisinde kontürlerden oluşmuş lale deseni görülür, bu desenin üst kısmında, farklı renklerden oluşmuş rumi motifli bir başka desen yer alır. Bu alanın alt tarafında ise banknotun değerini gösteren "Yüz" rakamı, giyoş motiflerinin oluşturduğu alan içerisinde açık tonla yer alır. Banknotun merkezinde, banknotun değerini gösteren "Bin" rakam ve yazısı ile "Türk Lirası" yazısı, açık mavi renkte lale motifleri üzerinde yer alır. Bu motifin üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" koyu tonla fon üzerinde yazılıdır. Banknotun sağ üst ve alt köşelerinde görülen "Yüz" rakamları giyoş motiflerinin oluşturdukları alan üzerinde yer alırlar. Bu alanlar, diğer banknot tasarımlarında ki gibi klasik bordür alışkanlıklarıyla birbirlerine bağlanır. Bordür gibi görünen bu yapı içerisinde Lale ve giyoş motifleri yer almaktadır.

E 6 - BİN TÜRK LİRASI

II. TERTİP

Resim No : 25-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Mor rengin hakim olduğu banknotun arka yüzü, çiçeklerden oluşan fon ile kaplıdır. Banknotun merkezinde, geniş bir yüzeyi kaplayan resim, konu olarak "İstanbul Boğazı'ndan" bir görünümü yansıtmaktadır. Asya ile Avrupa kıtasını birbirine bağlayan ve çok önemli bir geçiş yeri olan bu güzelim manzara gravür tekniğinde yapılmıştır. Banknotun sağ tarafında yer alan daire, rumi motiflerin oluşturduğu desen ile kaplıdır. Dairenin üst kısmında, rumi motifli bir desen ve alt kısmında ise banknotun değerini gösteren "Bin" rakamının yer aldığı giyoş motifli bir desen görülür. Banknotun sağ tarafında, giyoş ve rumi motiflerin oluşturduğu alan üzerinde "Bin" rakamı açık tonla yer alır. Bu alanın üst kısmında giyoş motiflerinin oluşturduğu desen üzerinde "Bin" rakamı ve bu alanın alt tarafında "Türk Lirası" yazılı olarak görülmektedir.

Banknotun üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazısı fon üzerinde yer alır. Banknotun alt kısmında ise iki köşeyi birleştiren, bordür biçiminde açık ve koyu tonlu yaprak biçimlerinden oluşan alan tasarım içerisinde görülür. VI. Emisyon grubu içerisinde yer alan "Bin Türk Lirası" II tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 7 - ON TÜRK LİRASI
II. TERTİP

Resim No	: 26-a
Emisyon Grubu	: E 7
Küpürü	: 10 "ON TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 1.530.960.000
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 15.11.1982
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 21.8.1987
Taşıdığı İmzalar	: Osman İŞILDAR, Ruhi HASESKİ
Boyutları	: 55x122 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Pembe ve zeytuni yeşil tonların bir arada kullanıldığı banknot, dikdörtgen alan içerisinde tasarlanmıştır. Banknot üzerinde tasarımı, üç bölümden oluşmaktadır. Banknotun

sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı resim gravür tekniğinde yapılmıştır. Banknotun merkezinde, çocukların yer aldığı daire çiçeklerle çevrelenmiştir. Bu dairenin etrafı rumi motiflerden oluşan desenler yer almaktadır. Bu alanın sol tarafına doğru, rumi motiflerden oluşan bir desen, mühür görünümünde olup bir kısmı görünmemektedir. Çocukların resminin bulunduğu dairenin üst kısmını, banknotun değerini gösteren "On Türk Lirası" yazısı ile ilgili kanun hükmü oluşturmaktadır. Banknotun sol tarafı, boş bırakılmış olup alt kısımda "On" rakamının yer aldığı giyoş motifli desen görülmektedir. "On" rakamının kalınlığında mimari motifin oluşturduğu bordür, Atatürk'ün portresine kadar uzanır. Banknotun üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazısı fon üzerinde yer alır. Banknotun sol üst köşesinde, banknotun değerini gösteren "On" rakamı giyoş motiflerle çevrelidir. Banknotun sağ alt köşesinde kalan boşlukta mimari motif, tasarıma denge kazandırmaktadır.

E 7 - ON TÜRK LİRASI

II. TERTİP

Resim No : 26-b

Grafiksel çözümlenme: Arka Yüz

Pembe ve Zeytuni yeşil renklerin kullanıldığı banknotun arka yüzü, dikdörtgen alan içerisinde tasarlanmıştır. Tasarım, iki bölümden oluşmaktadır. Banknotun sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran görülür. Filigranın üst kısmında "On Türk Lirası" ibaresi giyoş motiflerin oluşturduğu alan üzerinde açık tonla yer almaktadır. Filigranın altında ise "On" rakamı giyoş motifler üzerinde görülmektedir.

Banknot üzerinde yer alan resimde, ulu önder Mustafa Kemal ATATÜRK, bir grup genç öğrencilerle yer almaktadır. Genç öğrencilerin Atatürk'e çiçek sunduğu resim, gravür tekniğinde olup Atatürk ve Türk Milletinin birbirine olan sevgisini ifade etmektedir. Banknotun üst kısmında, "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazısı fon üzerinde yer alır. Banknotun tabanında çiçek motiflerinin oluşturduğu bordür, banknotun üzerinde yer alan

resim ile benzerlik göstererek, tasarıma denge kazandırır. Banknotun sol üst köşesinde yer alan kartuş ise giyoş motiflerden oluşmuştur. VII. Emisyon grubu içerisinde yer alan "On Türk Lirası" II tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 7 - BEŞYÜZ TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 27-a
Emisyon Grubu	: E 7
Küpürü	: 500 "BEŞYÜZ TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 53.503.500.000
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 1.7.1983
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 21.8.1989
Taşıdığı İmzalar	: Osman ŞIKLAR, Ruhi HASESKİ
Boyutları	: 72x140 mm.

Grafiksel Çözümleme

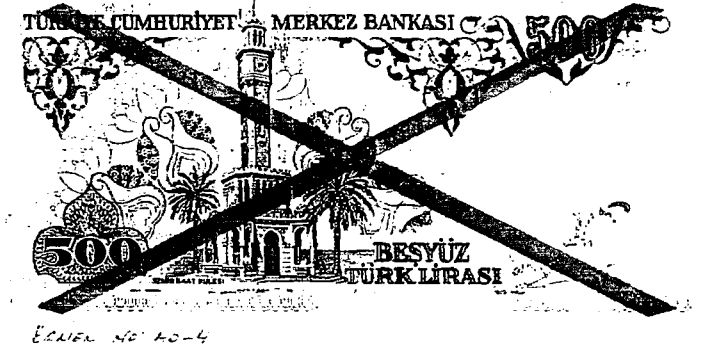
Mavi rengin hakim olduğu banknot, dikdörtgen alan içerisinde tasarımı yapılmıştır. Banknotun içerisinde Atatürk'ün portresi görülmektedir. Gravür tekniğinde yapılan portre

mavi tonludur. Portrenin sol tarafında, banknotun değerini gösteren "Beşyüz Türk Lirası" yazısı ve ilgili kanun hükmü ile çeşitli imzalar, rumi motifi üzerinde yer alır. Banknotun sol tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran, giyoş motifleriyle çevrelidir.

Banknotun üst kısmında, "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılı ibare dikdörtgen levha biçiminde olup sol tarafı açık bırakılmıştır. Bu levhayı, mimari motiflerden oluşan mavi tonlu bordür çevrelemektedir. Banknotun sol üst köşesinde "Beşyüz" rakamı örgü motifli fon üzerinde yer alır. Banknotun yan tarafında yer alan karanfil demeti, "Beşyüz" rakamına doğru uzanmaktadır. Banknotun, alt tarafında yer alan giyoş motifli bordür üzerinde, bitkisel motiflerin düz bir sıra halinde çevrelediği "Beşyüz" rakamı tasarım içerisinde görülmektedir.

E 7 - BEŞYÜZ TÜRK LİRASI I. TERTİP

Resim No : 27-b

Grafiksel çözümlene: Arka Yüz

Mavi renk tonunun hakim olduğu banknotun arka yüzü, dikdörtgen alan içerisinde tasarımı oluşmaktadır. Tasarım iki bölümden oluşmaktadır. Banknot üzerinde tasanma hakim görünen resim, gravür tekniğinde olup "İzmir Saat Kulesi'ni" konu olarak ifade etmektedir. Tarihi mekanlardan biri olan saat kulesinin çevresini dekoratif motifler kaplayarak resimle özdeşleşmiştir. Resim üzerinde yer alan saat kulesi "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazısını ortadan ikiye bölmektedir. Resmin yan taraflarında bitkisel motiflerden oluşmuş birer desen yer alır. Resmin sağ alt köşesinde "Beşyüz Türk Lirası" ibaresi görülürken diğer köşede giyoş motifler içerisinde "Beşyüz" rakamı yer almaktadır.

Banknotun sağ tarafında, boş görülen alan içerisinde Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran dikkatli bakıldığında görülebilmektedir. Filigranın üst kısmında banknotun değerini

gösteren "Beşyüz" rakamı görülür. Banknotun alt tarafında yer alan çiçek demeti, filigrana doğru uzanır.

Banknotun alt tarafında giyoş motifleriyle oluşmuş iki bordür ile banknotun üst tarafında yine giyoş motifleriyle oluşmuş bordür, tasarımı sınırlamaktadır. VII. Emisyon grubu içerisinde yer alan "Beşyüz Türk Lirası" II tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 7 - BİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 28-a
Emisyon Grubu	: E 7
Küpürü	: 1000 "BİN TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 416.676.000.000
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 31.3.1986
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 3.8.1992
Taşıdığı İmzalar	: Yavuz CANEVI, İbrahim KURT
Boyutları	: 72x140 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Mor rengin hakim olduğu banknot, dikdörtgen alan içerisinde tasarımı oluşturmaktadır. Banknotu oluşturan kompozisyon, üç bölümden oluşmaktadır. Banknotun sağ tarafında,

Atatürk'ün portresi yer almaktadır. Gravür tekniğinde oluşan portre, mor renklidir. Portrenin arkasında, banknotun üst kısmına doğru uzayıp giden bir karanfil demeti görülür. Banknotun merkezinde, banknotun değerini gösteren "Bin" rakamı ve "Bin Türk Lirası" yazılı ibare çiçek motiflerinin oluşturduğu desen üzerinde yer alır. Bu alanın üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazısı fon üzerinde görülebilmektedir. Banknotun sol tarafında, rumi motifli bir desen, alt kısmında ise "Bin" rakamının yer aldığı giyoş motiflerinden oluşan bir alan yer almaktadır. Banknotun sol alt tarafında, giyoş motifleri üzerinde açık tonla "Bin" rakamı yer alır. Bu alanın alt kısmından uzayıp giden lale ve karanfil motifleri tasarıma renk katmaktadır.

E 7 - BİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 28-b

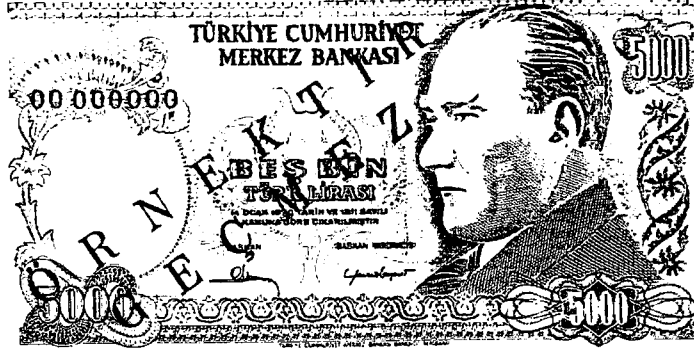
Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Mor rengin hakim olduğu banknotun arka yüzü, dikdörtgen alan içerisinde tasarımı oluşmaktadır. Fatih Sultan Mehmet'in portresi ve İstanbul'da boğazdan bir görünüm yer aldığı resim tasarımı kaplamaktadır. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u Türk topraklarına kazandırdığını gösteren gravür teknikli bu resim mor rengin tonlarından oluşmaktadır. Gravürün üst tarafında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazısı fon üzerinde yer almaktadır. Banknotun sol üst köşesinde, açık tonla yazılı "Bin" rakam giyoş motiflerinin oluşturduğu alan üzerinde yer alır. Banknotun sağ alt köşesinde ise; yine aynı motiflerin yer aldığı alan üzerinde "Bin" rakamı görülmektedir. Banknotun alt tarafında dekoratif motiflerin oluşturduğu bordürün bir ucunda "Bin" rakamlı alan, diğer ucunda giyoş motiflerinin oluşturduğu lale deseni yer alır. Bu bordürün üzerinde bitkisel motiflerden oluşan desen,

gravürün üzerine doğru sarkmaktadır. Banknotun sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran görülür. Bu filigranın üst kısmında rumi motifli bir desen, tasarıma denge kazandırmaktadır. VII. Emisyon grubu içerisinde çıkan "Bin Türk Lirası" II tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 7- BEŞBİN TÜRK LİRASI
I. TERTİP

Resim No	: 29-a
Emisyon Grubu	: E 7
Küpürü	: 5000 "BEŞBİN TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 252. 445. 000. 000
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 2.11.1981
Tedavülden Çekildiği Tarih	: 31.1.1994
Taşıdığı İmzalar	: Osman ŞIKLAR, Yavuz CANEVI
Boyutları	: 72x140 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Kahverengi, turuncu ve mavi renklerin bir arada kullanıldığı banknot, dikdörtgen alan içerisinde tasarımı oluşmaktadır. Banknotun sağ tarafında, ulu önder Mustafa Kemal

Atatürk'ün gravür tekniğinde portresi yer alır. banknotun merkezinde, banknotun değerini gösteren "Beş Bin" ve "Türk Lirası" yazıları bitkisel motifli bir desen üzerinde yer alırlar. Bu desenin üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası" ibaresi yer alırken, desenin alt kısmına doğru çeşitli imzalar yer alır. Banknotun sol tarafında görülen boşluk içerisinde, Atatürk'ün portresinin yer aldığı Filigran görülmektedir. Filigranı bir karanfil demeti çevrelemektedir. Banknotun alt tarafında yer alan bordürün uçlarında, banknotun değerini belirleyen "Beşyüz" rakamı giyoş motiflerinin oluşturduğu desenler üzerinde görülür. Kartuşların arasında kalan bordür bitkisel motifli olup, bu bordürün altında yer alan bordür ise küçük lale motiflerinden oluşmaktadır. Banknotun sağ üst köşesinde "Beşyüz" rakamı, giyoşlu motiflerin oluşturduğu desen içerisinde açık tonla görülebilmektedir. Bu desenin alt kısmında, kıvrımlı olarak uzanan yaprakların arasında çiçek motifleri tasarımda yerini almaktadır.

E 7 - BEŞBİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 29-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Kahverengi, turuncu ve mavi renklerin kullanıldığı banknotun arka yüzü, dikdörtgen alan içerisinde tasarımı oluşmuştur. Sade tasarım biçimine sahip olan banknot, merkezinde "Konya Mevlana Müzesi" ve "Mevlana Figürü" konu edildiği resim yer alır. Türk büyüklerinden Mevlana'nın konu edildiği resim gravür tekniğinde olup, kahverengi tonla tasarlanmıştır. Gravürü, çizgi ve motiflerin çevrelediği kubbe biçimli alan kaplamaktadır. Gravürün sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran görülür. Bu filigranı bir karanfil demeti, çevreleyerek üst köşedeki kartuşun altına gizlenir. Kartuş, giyoş motiflerin oluşturduğu desen üzerinde yer alan "Beşbin" rakamından oluşur. Banknotun sol tarafında giyoş ve bitkisel motiflerin iç içe kaynaşarak oluşturduğu desenin merkezinde "Beşbin" rakamı açık tonla yer almaktadır. Banknotun üst tarafında, "Türkiye Cumhuriyet Merkez

Bankası" ibaresi fon üzerinde yazılı olarak görülür. Banknotun alt tarafında üst üste duran iki bordür yer alır. Üst kısımda yer alan bordür, iç içe geçmeli mavi ve turuncu renklerin oluşturduğu motiflerle oluşmaktadır. Bordürün sol ucunda "Beşbin" rakamı, bu rakamın "Türk Lirası" yazısını ikiye bölmektedir. Banknotun en alt kısmında yer alan bordür ise elips şeklinde motiflerden oluşur. VII. Emisyon grubu içerisinde yer alan "Beşbin Türk Lirası" IV tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 7 - ONBİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 30 - a
Emisyon Grubu	: E 7
Küpürü	: 10 000 "ONBİN TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: TL. 720. 670. 000. 000
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 25. 10. 1982
Tedavülden Çekildiği Tarih	: -
Taşıdığı İmzalar	: Osman ŞIKLAR, İbrahim KURT
Boyutları	: 72X146 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Mor ve yeşil renklerin bir arada kullanıldığı banknot, dikdörtgen alan içerisinde tasarımı oluşturulmuştur. Banknotun sağ tarafında, Atatürk'ün portresi gravür tekniğinde yer

alır. Portre, banknottan belirli bir mesafe yüksekteymiş gibi tasarlanmıştır. Tasarımın merkezinde, banknotun değerini gösteren "On Bin" ve "Türk Lirası" yazıları bitkisel motifli daire üzerinde yer alır. Aynı motif üzerinde ilgili kanun hükmü ve imzalar görülebilmektedir. Bu desenin üst kısmında Atatürk'ün portresinin önünden başlayıp banknotun diğer ucuna kadar uzanan, orta kısmı daha kalın, saç örgüsüne benzer motifli bir bordür yer alır. Bordürün üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazısı fon üzerinde görülmektedir. Banknotun sol tarafında Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran, dikkatli bakıldığında görülür. Filigranın alt kısmında bitkisel motiflerin oluşturduğu desen ve "Onbin" rakamı yer almaktadır. Banknotun sağ alt köşesinde, daire formunda çiçek ve yapraklardan oluşan bir desen yer alır. Bu desenin alt kısmından başlayıp üste "On bin" rakamının yer aldığı kartuşa doğru uzanan demet halinde çiçekler görülür. Banknotun taban kısmında yer alan kalın bordür, giyoş ve rumi motiflerin zigzag çizmesiyle oluşmaktadır.

E 7 - ONBİN TÜRK LİRASI
I. TERTİP

Resim No : 30 - b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Yeşil rengin hakim olduğu banknotun arka yüzü, dikdörtgen alan içerisinde tasarımı oluşmuştur. Banknot üzerinde geniş yer kaplayan resimler, tasarıma ağırlığını koymaktadır. Ön yüzeyde Mimar Sinan'ın Portresi, arka yüzeyde kendi sanat eseri olan Edirne Süleymaniye Camii'den büyük bir gurur duyuyormuşçasına ifadelendirilmiştir. Resimler gravür tekniğinde yapılmış olup, yeşil tonlardan oluşmaktadır. Süleymaniye Camii'nin yer aldığı görüntü, bir daire içerisinde Mimar Sinan'ın portresi, daha ön planda ve dairenin üzerine gelecek biçimde tasarlanmıştır. Gravürün sağ tarafında, boylu boyunca uzanan bir çiçek demeti yer alır. Banknotun sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran görülür, bu filigranın üst tarafında "On bin" rakamı, alt tarafında ise "On Bin Türk Lirası" bir desen üzerinde yer alır. Banknotun sol alt köşesinde, banknotun değerini gösteren "Onbin"

rakamı görülmektedir. Banknotun üst yüzeyinde ise; "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi banknotu kaplayan fon üzerinde yazılıdır. VII. Emisyon grubu içerisinde yer alan "On Bin Türk Lirası" IV tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 7 - YİRMİBİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 31-a
Emisyon Grubu	: E 7
Küpürü	: 20000 "YİRMİBİN TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: -
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 9.5.1988
Tedavülden Çekildiği Tarih	: -
Taşıdığı İmzalar	: Dr. Rüştü SARACOĞLU, Bediz DEMİRAY
Boyutları	: 72x152 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Bordo kırmızı rengin hakim olduğu banknot, dikdörtgen alan içerisinde tasarımı oluşmuştur. Atatürk'ün portresinin yer aldığı gravür resim, banknotun sağ tarafında koyu

tonla görülebilmektedir. Portrenin arka tarafında aşağıya doğru sarkan ve uç kısmı rumi motifli olan "Yirmibin" rakamı yer almaktadır. Banknotun merkezinde, çiçeklerin oluşturduğu çelenk biçiminde bir daire yer alır. Bu dairenin etrafında, daire formuna uygun çizgiler, daireyi çevreleyerek sarmaktadır. Bu görünüm üzerinde "Yirmibin" ve "Türk Lirası" yazıları görülür. Banknotun sol tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran dikkatli bakıldığında görülmektedir. Filigranın alt ve üst köşelerinde "Yirmibin" rakamı yer alır. Filigranın sol tarafında, banknotu boylamasına kaplayan ve çizgilerden oluşan lale deseni tasarıma farklı bir değer kazandırır. Banknotun üst kısmında ve çift sıra halinde "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazısı yer alır. Banknotun alt tarafında, kırmızı ve mor renklerden oluşan giyoş motifleri, kalın bir bordür havasıyla banknotu sınırlar.

E 7 - YIRMİBİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 31-b

Grafiksel Çözümleme : Arka Yüz

Mor rengin hakim olduğu banknotun arka yüzü, tasarım açısından ön yüzle benzerlik gösterir. Banknot üzerinde geniş bir yüzeye sahip olan resimde, T. C. Merkez Bankası İdare Merkezi yeni hizmet binası'nın, Gençlik Parkı'ndan bir görünümü (Ankara) konu olarak seçilmiştir. Mor rengin kullanıldığı resim, gravür tekniğinde oluşturulmuştur. Ön yüzde olduğu gibi, çizgilerden oluşan lale deseni, banknotu iki parçaya bölmektedir. Gravürün yer aldığı bölümün üst köşesinde "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi, çift satır oluşturacak şekilde kalın giyoşlu bordürün içerisinde yer alır. Banknotun sol alt köşesinde yer alan "Yirmibin" rakamı, resmin üzerine binecek şekilde tasarımı yapılmıştır. Banknotun sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran görülür. Filigranın alt kısmında, daireler içerisinde mimari motif görülmektedir. Filigran üst kısmında ise; yarısı bordür üzerinde diğer yarısı filigrana doğru sarkan "Yirmibin" rakamı tasarımı oluşturmaktadır. VII. Emisyon grubu içerisinde yer alan "Yirmibin Türk Lirası" I Tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 7 - ELLİ BİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 32-a
Emisyon Grubu	: E7
Küpürü	: 50000 "ELLİ BİN TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: -
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - Türkiye
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 15.5.1989
Tedavülden Çekildiği Tarih	: -
Taşıdığı İmzalar	: Dr. Rüşdü SARACOĞLU, Dr. Ercan KUMCU.
Boyutları	: 76X152 mm.

Grafiksel çözümleme: Ön Yüz

Yeşil rengin hakim olduğu banknot, tasarım açısından iki bölümden oluşmaktadır. Tasarımın sol tarafına doğru, banknotu yukarıdan aşağıya doğru kesen birbirine geçmeli

motiflerin oluşturduğu desen tasarımı ikiye bölünmektedir. Bu desenin üzerinde yaprak motiflerinden oluşan daire biçiminde bir desen yer alır. Banknotun sol tarafında yer alan boşluk üzerinde, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran görülür. Bu filigranın üst tarafında, banknotun seri numaraları ve "Ellibin" rakamı görülürken, filigranın alt tarafında ise "Ellibin" rakamı yer alır. Banknotun sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı gravür görülmektedir. Bu gravürün sol tarafında, banknotun değerini gösteren "Ellibin" rakam ve yazısı ile "Türk Lirası" ibaresi giyoş motiflerinin oluşturduğu alan üzerinde yer almaktadır. Bu yazıların alt tarafında ilgili kanun hükmü ile çeşitli imzalar görülür. Banknotun üst tarafında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılı ibare yer alır. Banknotun alt tarafında giyoş motiflerinin oluşturduğu bordür görülür. Banknotun yan tarafında ise aşağıya doğru sarkan "Ellibin" rakamı bordür içerisinde açık tonla tasarlanmıştır.

E 7 - ELLİBİN TÜRK LİRASI I. TERTİP

Resim No : 32-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Yeşil rengin hakim olduğu banknotun arka yüzü, tasarım açısından ön yüzle benzerlik gösterir. Ön yüz üzerinde olduğu gibi birbirine geçmeli motiflerin oluşturduğu kalın bordür, tasarımı iki parçaya bölmektedir. Tasarımın sağ tarafında Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran görülmektedir. Filigranın üst kısmında "Elli" rakamı yer alırken, filigranın alt kısmında rumi motifli bir desen yer alır. Tasarımın sol tarafına hakim olan "T.C. Büyük Millet Meclisi Binası" konulu resim görülür. Bu resim gravür tekniğinde yapılmış olup giyoş motiflerle çevrelenmiştir. Banknotun üst tarafı bordürlü olup, içerisinde "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılı ibare yer alır. Banknotun alt tarafında ise "Ellibin" rakamı ve "Ellibin Türk Lirası" yazısı giyoş motifli alan üzerinde yer almaktadır. VII. Emisyon grubu içerisinde yer alan "Ellibin Türk Lirası" I Tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 7 - YÜZBİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 33-a
Emisyon Grubu	: E 7
Küpürü	: 100.000 "YÜZBİN TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: -
Basım Yeri	: Banknot Matbaası – TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 11.11.1991
Tedavülden Çekildiği Tarih	: -
Taşıdığı İmzalar	: Dr. Rüştü SARACOĞLU, Kadir GÜNAY
Boyutları	: 76x158 mm.

Grafiksel Çözümleme:Ön Yüz

Kahverengi ve yeşil renklerin bir arada kullanıldığı banknot, bundan önce incelemiş olduğumuz Yirmibin ve Elli bin banknotları ile tasarım açısından benzer özellikler gösterir.

Banknotun sağ tarafında Atatürk'ün portresi cepheden çizilerek tasarım üzerine aktarılmıştır. Resim gravür tekniğinden oluşmuştur. Portrenin sağ tarafında, kahverengi fon üzerinde, çark dişlilerine benzer bir desen daire içerisinde yer alır. Bu alanın alt kısmında "T. C. Merkez Bankası" amblemi görülmektedir. Banknotun orta alanında yer alan ve banknotun değerini gösteren "Yüzbin" rakam ve yazısı ile "Türk Lirası" yazısı beyaz bordürlerin yer aldığı yüzey üzerinde görülür. Beyaz bordürler minyatür halde yer alan "Atatürk'ün Samsun'daki Heykeli" altından oluşarak banknotun bütün yüzeylerine dağılır. Banknotun üst yüzeyine doğru "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi çift sıra halinde yazılıdır. Banknotun sol tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran, boş görünen yüzey üzerinde görülmektedir. Bu yüzeyin üst kısmında banknotun seri numarası ve "Yüzbin" rakamı yer alırken, aynı rakam filigranın alt tarafında büyük görünümde yer alır. Banknotun alt tarafında, ahşap oyma tekniğinde kahverengi bordür ile çizgili ince bir bordür yer alır.

E 7 - YÜZBİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 33-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Kahverengi ve yeşil renklerin hakim olduğu banknotun arka yüzü, tasarım açısından iki bölümden oluşmaktadır. Tasarımın sol tarafında "Atatürk'e çiçek sunan öğrenci grubu" konun edildiği resim yer almaktadır. Bu resim Türk gençliğinin ve Atatürk'ün birbirlerine olan sevgisini yansıtmaktadır. Ulu Önder Mustafa Kemal ATATÜRK, Cumhuriyeti Türk gençliğine emanet etmişti, bu resim Türk gençlerinin bu emanete sahip çıktığını sembolize etmektedir. Resmin üst tarafında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazısı yer alır. Resim üzerinde Atatürk'ün çevresini bir güneş gibi çevreleyen motifin sol alt köşesine doğru "T.C. Merkez Bankasının" amblemi yer alır. Banknotun sol alt köşesinde "Yüzbin" rakamı görülmektedir. Bu rakamla aynı boyutta uzanan çiçek motifli bordür, banknot üzerinde ki resime sınır oluşturur. Bu bordürün alt kısmında, yarım halkalar halinde açık tonlu, ikinci bir

bordür yer alır. Tasarımın sol tarafında yer alıp ve banknotu ikiye bölen yıldız motifli desen uzanır. Bu desenin sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran, boş görünen yüzey içerisinde yer alır. Filigranın üst kısmında banknotun değerini gösteren "Yüzbin" rakamı yer alırken, filigranın alt kısmında "Yüzbin" rakamı üzerinde "Yüzbin Türk Lirası" çift sıra halinde tasarlanmıştır. VII. Emisyon grubu içerisinde yer alan "Yüzbin Türk Lirası" II tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 7 - İKİYÜZELLİ BİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 34-a
Emisyon Grubu	: E 7
Küpürü	: 250000 "İKİYÜZELLİ BİN TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: -
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 2.10.1992
Tedavülden Çekildiği Tarih	: -
Taşıdığı İmzalar	: Dr. Rüşdü SARACOĞLU, Kadir GÜNAY
Boyutları	: 76x158 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Mavi rengin hakim olduğu banknot, alt ve üst kısımlarda kalın bordürlerin yer aldığı dikdörtgen alan içerisinde tasarımı oluşturulmuştur. Banknotun sağ tarafında, Atatürk'ün

portresinin yer aldığı gravür, mavi tonlu olarak görünebilmektedir. Gravürün arkasında yer alan geometrik fon portreyi ön plana çıkartmıştır. Portrenin sağ tarafında, "T.C. Merkez Bankası" amblemi çiçek motifleri içerisinde yer alır. Amblemin üst tarafında, kahverengi tonlu ve iç içe geçmeli motiflerden oluşan, üçgen yer almaktadır. Banknotun merkezinde, banknotun değerini gösteren "İkiyüzelli bin " rakam ve yazısı ile "Türk Lirası" ibaresi, ilgili kanun ve imzaların bulunduğu alanın üst tarafında yer alır. Banknotun sol tarafına doğru mimari motif bulunan bir bordür dikey olarak banknotu ikiye bölmektedir. Banknotun sol tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran, boş görünen alan içerisinde yer almaktadır. Bu alanın üst tarafında banknotun seri numarası yer alırken, alt tarafta "İkiyüzelli bin" rakamı görülmektedir. Banknotun üst tarafında yer alan bordür mavi renkli olup; iç kısmında, dikdörtgen alan içerisinde "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi yazılıdır. Banknotun alt tarafında yer alan bordür ise örgülü motiflerden oluşmaktadır.

E 7 - İKİYÜZELLİ BİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 34-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Mavi rengin hakim olduğu banknotun arka yüzü, tasarım açısından ön yüz ile uyum içerisindedir. Tasarımı ok işaretlerinden oluşan geometrik motif, iki bölüme ayırmaktadır. Banknotun sağ tarafında, tarihi ve turistik yörelerimizden olan Antalya'nın "Tarihi Kulenin" bir görünümü, konu olarak seçilmiş ve resimlendirilmiştir. Resim gravür tekniğinde oluşup, mavi tonlar içerisinde yer almaktadır. Banknotun sol alt köşesine doğru "T. C. Merkez Bankası" amblemi yer almaktadır. Amblemin alt tarafında, banknotun değerini gösteren "İkiyüzelli Bin" rakamı görülmektedir. Bu rakama paralel olarak uzanan kalın bordür, banknotu ikiye bölen dikey bordüre kadar uzanır. Banknotun üst kısmında yer alan açık bordürün içerisinde "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi yazılıdır.

Banknotun sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran boş görünen alan

içerisindedir. Filigranın üst tarafında "İkiyüzelli bin " rakamı yer alırken, filigranın alt tarafında "ikiyüzelli bin" rakamı üzerinde "İkiyüzelli Bin Türk Lirası" yazısı çift sıra halinde yazılıdır. VII. Emisyon grubu içerisinde yer alan "İkiyüzelli Bin Türk Lirası" I tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 7 - BEŞYÜZ BİN TÜRK LİRASI

I. TERTİP

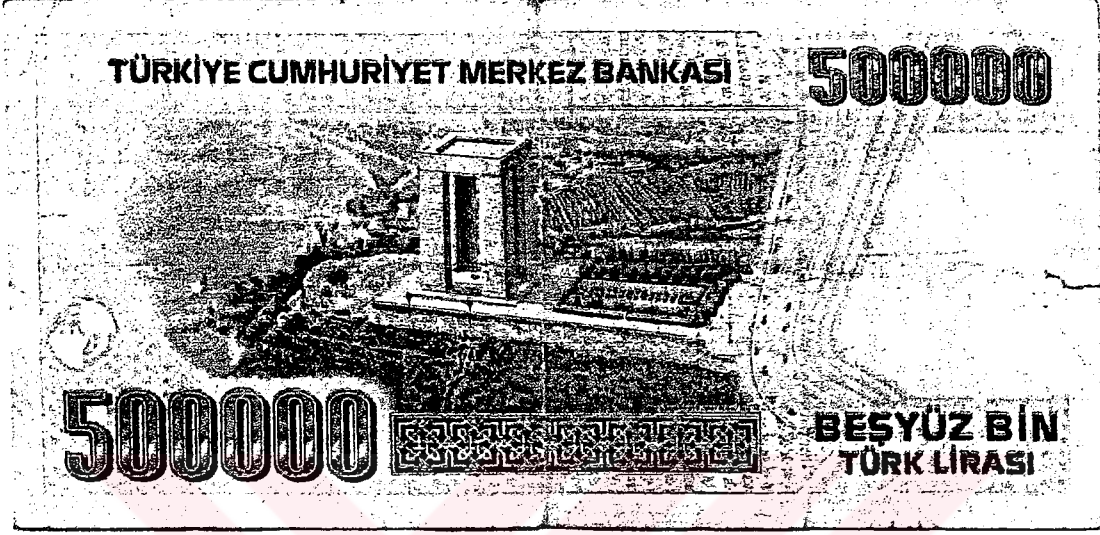
Resim No	: 35-a
Emisyon Grubu	: E 7
Küpürü	: 500000 "BEŞYÜZ BİN TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: -
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 18.3.1993
Tedavülden Çekildiği Tarih	: -
Taşıdığı İmzalar	: Dr. Rüşdü SARACOĞLU, Dr. Hasan ERSEN
Boyutları	: 76x160 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Mor rengin hakim olduğu banknot, alt ve üst kısımlarda kalın bordürlerin yer aldığı dikdörtgen alan içerisinde tasarımı oluşturulmuştur. Banknotun sağ tarafında Atatürk'ün

cepheden bir portresi yer almaktadır. Gravür tekniğinde olan portre mor rengin tonlarından oluşmuştur. Portrenin arkasında yer alan geometrik fon ve gölge, portrenin ön plana çıkmasını sağlamıştır. Portrenin sağ tarafında "T.C. Merkez Bankası" amblemi yer almaktadır. Bu amblemin üst tarafında, kahverengi tonlu mimari motiften oluşmuş kare desen yer alır. Banknotun orta kısmında, geometrik ve lale motiflerinin oluşturduğu desen üzerinde banknotun değerini gösteren "Beşyüz Bin" rakam ve yazısı ile "Türk Lirası" yazısı ilgili kanun hükmü, imzaların üst kısmında yer alır. Bu alanın üst tarafına doğru "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi, çift sıra biçimiyle yazılıdır. Banknotun sol tarafına doğru banknotu iki parçaya bölen, giyoş ve mimari motifler ile yazılardan oluşan farklı kalınlıktaki bordürler görülmektedir. Banknotun sol tarafında Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran, boş görülen alan içerisindedir. Filigranın üst tarafında banknotun seri numaraları ile "Beşyüz Bin" rakamı yer alırken, filigranın alt kısmında "Beşyüz Bin" rakamı görülmektedir. Banknotun üst tarafında, içerisinde "T.C.M.B" kısaltması yer alan parçaların oluşturduğu bordür, banknotun alt kısmında da görülür. Alt kısmında yer alan bu bordürün altında, ince ve kalın bordürler yer alarak tasarımı oluşturmaktadır.

E 7 BEŞYÜZ BİN TÜRK LİRASI
I. TERTİP

Resim No : 35-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Mor rengin hakim olduğu banknotun arka yüzü, tasarım açısından ön yüz ile benzerlik göstermektedir. Milli mücadelenin yapıldığı Çanakkale’de şehit olan insanlarımız için yapılan "Çanakkale Şehitleri Anıtı" konu olarak seçilerek banknot üzerine resimlendirilmiştir. resim gravür tekniğinde olup, mor rengin tonlarından oluşmaktadır. Banknotun sol alt köşesine doğru T.C. Merkez Bankasının amblemi yer almaktadır. Bu amblemin alt tarafında banknotun değerini gösteren "Beşyüz Bin" rakamı yer almaktadır. Rakamla paralel olarak uzanan mimari motiflerin oluşturduğu kalın bordür, banknot üzerinde yer alan gravüre sınır olup, bitimine kadar uzanır. Banknotun üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi bordür üzerinde yazılıdır. Banknotun sağ tarafına doğru banknotu iki parçaya bölen, giyoş ve mimari motifler ile yazılardan oluşan farklı kalınlıktaki

bordürler yer alır. Bu bordürler, banknotun sağ alt köşesinde yer alan "Beşyüz Bin Türk Lirası" yazısının taban kısmından oluşarak banknotun sol üst köşesine doğru uzanır. Bu bordürler banknotun sağ üst köşesinde yer alan "Beşyüz Bin" rakamına fon oluşturur. Banknotun sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin bulunduğu filigran, boş görünen alan içerisindedir. VII. Emisyon grubu içerisinde yer alan "Beşyüz Bin Türk Lirası" III. Tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 7 - BİR MİLYON TÜRK LİRASI
I. TERTİP

Resim No	: 36-a
Emisyon Grubu	: E 7
Küpürü	: 1.000.000 "BİR MİLYON TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: -
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: 16.1.1995
Tedavülden Çekildiği Tarih	: -
Taşıdığı İmzalar	: Ş. Yaman TÖRÜNER, O. Cavit ERTAN
Boyutları	: 76x160 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

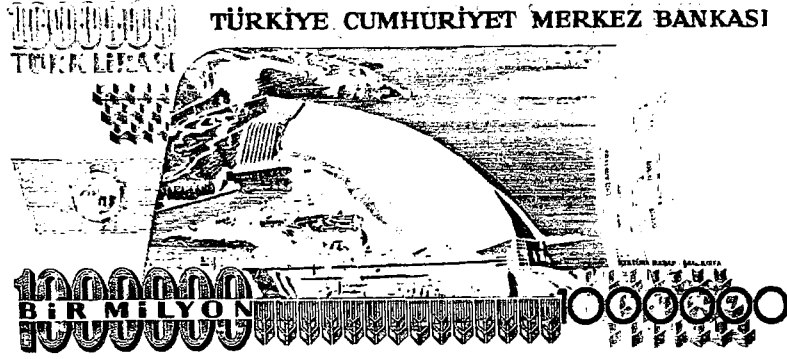
Bordo ve mavi renklerin kullanıldığı banknot, dikdörtgen alan içerisinde tasarımı oluşmuştur. Banknot üzerinde yer alan Atatürk'ün portresi gravür tekniğinden oluşmuştur.

Portre arkasında yer alan geometrik fon ve bordür, portreyi ön plana çıkartmaktadır. Tasarımın sağ tarafında herhangi bir fon yer almayıp, bu alan banknotun değerini gösteren rakamı ve yazı gruplarından oluşmaktadır. Banknotun sağ üst köşesinde "Bir Milyon" rakamı, bunun alt tarafında "Bir Milyon" yazısı ile "Türk Lirası" ibaresi yer alır. Bu alanın alt kısmında, buğday başaklarının oluşturduğu motifler arasında "T.C. Merkez Bankası amblemi yer alır. Banknotun sağ alt köşesinde banknotun seri numarası, imzalar ve ilgili kanun hükmü mevcuttur.

Banknotun sol tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran, boş görülen alan içerisinde görülür. Filigranın üst tarafında banknotun seri numarası yer alırken, alt tarafta "Bir Milyon" yazı ve rakamı yer alır. Filigranın sağ tarafında farklı kalınlıklarda yer alan bordürler üzerinde "Bir Milyon" rakamı ve bu rakamın üst tarafında başak motifleri görülmektedir. Banknotun taban kısmında, portrenin altında başak motiflerinden oluşan bordür yer alır. Banknotun üst kısmında ise "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi çift sıra halinde bordür içerisinde yazılmıştır.

E 7 - BİR MİLYON TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 36-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Bordo ve mavi renklerin hakim olduğu banknotun, dikdörtgen alan içerisinde tasarım oluşmuştur. Tasarımın merkezinde yer alan resim, Güneydoğu Anadolu bölgesine hayat verecek olan "Şanlıurfa Atatürk Barajı'nın" konu edildiğini görünümünden oluşmaktadır. Gravür tekniğinde oluşan resim, yamuk bir alan içerisinde yer alır. Resmin sağ tarafında, "Bir milyon" ve "T.C.M.B" yazıları ile başak motifinin oluşturduğu bordür görülmektedir. Eğik bordürün taban kısmında, başak motifleri üzerinde "Bir Milyon" rakamı yer almaktadır. Banknotun sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran, boş görünen alan içerisinde dikkatli bakıldığında görülmektedir.

Banknotun sağ tarafında T.C. Merkez Bankası amblemi, geometrik çiçek motifleri üzerinde yer alır. Amblemin üst kısmında, başak motifleri ile "Bir Milyon" rakam ve yazısı

görülmektedir. Banknotun sol alt köşesinde "Bir milyon" rakamı içerisinde oluşan dikdörtgen, "Bir Milyon" yazısını taşımaktadır. Banknotun altında yer alan "Bir Milyon" rakamıyla paralel olarak uzanan on dört adet başak, bordür gibi yer almaktadır. Banknotun üst tarafında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazılı ibare, yaprak ve üzüm salkımlarının oluşturduğu bordür üzerinde yer alır. VII. Emisyon grubu içerisinde yer alan "Bir Milyon Türk Lirası" I Tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

E 7 - BEŞ MİLYON TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No	: 37-a
Emisyon Grubu	: E 7
Küpürü	: 5000000 "BEŞ MİLYON TÜRK LİRASI"
Bastırılan Miktar	: -
Basım Yeri	: Banknot Matbaası - TÜRKİYE
Tedavüle Çıktığı Tarih	: Ocak - 1997
Tedavülden Çekildiği Tarih	: -
Taşıdığı İmzalar	: -
Boyutları	: 76x160 mm.

Grafiksel Çözümleme: Ön Yüz

Yeşil rengin hakim olduğu banknot, sade bir tasarımdan oluşur. Banknot üzerinde ulu önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün portresi, tatlı bir tebessümü ile cepheden çizilmiştir.

Portrenin sağ tarafında ışıldayan altın bir madalyon görülür. Madalyonun st kısmında kahverengi tonlu, baklava dilimlerinin oluşturduğu üçgen ve bu üçgenin üzerinde banknotun değerini gösteren "Beş Milyon" rakamı yer alır. "Beş Milyon" rakamının sıfırları fazla olduğundan, ilk üç sıfır açık, diğer üç sıfır koyu tonlu olup insanların rahat algılamalarını sağlamaktadır. Portrenin sol tarafında banknotun değerini gösteren "Beş Milyon" yazısı ve "Türk Lirası" ibaresi rumi motifinin oluşturduğu desen üzerinde yer alır. Bu desen kalp ve geometrik motiflerle evrelidir. Bu alanın alt tarafında, "Beş Milyon" rakamı yer alırken, banknotun üst kısmına doğru "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" ibaresi çift sıra halinde görülmektedir.

Banknotun sol tarafında Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran, boş görülen alan üzerinde yer alır. Filigranın st tarafında ise banknotun seri numarası ile Türkiye Haritası görülür. Türkiye haritası üzerinde Ankara'dan doğan güneşin ışıkları tüm yurdu çevrelemektedir.

E 7 - BEŞ MİLYON TÜRK LİRASI

I. TERTİP

Resim No : 37-b

Grafiksel Çözümleme: Arka Yüz

Yeşil rengin hakim olduğu banknotun arka yüzü, sade bir tasarım ile oluşmuştur. Cumhuriyetin kurucusu, ulu önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün ebedi istirahatgahı olan "Anıtkabir" dikdörtgen içerisinde ve banknotun geniş bir yüzeyini kaplayacak şekilde tasarlanmıştır. Gravür tekniğinde yapılmış olan bu resim yeşil tonlardan oluşmaktadır. Resmin sağ tarafında yanan meşale deseni, resmin konusu ile özdeşleşmektedir. Banknotun üst kısmında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" yazısı siyah tonla yer alır. Banknotun sağ tarafında, Atatürk'ün portresinin yer aldığı filigran, boş görünen alan içerisinde görülebilmektedir. Banknotun her bir köşesinde sarı tonlu dikdörtgen alanlar yer alır. Bu alanların sağ üst köşesinde "Beş Milyon" rakamı, sağ alt köşesinde ise "Beş Milyon" ve "Türk Lirası" ibareleri yer almaktadır. Banknotun sol alt köşesine doğru "Beş Milyon"

rakamı, sağ alt köşesinde ise "Beş Milyon" ve "Türk Lirası" ibareleri yer almaktadır. Banknotun sol alt köşesine doğru "Beş milyon" rakamı, gravürü oluşturan resim üzerine binecek şekilde yer alırken, rakamı oluşturan sıfırları, mimari motifler izleyerek resimle birlikte son bulur. VII. Emisyon grubunun son halkasını oluşturan "Beş Milyon Türk Lirası" 1 Tertip halinde tedavüle çıkmıştır.

IV.BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİ BANKNOTLARI VE BANKNOTLARDA KULLANILAN GRAFİKSEL UNSURLAR

4.1. Yazı ve Rakamlar

Banknotu oluşturan en önemli unsurlardan biri yazı ve rakamlardır. Yazı ve rakamlar banknotun değerinin algılanabilmesini gösterdiği gibi banknot hakkında çeşitli bilgiler sunmaktadır.

Cumhuriyet dönemi banknotlarımızın, I. Emisyon grubunda yer alan yedi adet banknotumuz üzerinde yazı ve rakamlar, Arap ve Latin alfabelerinden oluşmaktadır. Harf devrimi ile kabul edilen Latin alfabesi, daha sonra tedavüle çıkarılan banknotlarımız üzerinde yer almasını sağlamıştır. Kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin, yeni harfler kullanmaya başlaması yazım dili üzerinde oluşturduğu olumsuz etkiler, banknot üzerinde de kendini göstermiştir. I. Emisyon ile V. Emisyon arasında tedavüle çıkarılan banknotlarımızda, "Cumhuriyet" kelimesi "Cümhuriyet" diye banknotlar üzerinde yer almıştır.

Banknotlar üzerinde görülen yazı ve rakamlar, banknotla uyum sağlayacak ölçüde uygun karakter ve uygun oranlarda, tasarım üzerinde kullanılmıştır. Yazı ve rakamlar çoğu zaman banknot üzerinde yer alan unsurlarla kaynaşabilmesi için resimsel görünümlü olarak tasarlanmıştır. Bu görünüm banknot tasarımına güzel bir estetik değer kazandırmıştır.

Banknotun tasarımında yazı ve rakamların yerleri, tipografik kompozisyona bağlı kalacak şekilde uygun yerlere konularak, tasarım üzerinde belirli bir denge sağlanmıştır. Banknotun ön yüzünde yer alan yazı ve rakamlar, gerek tipografik konum, gerekse karakter bakımından, arka yüz ile benzer tasarım örnekleri oluşturmuştur.

4.2. Portreler

Cumhuriyet dönemi banknotlarımızın, genel olarak ön yüzlerinde portreler yer alırken, bazı banknotların arka yüzlerinde de portreler görülmektedir. Portreler, daha çok cepheden ve yandan görülmektedir. Banknotlarımızın tamamı birebir ölçülerde, gravür tekniği ile banknotun yüzeyine aktarılmıştır. Bu açıdan tasarım üzerinde oluşan portreler büyük bir özen ve titizlikle hazırlanmıştır.

I. Emisyon grubu içerisinde tedavüle çıkarılan banknotların ön yüzlerinde

ATATÜRK portreleri yer almaktadır. II. Emisyon grubu banknotların, belirli bir dönem içerisinde tedavüle çıkanlarının önyüzleri üzerinde İsmet İNÖNÜ' nün portreleri yer alır. Daha sonra ki dönemlerde tedavüle çıkan banknotların önyüzlerinde Atatürk'ün portreleri görülür. Bu dönemden itibaren tedavüle çıkarılan bütün banknotların ön yüzlerinde ve filigranlarında ATATÜRK portreleri görülür. VII. Emisyon grubu içerisinde tedavüle çıkarılan bazı banknotların arka yüzlerinde Fatih Sultan Mehmet, Mehmet Akif Ersoy ve Mimar Sinan'ın portreleri görülür.

Cumhuriyet dönemi banknotların üzerinde yer alan portrelerin, büyük bir çoğunluğu gerçek görünümlelerinden çok uzak çizilmiştir. Özellikle V. Emisyon ve VI. Emisyon grubu banknotların bir kısmı portresi, ATATÜRK' e hiç benzememektedir. Bu portreleri yabancı sanatçılar yaptığı için Atatürk'ün kişiliğini, gözlerindeki sevecen ve dinamik bakışları, yüzündeki sıcaklığı ve dudaklarındaki tatlı gülümsemeyi hissetmedikleri için ATATÜRK' ün portresini yapamamışlardır. Ülkemiz sanatçılarından Selahattin TUĞA' nın E-6 1000 TL., E-7 10 TL., E-7 5000 TL.'sı üzerinde yapmış olduğu Atatürk portreleri gerçeğine daha çok benzemiştir. Ünlü Gravör Prof Trento CIONNİ'nin öğrencisi olan ve Atatürk'ün bütün kişisel özelliklerini çok iyi algılamış olan, ülkemiz sanatçılarından Şükrü ERTÜRK' ün banknot Matbaasında yapmış olduğu E-7 100000 TL., E-7 250.000 TL., E-7 500.000 TL., E7 1.000.000 TL. ve E-7 5.000.000 TL.'sı üzerinde yer alan Atatürk portreleri gerçek görünümüne benzemiş olup, Atatürk'ün bütün kişisel özellikleri algılanmaktadır.

4.3.Figürler

Genellikle banknotların arka yüzlerinde görülen figürler,banknot tasarımına ayrı bir güzellik katmaktadır. Grafik sanatlar kapsamı içerisinde yer alan banknotlar; insanlar arası iletişim aracı özelliğini taşımaktadır. Bu özelliği ile banknot üzerinde görülen figürler,insanlara belirli bir mesaj gönderme işini üstlenmiş gibidir. Figürlerin tarihe mal olmuş kişilerden seçilmiş olması,biz insanlara tarihi bilgiler aktarmaktadır. Cumhuriyet dönemi banknotlar üzerinde görülen,tarihi değer ve estetik güzellikler içeren bu figürler; I. Emisyon içerisinde bozkurt figürü, II. Emisyon gurubunda hayvan figürleri, III. Emisyon grubunda köylü kadınları,hayvan figürleri,üzüm salkımı tutan Türk kıızı,izciler,V. Emisyon grubunda fındık toplayan üç Türk kıızı, ulus Zafer Anıtı'ndan bir asker figürü,VII. Emisyon grubunda Mevlana figürleri, Atatürk ve bir grup öğrencinin oluşturduğu figür kompozisyonu,

Cumhuriyet dönemi banknotları üzerinde görülmektedir. Bu figürlerin, aynı zamanda banknotun iletişim aracı olma özelliğinden dolayı banknot grafik tasarımı için önemli bir yerinin olduğunu söyleyebiliriz. Bu nedenle banknot üzerinde çok sayıda ve değişik özelliklerde figürlerin yer almasının olumlu sonuçlara neden olduğunu ifade edebiliriz.

4.4 Manzaralar

Banknot üzerinde görülen figürler gibi, manzaralar da genellikle banknotların arka yüzlerinde daha çok görülmektedir. Tarihi öneme sahip ve doğal güzelliklerin işlendiği manzaralar, gravür tekniği ile banknot yüzeylerine aktarılmıştır.

Manzaralar kapsamı içerisinde; ülkemizde yer alan tarihi ve doğal güzelliklere sahip şehirlerimizin görünüşleri, estetik açıdan büyük haz uyandıran turistik ve doğal mekanlar yer almaktadır. Bu manzaralar banknot üzerine gravür tekniği ile aktarılmıştır. Banknot yüzeyinde geniş bir alan kaplayan manzaralar, genellikle filigranların yan tarafında yer alıp, banknotun ön yüzleri ile uyum ve denge sağlayacak bir şekilde tasarlanmıştır. Banknotun ön yüzlerinde görülen banknotlar ise genellikle portrelerle simetri sağlayacak şekilde tasarlanarak banknot yüzeylerine aktarılmışlardır.

4.5. Mimari Yapılar

Banknotların genellikle arka yüzeylerinde görülen mimari yapılar tarihi öneme sahip binalar, anıtlar, kuleler, camiler, köprüler, kaleler, müzeler, çeşmeler gibi konuları içermektedir. Gravür tekniği ile banknot yüzeyine aktarılan mimari yapılar, manzaralar gibi banknot yüzeyinde geniş yer kaplayıp filigranların yan taraflarında yer almaktadırlar.

Mimari yapılar, tasarım açısından banknotun ön yüzü ile uyum ve denge sağlayacak bir şekilde banknotun arka yüzeylerine aktarılarak tasarıma belirli bir renk kattığını söyleyebiliriz.

4.6. Motifler

Cumhuriyet dönemi banknotları üzerinde bol miktarda motifler görülmemektedir. Bu motifler, Türk sanatının kültürel değerlerinden oluşan bitkisel, rumi, taş oyma, ahşap oyma, mimari, mitolojik motifler ile banknotun kendi motifi olan giyoş motiflerinden oluşmaktadır.

Banknotu oluşumuna yardımcı olan motifler, I. II. III. IV ve V. Emisyon gruplarında yer alan banknotlarımız üzerinde motifler fazla miktarda görülürken, VI ve VII emisyon banknotları üzerinde motifler azalmakla birlikte, daha çok geometrik ve lekese değerlerin

oluşturduğu motifler görülür. Motifler ve diğer unsurlar genellikle banknot yüzeyinde oluşan fonlar üzerinde yer alırlar.

Yabancı ülkelerde, tasarım oluşturan bazı banknotların üzerinde, kendi kültürel değerlerimizi taşıyan motiflerin varlığı, tasarımı oluşturan ülkenin kendi kültüründen etkilenmesine mani olamamıştır.

4.7. Renk Düzeni

Banknotu, görsel olarak oluşturan unsurlardan biri renktir. Renkler, tasarıma uygun olarak seçilmiştir. Aynı banknot farklı renk değerleri ile tedavüle farklı tertiplerle çıkmıştır. Her emisyon grubu içerisinde tedavüle çıkartılan banknotlar, seri halinde çıkarılmış olup, bu seriler farklı renklerden oluşmuştur. Görsel açıdan bazı banknotların renkleri göze hoş görünmese de, insanların bir önceki banknotla daha sonra farklı değerde tedavüle çıkan banknotu daha kolay ayırt edebilmesi için böyle bir anlatış kullanılmıştır.

Cumhuriyet dönemi banknotları üzerinde, tek renk kullanıldığı gibi, birden fazla renk ve renk gurupları kullanılmıştır. Bir banknot üzerinde kullanılan renk tonu, önyüz ile arka yüz aynı olması gerekirken, çoğu banknotlarda bu anlayış görünmektedir.

Banknotlar üzerinde sıcak ve soğuk renk ayrımları yapılmamıştır. Bazen bu renkler bir arada kullanılarak hoş değerler oluşturulmuştur. Banknot üzerinde tek renk tonu (lavi tekniği) genel olarak bütün banknotlar üzerinde kullanılmıştır.

4.8. Banknot Boyutları

Banknot, taşınılabilir olması özelliğinden dolayı küçük boyutlarda ve dikdörtgen biçiminde tasarlanmıştır. Cumhuriyet dönemi banknotlarımızın standart bir ölçüsü yoktur, her banknot kendi tasarımına göre boyutlandırılmıştır. Cumhuriyet dönemimizin banknotlarımızın son halkasını oluşturan VII. emisyon banknotları genel olarak birbirlerine çok yakın ölçülerde tasarlanmıştır.

Cumhuriyet dönemi banknotlarımızın en büyük boyutlarda olanı; I. Emisyon grubu içerisinde yer alan "Bin Türk Lirası" olup boyutları 125x201 mm'dir. En küçük banknotumuz ise; VI. Emisyon grubu içerisinde yer alan "Beş Türk Lirası" banknotudur. Bu banknot 60x135 mm ebatlarındadır.

V.BÖLÜM

DEĞERLENDİRME

Cumhuriyet dönemi paralarımızdan, toplam otuz yedi adet banknot görsel olarak incelenmiştir. Bu banknotlar yedi ayrı emisyon grubu içerisinde tedavüle çıkarılmıştır. I. Emisyon grubu içerisinde tedavüle çıkarılmış olan banknotlar, Ressam Ali Sami Bey'in tasarımlarıyla İngiltere'de basılmıştır. Cumhuriyet dönemi banknotlarımızın ilki olan bu banknotlar, dönemin imkanlarına göre çok başarılı sayabileceğimiz tasarım örneği sunmaktadır. Bu banknotlardan sonra tedavüle çıkarılan II. III. IV. ve V. Emisyon grubu banknotlar, yurt dışında tasarım ve basım işlemleri yapılmıştır. Tasarımları yapılan bu banknotlar, bulunmuş olduğu dönemin karmaşıklığı ve banknotun tasarımını yapan ülkelerin, banknotu bir sanat eseri gözü ile değerlendirmeyip, herhangi kazanç sağlayacakları bir iş gözündeki görmeleri, oluşan tasarımları olumsuz yönde etkilemiştir. Örneğin II. Emisyon içerisinde çıkarılan “Elli Kuruş” değerindeki banknot Alman marklarının kopyası şeklinde tasarlanmış. Yine Alman Marklarına benzeyen bir başka banknot III. Emisyon grubunda “On Türk Lirası”dır. Bu banknotu aynı paralelde “Yüz Türk Lirası” izlemektedir. IV. Emisyon kapsamında “Yüz Türk Lirası” da Amerikan dolarının kopyası şeklindedir. Bu benzerlikler aynı dönem içerisinde farklı tertiplerde görülür. Bu açıdan, cumhuriyet dönemi banknotlarımızın pek başarılı sayamayacağımız dönemin bu dört emisyon grubu banknotları olduğunu söyleyebiliriz. Banknotlar üzerinde, kendi kültürel değerlerimizin oluşturduğu motifler, banknotlar üzerinde kullanılmışsa da bazı banknotlar, tasarımı yaptırılan ülkenin kendi kültürel değerlerini yansıtmıştır. Bu dönem içerisinde yer alan banknotlardaki portreler gerçek görünümlerinden uzaklaşmıştır. Örneğin VI. Emisyon grubu içerisinde “Elli Türk Lirası” ve “Yüz Türk Lirası” üzerindeki portreler Atatürk'e hiç benzememektedir. VI. emisyon grubu banknotların, kendisinden önce tasarımı yapılan banknotlardan daha başarılı olarak tedavüle çıktığını söyleyebiliriz. Cumhuriyet dönemi banknotlarımızın son halkasını oluşturan VII. emisyon grubu banknotları, gelişen teknolojik imkanlar, tasarımların ve baskı işlemlerinin ülkemiz sanatçılarının büyük bir titizlikle yapmış olmaları, bu grup banknotların çok başarılı olmasını sağlamıştır.

Banknotu oluşturan iki önemli bölüm vardır. Bunlardan birincisi banknotun tasarım işlemi, ikincisi tasarıma bağlı olarak banknotun kağıt yüzey üzerine basılma işlemidir.

Banknot tasarımı yapıldığı an, tasarımı yapan sanatçının her yönü ile özgür olması gerekir, bu kişinin herhangi bir konuda kısıtlanması tasarımı olumsuz yönde etkiler. Banknotun tasarım işlemi, banknotun baskı işlemi ve banknotun güvenlik tedbirlerine bağlı kalarak bazı konularda zorunlu olarak kısıtlanır. Bir banknotun tasarımı ne kadar mükemmel olursa olsun, banknotun baskı işlemi iyi değilse, oluşan banknotun tasarımı da o ölçüde iyi olmaz. Konuyu bu açıdan ele alırsak, tasarımı yapan sanatçının banknot üzerinde etkisi ve önemi kadar, baskı işlemini gerçekleştiren teknoloji ve insanların da o kadar önemli olduğunu söyleyebiliriz.

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız konuları bir arada düşündüğümüz zaman, Cumhuriyet dönemi banknotlarının grafiksel tasarımları, oluştuğu dönemlere göre çok başarılı olduğunu ifade edebiliriz.

VI. BÖLÜM ÖNERİLER

Banknot üzerinde yer alan portrelerin, profilden çizilmeleri yerine cepheden çizilmesi ve portrelerde ki gözlerin banknota bakan kişiye odaklanması portreyi daha canlı kılacaktır. Portrelerde ki mimik hareketler çok önemlidir. Bu açıdan dudakların tebessüm etmesi, portreye sevecenlik kazandıracaktır. Ülkemizde önemli buluşlar yapan, ülkemiz tarihine isimlerini altın harflerle yazdıran bilim adamları, yazarlar, sanatçılar, askeri kişiler gibi ülkemize katkısı olan kişilerinde banknot üzerinde portrelerinin yer alması kültürel kimliğimizi zenginleştirecektir.

Banknot tasarım ve basım işlemlerinin hepsinin ülkemizde, kendi sanatçılarımız tarafından yapılması oluşacak banknotu olumlu yönde etkileyebilecektir.

Banknotların ön yüz ve arka yüzlerinin, renk ve tasarım açısından benzer özellik göstermesi oluşacak banknotu olumlu yönde etkileyebilecektir.

Banknot üzerinde, kabartma şeklinde yazı veya şekillerin olması, görme özürlü insanlarımızın, banknotu daha iyi algılayabilmelerini sağlayabilecektir.

İletişim aracı olan banknotların üzerinde yer alan unsurların, daha fazla bilgiler ihtiva etmesi, insanlarımız için faydalı olabilecektir.

Ülkemiz için büyük bir öneme sahip banknotlarımızın tasarımlarının yapacak olan grafikerlere önem verilmesi, yetişecek grafikerler ve gravörlerin daha iyi eğitim alabilecekleri eğitim merkezlerinin kurulması, banknot tasarımını olumlu yönde etkileyecektir. Bu eğitim merkezleri, üniversitelerimize bağlı Güzel Sanatlar Fakültelerinden oluşturulabilir.

Banknot matbaasında görev yapan grafikerlerin, herhangi bir devlet memuru gözünde görülmemeleri ve onların sanatçı gözüyle görülmeleri, banknot tasarımını için daha faydalı olabilecektir. Ayrıca bu sanatçıların daha özgür düşünebilmeleri için tasarım yaptıkları mekanların geliştirilmesi oluşacak tasarımı olumlu yönde etkileyebilecektir.

Banknot matbaası idare merkezinde görev yapan ve banknotun oluşabilmesi için kararlar alan yöneticilerden en az birinin grafiker olması, oluşacak banknot tasarımını olumlu yönde etkileyecektir.

KAYNAKLAR

- BECER, Emre, **İletişim ve Grafik Sanatı**, 1. Basım, Dost Kitabevi, Ankara 1997.
- ERTÜRK, Şükrü, **Banknotun Sibernetik Oluşumu ve Proje Kavramı (Rapor)**, Ankara 1995.
- HATIPOĞLU, Zeyyat, **Para Kredi ve Bankacılık**, Hamle Matbaası, İstanbul 1967.
- HİÇ, Mükerrerem, **Para Teorisi**, Elektronik Ofset, İstanbul 1978.
- ÖÇAL, Tezer, **Para Teorisi ve Politikası**, Ankara 1985.
- ÖLÇER, Cüneyt, **Cumhuriyet Dönemi Türk Paraları**, 3. Basım, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1983.
- ÖZDEMİR, Mehmet, **Cumhuriyetten Bugüne Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası**, TCMB Banknot Matbaası, Ankara 1997.
- Sabah Gazetesi, 15 Kasım 1996 Cuma.
- TEKELİ, İlhan, **Para ve Kredi Sisteminin Oluşumunda Bir Araştırma**, TCMB. Banknot Matbaası, Ankara 1997.
- Türkiye Cumhuriyeti Banknotları**, T.C. Merkez Bankası Banknot Matbaası, Ankara 1994.
- ZARAKOĞLU, Avni, **Para ve Banka**, Yeni Desen Tic. Ltd. Şti. Matbaası, Ankara 1965.

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

TEZ VERİ FORMU

Tez No:

Konu Kodu:

Üniv. Kodu:

* Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tez Yazarının

Soyadı: KEÇEÇİ

Adı: RÜÇHAN

Tezin Türkçe Adı: CUMHURİYET DÖNEMİ PARALARININ GRAFİKSEL TASARIMI

Tezin Yabancı Dildeki Adı: THE GRAPHICAL REPRESENTATION OF REPUBLIC AGE
OF MONEY

Tezin Yapıldığı

Üniversite: İNÖNÜ

Enstitü: SOSYAL BİLİMLER

Yılı: 1999

Diğer Kuruluşlar:

Tezin Türü: 1. Yüksek Lisans X

Dili: TÜRKÇE

2. Doktora

Sayfa Sayısı: 169

3. Tıpta Uzm.

Referans Sayısı: 11

4. Sanatta Yeterlilik

Tez Danışmanlarının

Ünvanı: Prof. Dr.

Adı: Yüksel

Soyadı: BİNGÖL

Ünvanı:

Adı:

Soyadı:

Türkçe Anahtar Kelimeler:

İngilizce Yabancı Kelimeler:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Tarih:

İmza :

